

FUTURISMO TRIDIMENSIONALE

DRIEDIMENSIONAAL FUTURISME

Latere van deze eeuw concentreren op de afbeelding, veelzijdige
verbeelding van de wereld. Op een heel andere manier.
verbeelding. Latere van de figuratieve opvattingen van de omgeving
van de wereld.

Met deze werken is het Futurisme de laatste jaren steeds meer
de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren

De laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren

Op zijn beurt heeft de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer
de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer
de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer

THREE-DIMENSIONAL FUTURISM

In de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren

Met deze werken is het Futurisme de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren

De laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren
steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren

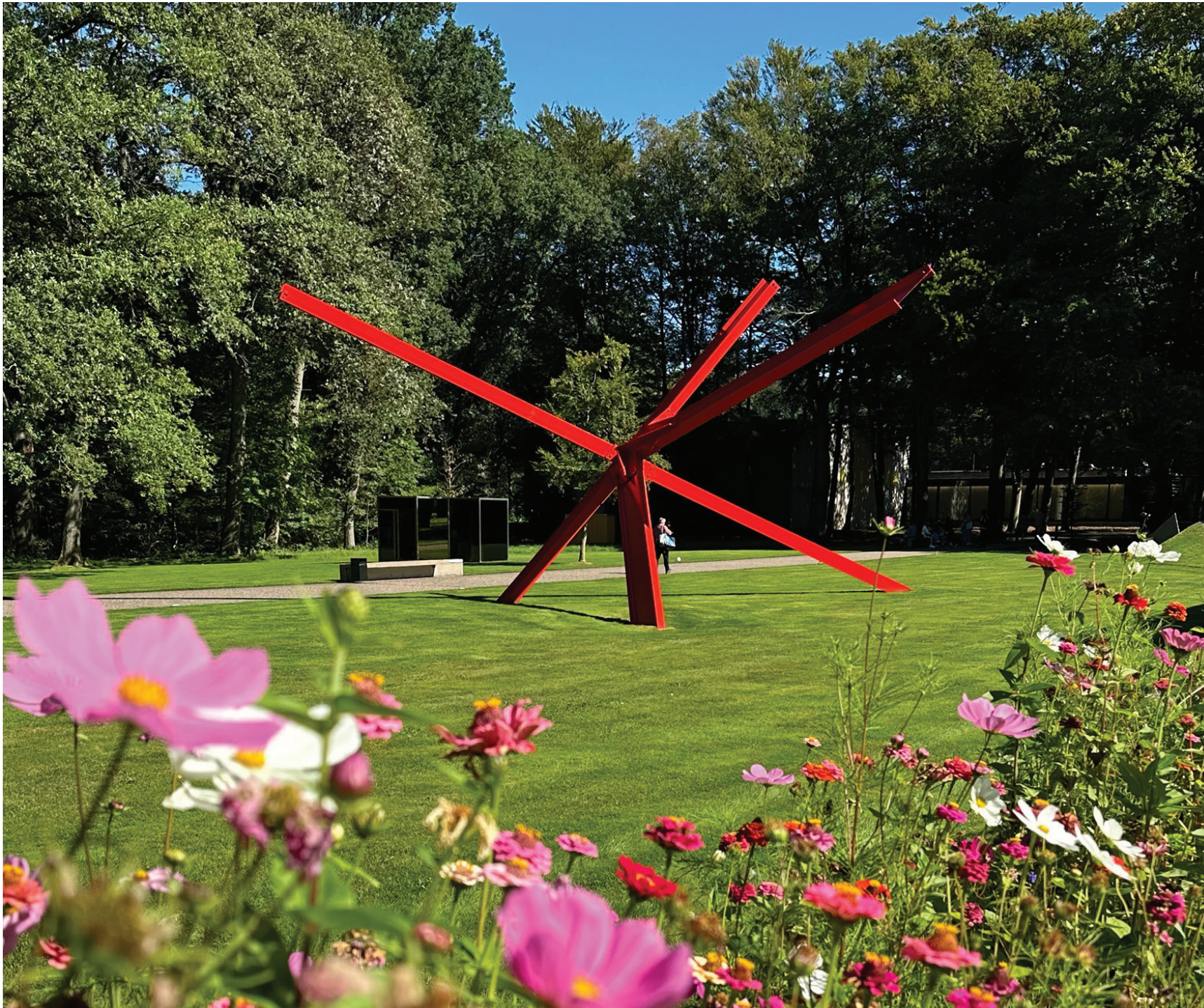
Op zijn beurt heeft de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer
de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer
de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer de laatste jaren steeds meer

JAARRAPPORT
STICHTING
KRÖLLER-MÜLLER
MUSEUM

2023

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

INHOUD

Woord vooraf **3**

Bestuursverslag **6**

Jaarrekening **88**

Overige gegevens **134**

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Cover: Tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*. Met Umberto Boccioni, *Forme uniche della continuità nello spazio*, 1913 (gegoten in 1972)

WOORD VOORAF

Na het officiële einde van de coronapandemie op 23 februari was 2023 voor het Kröller-Müller Museum een bijzonder actief jaar. De bezoekersaantallen bleven een stijgende lijn vertonen en namen toe van 219.691 in 2022 naar 282.926. Dat is een mooi resultaat, maar de aantallen zijn nog niet op het niveau van voor de pandemie. Eindelijk konden twee grote tentoonstellingsprojecten doorgang vinden waaraan jaren was gewerkt en die vanwege corona moesten worden uitgesteld.

Eind april ging *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* van start. Door een reeks aankopen in de afgelopen jaren is het futurisme stevig in de museumcollectie verankerd, wat de aanleiding vormde voor de tentoonstelling over deze avant-gardebeweging uit het begin van de twintigste eeuw. *Het futurisme & Europa* richtte zich met name op de vele relaties en wederzijdse beïnvloeding tussen het futurisme en de overige Europese avant-gardes. Ook door de begeleidende publicatie leverde het project een belangrijke nieuwe bijdrage aan het onderzoek naar het futurisme en zijn invloed. De tentoonstelling kwam mede tot stand dankzij een succesvolle fondsenwerving en werd zowel door het publiek als de pers zeer goed ontvangen.

De tweede grote tentoonstelling van het jaar was *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*. Art & Project was vanaf de opening in 1968 een van de toonaangevende galeries voor hedendaagse kunst, gevestigd in Nederland, maar met een sterke internationale uitstraling. In 2013 kreeg het museum een schenking van zo'n driehonderd kunstwerken, afkomstig van de privécollectie van de beide oprichters van Art & Project, Geert van Beijeren en Adriaan van Ravesteijn. De schenking leidde tot de tentoonstelling en tot een onderzoek naar de geschiedenis en de betekenis van de galerie, dat werd vastgelegd in een omvangrijke publicatie.

Tijdens beide tentoonstellingen deden veel bezoekers enthousiast mee aan de vele (neven)activiteiten. Van speeddates met de futuristen, futuristische nail art, multidisciplinaire performances tot lezingen en *Doorkijkjes* bij *Eerst komt de liefde voor de kunst*. De werkstations bij deze tentoonstelling, waar bezoekers zelf aan de slag konden en de publiekbegeleiders die aanwezig waren op zaal, werden zeer gewaardeerd.

Ook de planvorming voor de uitbreiding van het museum door architect Tadao Ando kreeg een impuls. De in 2022 gestarte selectie van de adviseurs van het Ontwerpteam werd afgerond en na de zomer startte het team met het Voorontwerp, dat volgens planning eind januari 2024 gereedkwam. In drie culturele bijlagen bij NRC werd uitgebreid aandacht besteed aan de uitbreidingsplannen.

Het 'buitenlandprogramma' van het museum in 2023 kan gerust intensief worden genoemd. De in 2022 geopende tentoonstelling *Van Gogh* in Palazzo Bonaparte in Rome liep door tot en met 7 mei 2023 en bleef onverminderd succesvol. Van 12 mei tot en met 10 september was *De zaaier* van Vincent van Gogh te zien in de presentatie *Cinque minuti con van Gogh. A tu per tu con un capolavoro / Five minutes with Van Gogh. Face*

to Face with a Masterpiece in het Palazzo Ducale in Genua. Op 21 september ging in het MUDEC in Milaan de tentoonstelling *Vincent van Gogh. Pittore colto / Painter and Reader* van start. Tot slot opende op 17 oktober de tentoonstelling *Van Gogh and Still Life. From Tradition to Innovation* in het Sompō Museum of Art in Tokio.

Ondanks alle goede ontwikkelingen bleven de effecten van de coronapandemie merkbaar, ook in de cijfers: het museum sloot het jaar naar verwachting af met een negatief resultaat, dat € 940.000 bedroeg (begroot was een tekort van € 1.723.000). Het negatieve resultaat wordt volledig gedekt uit de bestemmingsreserve Covid-19, een geoormerkte buffer om de gevolgen van de coronapandemie op langere termijn op te kunnen vangen.

Met de tentoonstelling *Het futurisme & Europa* heeft het museum een flinke investering gedaan, die ook moet bijdragen aan een groei van het bezoek in de jaren na 2023. Vooral het buitenlandse bezoek herstelt maar moeizaam. Met de breed ingezette *Kom kijken*-campagne is ingezet op een versterking van het merk Kröller-Müller.

Het is al opgemerkt: het museum kon in 2023 een beroep doen op aanzienlijke bijdragen van fondsen. Daarbij zijn het Helene Kröller-Müller Fonds en de VriendenLoterij de onmisbare en trouwe partners van het museum. Met de bijdrage van de VriendenLoterij kon onder meer de monumentale installatie *The Settlement (Indoor)* van Hans Op de Beeck worden aangekocht, die in 2024 gepresenteerd zal worden in de tentoonstelling *Door de bomen het bos*.

De Raad van Toezicht bleef in 2023 onveranderd van samenstelling. Tot ieders schrik overleed in augustus de zeer gewaardeerde voormalige voorzitter van de Raad, Hans Kamps. Met grote betrokkenheid en enthousiasme vervulde hij gedurende acht jaar het voorzitterschap van de Raad.

2023 zal ook de geschiedenis ingaan als het jaar van een directeurswissel: op 1 november ging Lisette Pelsers met pensioen en nam Benno Tempel, in zijn vorige functie directeur van het Kunstmuseum Den Haag, het stokje van haar over. Na Helene Kröller-Müller, Sam van Deventer, Bram Hammacher, Rudi Oxenaar, Evert van Straaten en zijn directe voorganger is Benno Tempel de zevende directeur van het Kröller-Müller.

Tot slot wil de directie – in wisselende samenstelling – alle bezoekers, begunstigers, de Raad van Toezicht en vooral alle medewerkers van het Kröller-Müller Museum zeer van harte bedanken voor hun inzet en betrokkenheid en voor het vele werk dat weer is verzet in dit intensieve jaar!

Otterlo, 27 maart 2024

Benno Tempel, Algemeen directeur (vanaf 1 november)

Frits de Vogel, Zakelijk directeur

Voorontwerp uitbreiding - entree, Tadao Ando

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

BESTUURSVERSLAG

A ALGEMEEN

STICHTING KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM

De Stichting Kröller-Müller Museum is op 14 maart 1928 opgericht. Het museum oefent zijn activiteiten uit in de rechtsvorm van een stichting.

MISSIE

Als internationaal toonaangevend museum laat het Kröller-Müller Museum zijn Nederlandse en buitenlandse gasten optimaal en steeds weer genieten van de wereldberoemde collectie werken van Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten en van kunstenaars die na hen bepalend zijn gebleken in de kunstgeschiedenis.

VISIE

- Het Kröller-Müller Museum wil een gekende en geliefde plek zijn om vaak naar terug te keren voor Nederlandse bezoekers en een uitnodigende en zichtbare 'must see' bestemming voor buitenlandse bezoekers.
- Door de combinatie van kunst en natuur is het museum bij uitstek een plek voor inspiratie, ontspanning en ontmoeting.
- Binnen de veranderende (museum)wereld houdt het Kröller-Müller Museum vast aan zijn kernbelofte: nergens anders kun je zo intens van de kunst genieten door de fenomenale collectie en de unieke ligging midden in de prachtige natuur. In een tijd van toenemende verstedelijking, bevolkingsgroei en technologisering is deze belofte meer dan ooit van betekenis.
- De presentatie van de collectie en de ambitieuze en veelzijdige programmering zijn steeds van hoge kwaliteit.
- Behoud en beheer van de collectie worden op het hoogste niveau uitgevoerd.
- Dit geldt eveneens voor de effectiviteit en kwaliteit van governance, organisatie, financieel beleid en partnerships.
- Als inspirerende en innovatieve organisatie streeft het Kröller-Müller naar diversiteit, betrouwbaarheid en duurzaamheid.

Overzicht beeldentuin

KERNWAARDEN

Kwaliteit

Het Kröller-Müller Museum behoort tot de top van de internationale musea. Kwaliteit is een permanente factor in de geschiedenis, het aanbod en alle andere aspecten van het museum. Deze kwaliteit deelt het museum met het nationale en internationale publiek en met zijn zakelijke, museale en wetenschappelijke partners en collega's.

Inspirerend

Het museum inspireert het publiek uit binnen- en buitenland tot bezoek, herhaalbezoek en deelname aan programma's en projecten. Collectie en tentoonstellingen inspireren alle bezoekers – ongeacht herkomst, voorkennisniveau of bezoekmotief – tot reflectie op kunst, cultuur en natuur. Voor medewerkers en culturele en maatschappelijke partners vormt het museum een inspirerende organisatie.

Verbindend

Het museum legt verbindingen tussen verschillende kunsthistorische perioden en stromingen, tussen verleden en actualiteit en tussen beeldende kunst en andere kunstvormen. Deze verbinding en het samenspel van kunst, natuur en architectuur bieden een unieke totaalervaring en nodigen uit tot het delen van individuele en gemeenschappelijke perspectieven en ervaringen in een ontspannen omgeving.

Klantgericht

Programma, faciliteiten en organisatie zijn gericht op een gastvrij onthaal en op een optimaal en inclusief publieksaanbod ten behoeve van een breed en divers samengesteld publiek. Via educatie en informatie wordt het aanbod geduid en toegankelijk gemaakt voor bezoekers die daar behoefte aan hebben, ongeacht herkomst, taalvaardigheid of voorkennisniveau.

Betrouwbaar

Het museum is een betrouwbare partner voor stakeholders, sponsors, financiers en andere partijen en is transparant in zijn informatie en communicatie-uitingen.

Zorgvuldig

Het museum gaat zorgvuldig om met de grote vraagstukken van deze tijd zoals duurzaamheid, diversiteit en inclusie. Het streeft naar Fair Practice en heeft oog voor de effecten van zijn programma en activiteiten in de kwetsbare omgeving waarin het is gevestigd.

B GANG VAN ZAKEN GEDURENDE HET VERSLAGJAAR EN DE SITUATIE PER BALANSDATUM

BEZOEKERS

Het Kröller-Müller Museum ontving in het verslagjaar in totaal 282.926 bezoekers, tegenover 219.691 bezoekers in 2022, een stijging van 29%. Het bezoekersaantal is nog niet op het niveau van voor de coronapandemie.

In het buitenland bereikte het museum met tentoonstellingen in Italië en Japan 595.879 bezoekers.

TENTOONSTELLINGEN EN PRESENTATIES

In 2023 waren er in totaal dertien tentoonstellingen te zien in het Kröller-Müller Museum. Zeven tentoonstellingen liepen door uit 2022; drie tentoonstellingen startten in 2023 en lopen door in 2024. Twee grote tentoonstellingen trokken vooral de aandacht: *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* en *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*. Waar de futurisme-tentoonstelling met name bestond uit bruiklenen, werd de Art & Project-expositie vrijwel geheel uit eigen collectie samengesteld. Beide bestreken alle zalen in de Quistvleugel.

Futurisme

In de zomer was de door Fabio Benzi, hoogleraar aan de Università degli Studi 'G. d'Annunzio', Chieti-Pescara, samengestelde tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* te zien. Aan de hand van ruim tweehonderd objecten – variërend van schilderijen, sculptuur, keramiek en meubels tot interieur- en toneelontwerpen, kleding en boeken – werd in beeld gebracht hoe de futuristen ruim honderd jaar geleden hun entree maakten op het Europese toneel en een wisselwerking aangingen met andere avant-gardekunstenaars en stromingen zoals De Stijl en Bauhaus.

In 1915 werden de futuristische esthetische idealen door Giacomo Balla en Fortunato Depero opgetekend in het manifest *Ricostruzione Futurista dell'Universo*. Volgens dit manifest moesten de in de 'traditionele schilderkunst en beeldhouwkunst' ontwikkelde vernieuwingen worden ingezet voor de transformatie van het dagelijks leven tot een futuristisch universum: een 'opera d'arte totale', een totaalkunstwerk, waarin de moderne mens zou leven.

Europa maakte in 1912 kennis met het werk van de futuristen door een reizende tentoonstelling die na galerie Bernheim-Jeune in Parijs onder meer in Londen, Brussel, Berlijn, Den Haag en Amsterdam te zien was. De radicaliteit van het futurisme ontketende levendige en soms ronduit verhitte debatten tussen bewonderaars en critici. Vaststaat dat het futuristische

Tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*

Tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*. Met op de voorgrond Vladimir Tatlin, *Model van het Monument voor de Derde Internationale*, 1920 (reconstructie 1923); op de achtergrond: Ludwig Mies van der Rohe, *Model van een glazen wolvenkrabber*, 1922 (reconstructie 1986)

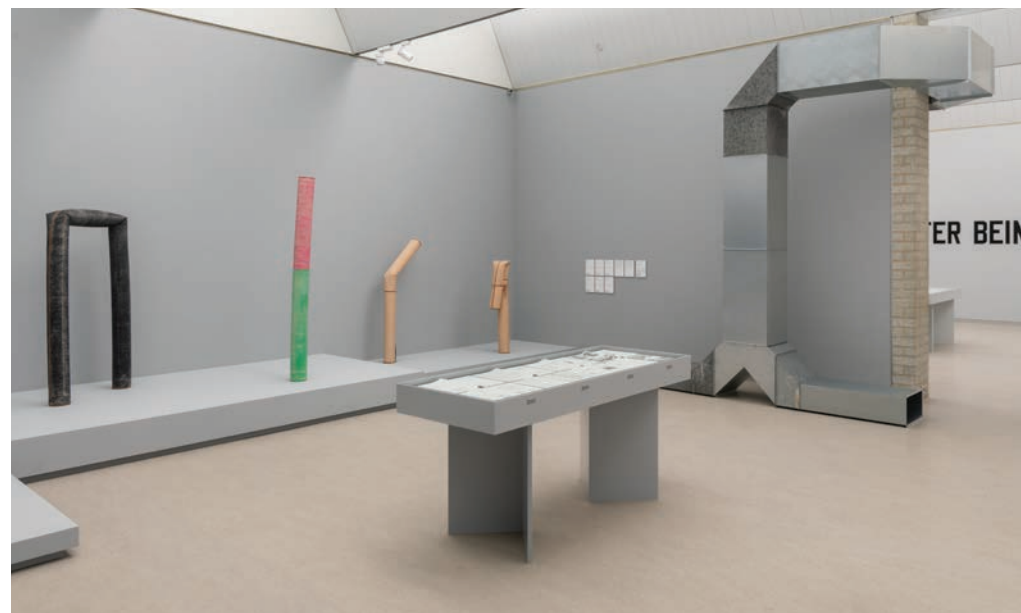
ideaal van het samengaan van kunst en leven voor de Europese avant-garde een geheel nieuwe weg opende, misschien wel de meest vruchtbare van de twintigste eeuw.

Naast zeventien werken uit eigen collectie bestond de tentoonstelling uit bijna 190 bruiklenen: werken van Italiaanse futuristen als Giacomo Balla, Umberto Boccioni, Fortunato Depero en Enrico Prampolini en andere avant-gardekunstenaars als Theo van Doesburg, Sonia Delaunay, Le Corbusier, El-Lissitzky, Vladimir Tatlin en Oskar Schlemmer. Het tentoonstellingsontwerp was van Marcel Schmalgemeijer, Mariëlle Tolenaar verzorgde de grafische vormgeving. Voor bezoekers lag in de tentoonstellingsruimte het gratis *Het (kleine) grote Toekomstboek* klaar, gevuld met negen opdrachten om anders naar het werk van de futuristen te (gaan) kijken. Bij de tentoonstelling verscheen in samenwerking met *Tijdsbeeld* en Yale University Press een gelijknamige publicatie in een Nederlandse en een Engelse editie. De publicatie werd samengesteld door Fabio Benzi en Renske Cohen Tervaert, conservator van het Kröller-Müller Museum.

Art & Project

De tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum* belichtte het belang en de geschiedenis van de galerie Art & Project aan hand van ruim honderd werken uit de collectie van onder anderen Jan Dibbets, Ger van Elk, Willy Ørskov, Barry Flanagan, Richard Long en Nicholas Pope.

Art & Project (Amsterdam 1968-1989, Slootdorp 1990-1998) was een van de toonaangevende galeries voor hedendaagse kunst in Nederland en ver daarbuiten. Oprichters Geert van Beijeren (1933-2005) en Adriaan van Ravesteijn (1938-2015) brachten een programma met nationale en internationale kunstenaars, dat aanvankelijk sterk verbonden was met de opkomst van de conceptuele kunst, maar zich later verbreedde, met accenten op sculptuur en schilderkunst. Uniek voor Art & Project was het bulletin, dat aanvankelijk fungeerde als tentoonstellingsaankondiging, maar al snel door kunstenaars werd gebruikt als experimenteel medium voor het verspreiden van hun ideeën en zelfs als conceptueel kunstwerk.

Tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*. Met enkele *Flexions* (circa 1967) van Willy Ørskov en installatie van *Serie D* (1967-1968) van Charlotte Posenenske

Tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*. Met werken van Nicholas Pope, Leo Vroegindewij en Juan Muñoz

In het verlengde van hun galerie-activiteiten brachten Van Beijeren en Van Ravesteijn een omvangrijke privécollectie bij elkaar, een afspiegeling van het programma van Art & Project. Ruim driehonderd werken werden in 2013 aan het Kröller-Müller Museum geschonken. Het merendeel van de ruim honderd werken in de tentoonstelling behoort tot deze schenking. Het Kröller-Müller Museum kocht de andere werken eerder bij Art & Project of ze werden door derden aan het museum geschonken. Ook waren kunstenaarsboeken en bijzonder archiefmateriaal te zien, waaronder foto's, correspondentie met kunstenaars, notities en objecten. Deze stukken waren afkomstig uit het RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis in Den Haag, waar het archief van Art & Project is ondergebracht.

Voor bezoekers waren op zaal zogenoemde *Doorkijkjes* te vinden bij verschillende kunstwerken en ook waren er publieksbegeleiders die toelichting gaven bij de kunstwerken. In twee werkstations konden bezoekers zelf aan de slag, onder meer met de vervaardiging van een eigen bulletin. Bij de tentoonstelling verscheen de publicatie *Art & Project. Een geschiedenis*, waarin de tentoonstellingen, de bulletins, het netwerk van de galerie en de invloed in de (inter)nationale kunstwereld vanuit diverse invalshoeken worden belicht. Het boek is het resultaat van uitgebreid onderzoek en bevat veel nooit eerder gepubliceerd (beeld)materiaal. Haller Brun tekende voor de vormgeving van zowel de tentoonstelling als de publicatie.

Met verf en Vestibulum

In 2023 vonden de voorlopig laatste 'afleveringen' van de series *Met verf* en *Vestibulum* plaats. In de serie *Met Verf* waren de tentoonstellingen José Heerkens. *Colour – Free and Connected* en Paul Drissen. *Short Cuts* te zien. Irma Boom verzorgde de publicaties bij deze tentoonstellingen. Sarah van Sonsbeeck sloot de serie *Vestibulum* af met *Moles of Modernism*. De tekst in de bijbehorende publicatie werd geschreven door Tijs Goldschmidt.

In de hellingbaan waren in de zomer alle films van Roman Signer te zien, terwijl de Quistvitrines tijdens de futurisme-tentoonstelling gevuld waren met glaswerk uit eigen collectie; ten tijde van *Eerst komt de liefde voor de kunst*. *Art & Project in het Kröller-Müller Museum* waren drie filosofenstenen in deze vitrines opgesteld.

Tentoonstelling Paul Drissen. *Short Cuts*

Tentoonstelling José Heerkens. *Colour – Free and Connected*

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Tentoonstellingen in het Kröller-Müller Museum

KLAAS KLOOSTERBOER. DE REGELS EN HET SPEL

9 juli 2022-8 januari 2023

ANSELM KIEFER: DRIE WERKEN, DRIE DICHTERS

24 september 2022-10 april 2023

NOVE OPERE

8 oktober 2022-10 april 2023

RESTAURATIE WALL DRAWING #120 VAN SOL LEWITT

15 oktober 2022-26 maart 2023

FERNAND LÉGER EN DE DAKEN VAN PARIJS

19 november 2022-2 april 2023

ANALOOG AAN LÉGER

19 november 2022-2 april 2023

DAN FLAVIN. VROEGE LICHTWERKEN

2 december 2022-30 april 2023

JOSÉ HEERKENS. COLOUR – FREE AND CONNECTED

21 januari 2023-2 juli 2023

HET FUTURISME & EUROPA. DE ESTHETIEK VAN EEN NIEUWE WERELD

29 april 2023-3 september 2023

ROMAN SIGNER. FILME 1975-1989

16 mei 2023-19 november 2023

SARAH VAN SONSBEECK. MOLES OF MODERNISM

10 juni 2023-7 april 2024

Tentoonstelling Roman Signer. Filme 1975-1989

PAUL DRISSEN. SHORT CUTS

15 juli 2023-7 april 2024

**EERST KOMT DE LIEFDE VOOR DE KUNST. ART & PROJECT
IN HET KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM**

30 september 2023-25 februari 2024

In de Quistvitrines waren te zien:

GLASWERK

29 april 2023-25 september 2023

FILOSOFENSTENEN

30 september 2023-eind februari 2024

Tentoonstellingen in het buitenland**VAN GOGH**

Palazzo Bonaparte, Rome, Italië

8 oktober 2022-7 mei 2023

**CINQUE MINUTI CON VAN GOGH. A TU PER TU CON
UN CAPOLAVORO / FIVE MINUTES WITH VAN GOGH.
FACE TO FACE WITH A MASTERPIECE**

Palazzo Ducale, Genua, Italië

12 mei 2023-10 september 2023

**VINCENT VAN GOGH. PITTORE COLTO / PAINTER AND READER
MUDEC, MILAAN, ITALIË**

21 september 2023-28 januari 2024

VAN GOGH AND STILL LIFE. FROM TRADITION TO INNOVATION

Somp Museum of Art, Tokio, Japan

17 oktober 2023-21 januari 2024

PUBLICATIES BIJ TENTOONSTELLINGEN

- Fabio Benzi en Renske Cohen Tervaert (red.), *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld / Futurism & Europe. The Aesthetics of a New World*, Otterlo: Kröller-Müller Museum, Londen: Yale University Press, 2023.
- Jannet de Goede (red.), *José Heerkens. Colour – Free and Connected*, Otterlo: Kröller-Müller Museum, 2023.
- Jannet de Goede en Paul Drissen (red.), *Paul Drissen. Short Cuts*, Otterlo: Kröller-Müller Museum, 2023.
- Jannet de Goede en Lisette Pelsers (red.), *Art & Project. Een geschiedenis / Art & Project. A History*, Rotterdam: nai010, Otterlo: Kröller-Müller Museum, 2023.
- Tijs Goldschmidt en Jannet de Goede (red.), *Sarah van Sonsbeeck. Moles of Modernism*, Otterlo: Kröller-Müller Museum, 2023.

MARKETING EN DEVELOPMENT

De in 2021 opgerichte afdeling Development bestaat uit een Medewerker fondsenwerving (1 fte), een Medewerker relatiebeheer particulieren (0,8 fte) en een Medewerker relatiebeheer en ontvangsten bedrijven (0,8 fte). In 2022 werd de afdeling samengevoegd met de afdeling Marketing en communicatie, onder de gezamenlijke noemer Marketing en development. Vanaf 1 oktober van dat jaar onder aanvoering van een nieuw Hoofd marketing en development.

Fondsenwerving

Het Kröller-Müller Museum kon voor de realisatie van twee opeenvolgende tentoonstellingen én bijbehorende publicaties rekenen op steun van diverse nationale en internationale fondsen.

Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld

Dankzij de genereuze steun van de Art Mentor Foundation Lucerne, de Turing Foundation, het Cultuurfonds (Straver Fonds en Fonds 5), Stichting Zabawas, de Brook Foundation en een aantal anonieme gevers kon de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* succesvol worden gerealiseerd. De International Music and Art Foundation droeg bij aan de totstandkoming van de publicatie. Het Blockbusterfonds stond garant voor de tentoonstellingscampagne.

Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum

De Vereniging Rembrandt leverde een bijdrage aan het vooronderzoek van dit project. Voor de realisatie van deze tentoonstelling kon een beroep worden gedaan op het Cultuurfonds en de Stichting Van Eelen-Weeber. Aan de publicatie *Art & Project. Een geschiedenis* droegen het Jaap Harten Fonds en het De Gijselaar-Hintzenfonds bij. Het Madeleine Fonds deed dat voor zowel de publicatie als het bijbehorende onderzoek.

Tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project* in het Kröller-Müller Museum.
Met Nicholas Pope, *Three Stone Slabs*, 1978.

Particuliere begunstigers, Helene Kröller-Müller Fonds

Aanwas

In het jaar 2023 ontving het Helene Kröller-Müller Fonds nieuwe toezeggingen van in totaal € 112.384, waarvan in 2023 € 42.384 werd ontvangen. Van Lanschot Kempen verleende een extra bijdrage voor de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*. Dirkzwager droeg met € 5.000 bij aan het project *Een echte van Gogh?!* en maakte hiermee mogelijk dat vijf scholen uit Arnhem en Nijmegen hieraan konden deelnemen.

Bijdragen uit het fonds

Het Helene Kröller-Müller Fonds droeg € 100.000 bij aan de realisatie van de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*. Eenzelfde bedrag was er voor de realisatie van de tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*.

Het fonds steunde ook de vernieuwing van de digitale scheurkalender met een bijdrage van € 10.000. De lancering van de digitale scheurkalender vindt begin 2024 plaats, onder de nieuwe naam *Cultuursnack*. Verder droeg het fonds bij aan de restauratie van *56 Barrels* (1968/1977) van Christo en de restauratie van *De minnaar* (portret van luitenant Milliet) (begin oktober 1888) van Vincent van Gogh. Ook de reconstructie van *WD-Spiral Part One CINEMA* (2001) van Hermann Maier Neustadt werd met een bedrag van € 100.000,- ondersteund.

Bijeenkomsten Helene Kröller-Müller Fonds

De eerste bijeenkomst van het Helene Kröller-Müller Fonds was de jaarlijkse Helene Kröller-Müllerdag op 11 februari, die in het teken stond van de uitbreidingsplannen van het museum. Op 1 juni brachten de boekers een bezoek aan buitenplaats De Mentenberg in Schaarsbergen. Eigenaar Jan Houwert gaf een rondleiding op het terrein langs de werken van kunstenaars als David Bade, Sjoerd Buisman, Joep van Lieshout en Maria Roosen. De tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* werd op zondag 3 september samen met de particuliere begunstigers feestelijk afgesloten.

In 2023 werd gestart met de restauratie van Vincent van Goghs *De minnaar* (portret van luitenant Milliet) Mazars N.V.

Boekers met een aflopend contract kregen op 14 september een kijkje in het depot. Op vrijdag 29 september was de preview van de tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*. Onder begeleiding van Lisette Pelsers konden de boekers als eersten de tentoonstelling bekijken.

In het kader van de *Week voor Nalaten aan Cultuur* organiseerde het Kröller-Müller Museum op 30 oktober samen met Paleis het Loo, Theater Oostpool, Introdans, Phion en Het Nationale Park De Hoge Veluwe een bijeenkomst over nalaten aan cultuur en wat daar zoal bij komt kijken. Alle genoemde culturele instellingen kregen de ruimte om zichzelf te presenteren, waarna kandidaat-notaris Anne Laarhuis van Dirkzwager in gesprek ging met twee gasten over hun besluit om na te laten aan een culturele instelling.

Partnerships

VriendenLoterij

Samen met het Mauritshuis, het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum ontving het Kröller-Müller Museum een bedrag van € 7.738.772 van de VriendenLoterij. Deelnemers van de loterij maken op deze wijze aankopen van de musea mede mogelijk. Het aandeel van het Kröller-Müller Museum voor dit doel was € 1.105.539. Naast deze bijdrage ontving het museum ook € 442.000 via het geormerkt werven van VriendenLoterij-deelnemers. Dit bedrag komt ten goede aan restauraties en andere bijzondere projecten.

Akzo Nobel

In 2023 verlengde het museum de partnerovereenkomst met Akzo Nobel | Sikkens. Het bedrijf verschaft sponsoring in natura in de vorm van muurverf voor tentoonstellingsinrichtingen. Daarnaast wint het museum expertise in over coatings en lakken, bijvoorbeeld voor behoud en restauratie van buitensculpturen. In 2023 werd gestart met de toepassing van Sikkens muurverf, deels gebaseerd op gerecyclede verf.

Mastercard - Georoute: een digitale speurtocht door de beeldentuin

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Het Nederlands Blazers Ensemble gaf een concert in het Rietveldpaviljoen

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Mastercard - Georoute

Tijdens deze digitale speurtocht door de beeldentuin gaan spelers op zoek naar beelden en het ultieme doel de 'schatkist'. In september 2023 werd een campagne aan de Georoute gekoppeld, gericht op families met kinderen. Samen met Mastercard werden een socialmediacampagne en Google Display-campagne opgezet, blogposts geplaatst op Fabulous Mama en Kidsproof en een advertentie geplaatst in de *VPRO Gids*.

Evenementen

Het Nederlands Blazers Ensemble organiseerde een evenement in het museum voor zijn begunstigers (lotgenoten genoemd), met rondleidingen op zaal en in de beeldentuin, begeleid door muziek van kleine ensembles. Een afsluitend concert vond plaats in het Rietveldpaviljoen.

De VriendenLoterij hield een exclusief evenement voor een gelimiteerd aantal VIP-kaarthouders in de beeldentuin van het museum. Spelers konden samen met een introducee genieten van livemuziek op meerdere plekken in de tuin. Het buitenrestaurant van Monsieur Jacques verstrekke lunchtjes voor een picknick op het gras.

Marketing

Doelgroep

In het kader van een doelgroepenanalyse werd in een team gereflecteerd op het bestaande en gewenste bezoek en kwamen vragen aan de orde als: 'Lukt het ons om vanuit verschillende disciplines tot één gemeenschappelijk doelgroepenbeleid te komen? Welke gezamenlijke taal hoort hierbij? Hoe richten we de tentoonstellingsvorm, publieksbegeleiding en marketing hierop in?'. Op basis van de Indeling Cultureel Segmentatiemodel van Rotterdam Festivals (onderzoeksbureau Whooz BV) werden als (nieuwe) kerndoelgroepen de 'Culturele Alleseter', de 'Klassieke Cultuurliefhebber' en de 'Actieve Vermaakvanger' voorgesteld. In het eerste kwartaal van 2024 wordt dit traject vervolgd en zal hierover besluitvorming plaatsvinden.

Merk

Om de positionering van het museum aan te scherpen werd een merktraject gestart. Tijdens twee dagdelen dook een kerngroep in de essentie van het museum door te discussiëren over de intenties en uitgangspunten van Helene Kröller-Müller en de directeuren na haar. Een klankbordgroep scherpte het voorstel van het kernteam aan. Het resultaat van de merkworkshops was een vernieuwd positioneringsdocument met een aangepaste missie en visie plus een nieuwe merkbeloofte, merkessentie en merkwwaarden. Ook dit traject zal een vervolg krijgen in het eerste kwartaal van 2024.

Bezoekersreis

In 2023 startte ook een derde traject, het project Bezoekersreis (*Customer Journey*). Binnen de organisatie is behoefte aan eenduidigheid in alle publieksgerichte uitingen, activiteiten en kanalen. Het traject gaat handvatten bieden voor onder meer de ontwikkeling van een nieuwe website, een opvolger van de huidige audiotour, publieksbegeleiding in de beeldentuin, een nieuw e-mail-nieuwsbriefstelsel en de stroomlijning van de processen van ticketverkoop door Het Nationale Park De Hoge Veluwe en het museum. Deze ambities worden in het licht van de geplande uitbreiding de komende jaren nog groter. De Bezoekersreis moet ook anticiperen op de ervaring van de bezoeker in het in de toekomst uitgebreide en vernieuwde museum. Hoe ziet het gedroomde museumbezoek er dan uit? Naar verwachting krijgt de Bezoekersreis in het tweede kwartaal van 2024 vorm.

Publieksonderzoek

Vanaf het derde kwartaal van 2023 deed het museum met de *MuseumMonitor* doorlopend publieksonderzoek via een online enquête. Vanuit deze samenwerking, met op dit moment vijftien andere Nederlandse musea, is er ook per kwartaal een benchmark. Deelnemende musea komen halfjaarlijks bij elkaar om kennisdeling en aansluiting bij de actualiteit en praktijk te bevorderen. De resultaten werden in 2023 maandelijks gedeeld met Marketing en development en besproken in het MT. Vanaf 2024 worden de resultaten en inzichten ook per kwartaal besproken met andere afdelingen die betrokken zijn bij publiekszaken.

Pers

Free publicity is belangrijk voor het museum omdat onafhankelijke journalistiek wordt gezien als betrouwbaar. Regelmatig krijgt het museum aanvragen van binnen- en buitenlandse pers voor interviews, het bezoeken van tentoonstellingen en voor het maken van filmopnames. Deze aanvragen worden altijd gehonoreerd. Daarnaast vindt er actieve persbenadering plaats voorafgaand aan een nieuwe tentoonstelling.

Radio en televisie

Het radioprogramma *Vroege vogels* maakte in april een reportage over enkele Van Gogh-schilderijen in het museum, naar aanleiding van het boek *Gevleugelde geschiedenis van Nederland. De Nederlanders en hun vogels* (red. Jan Luiten van Zanden, 2022) over de natuurliefde van Vincent van Gogh en zijn fascinatie voor vogelnestjes.

De tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* kwam aan bod in *Humberto Tans* radioprogramma *Humberto*. Bart Rutten, directeur van het Centraal Museum (Utrecht), gaf een rondleiding voor het televisieprogramma *Nu te zien*. Omroep Ede besteedde in twee uitzendingen aandacht aan deze tentoonstelling: een keer over de tentoonstelling zelf, een keer over de speeddates.

Auteur Nelleke Noordervliet sprak een column uit over het museum op NPO Radio 1 in het programma *OVT*, terwijl het radioprogramma *Springvossen* tweemaal aandacht schonk aan het museum: over de tentoonstelling van Paul Drissen met de kunstenaar zelf en met Lisette Pelsers over *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*. Ook Omroep Ede interviewde Lisette Pelsers over deze tentoonstelling.

Schrijvende pers

Er was veel belangstelling voor de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*, met artikelen in landelijke dagbladen als *NRC*, *Parool*, *Trouw*, *De Telegraaf* en *De Groene Amsterdammer*. Maar ook kleinere presentaties van bijvoorbeeld Sarah van Sonsbeeck kregen aandacht, evenals de ondertekening van de partnerovereenkomst met de nieuwe partnerschool De Roedel uit Harskamp. Het museum werd in

Tentoonstelling recensie

Eerherstel voor futuristische kunst in Kröller-Müller oogt wat rommelig

Het futurisme stuurde aan op radicale breuken met het verleden. Hoe dat ook andere kunstenaars inspireerde, is te zien in museum Kröller-Müller.

Tekens van een nieuw tijdperk zijn alomtegenwoordig. Het futurisme stuurde aan op radicale breuken met het verleden. Hoe dat ook andere kunstenaars inspireerde, is te zien in museum Kröller-Müller.

Imagoproblemen
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Schaak- en denkkracht
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Futuristisch spektakel op de Veluwe

Laura Biagiotti belangrijke bruikleengever Kröller-Müller

door Paola van de Velde

Het Italiaanse mode- en parfuumhuis Laura Biagiotti is een van de belangrijkste bruikleengevers aan de expeditie *Het futurisme en Europa* die deze week opent in het Kröller-Müllermuseum. Lanfella Biagiotti, de dochter van de naamgever van het bedrijf, leent diverse schilderijen, tekeningen en kledingontwerpen van Giacomo Balla (1871-1958) uit, een van de voortrekkers van deze stroming die in Italië ontstond, maar kunstenaars in heel Europa beïnvloedde.

Voor haar ouders Gianni Cigna en Laura Biagiotti was het alomtegenwoordig dat het futurisme een beweging was die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

kunstenaar die in Nederland nog weinig bekendheid geniet. „Hoog tijd dat daar verandering in komt”, vindt de Italiaanse kunsthistoricus Fabio Benzi en Renée Cohen Tevaert hebben een steevast tentoonstelling meegemaakt, die duidelijk aangeeft dat het futurisme bepalend is voor andere avant-garde kunstenaars. Zo had Theo van Doesburg, de oprichter van het tijdschrift *De Stijl*, weinig op met het verbeelden van geweld. Hij was een pacifist. Maar het futuristische ideeën waarin kunst en leven samenstellen en de dynamische esthetiek van de beweging spraken hem en zijn bontgekleurde leven en werden er futuristische kleding, meubelen, sieraden en zelfs speelgoed ontworpen.

Hiaten
Helene Kröller-Müller, de oprichter van het museum, realiseerde zich aan het einde van haar leven dat ze ondanks haar nieuwsgierigheid voor goede, vernieuwende kunst het futurisme toch gemist had. Desondanks was het voor haar te laat om deze lacune aan te vullen. Maar het museum heeft deze hiaten in de collectie van de jaren zeventig van de vorige eeuw ruimschoots kunnen wegemen met aankopen van werk van Balla, Boccioni en Severini. Wij zijn het enige museum in Nederland dat het futurisme kan laten zien als volwaardig onderdeel van de twintigste eeuw.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

Radio en televisie
Het futurisme is een beweging die in de eerste helft van de twintigste eeuw ontstond. Het was een beweging die zich richtte op de toekomst en de snelheid van de tijd.

beïnvloeden in heel Europa. Een invloed bovendien die zich zou uitstrekken tot vele latere generaties, want wie de meubels van Balla of het Panaggi ziet, heeft dat zij niet iemand als Gerrit Rietveld inspireerden, maar ook ontwerpers uit jaren tachtig zoals Ettore Sottsass en zijn Memphisgroep.

Van 29 april t/m 3 september in het Kröller-Müller Museum, Otterlo.

Lofzang op de toekomst, jeugd en de snelheid

Links: Campari-sodaflesje, Fortunato Diparo.
Rechts: Futuristisch paal, Giacomo Balla.

dynamisch nieuwe schoonheid

DE FUTURISTEN: ik hou zo van de manier waarop ze de dynamiek van het rap industrialiserende Europa wisten te verbeelden. Hun esthetiek nam het hele leven over: van schilderijen tot meubels, kleding, boeken en natuurlijk het prachtige Campari-sodaflesje.

Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld. Tot en met 3 september, kröller-müller.nl

allerlei tijdschriften met (toeristische) tips vermeld als een van de grote trekpleisters van de Veluwe. De agenda's van verschillende tijdschriften bevatten met grote regelmaat tentoonstellingen van het museum.

Internationale marktwerking

Het museum blijft sterk inzetten op internationale marktwerking. Het opbouwen en onderhouden van een toeristisch netwerk is een meerjarige investering die vanwege de aard en samenstelling van de Kröller-Müllercollectie een sterke positie heeft in het internationale toeristische werkveld. In 2023 was er slechts een nuanceverschil in de benadering van de langjarig gestelde doellanden. De Aziatische markt is sinds de coronapandemie op een andere manier bewerkt. De focus op China is op dit moment laag, omdat er tot 2025 weinig Chinese bezoekers worden verwacht. Daarentegen is er een behoorlijke toename van Japanse bezoekers; om die reden heeft het museum in mei 2023 deelgenomen aan een salesreis naar Osaka en Tokio met vier andere Nederlandse culturele partners.

In 2023 ging veel aandacht uit naar de 'dichtbij landen', waarbij voornamelijk Vlaanderen (België) en de Duitse deelstaten Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen sterk uitgelicht werden, net als de overige Europese doellanden zoals Frankrijk, Spanje, Italië en Groot-Brittannië. Deze markten werden benaderd door middel van beurzen en congressen, zoals de FITUR in Madrid (Spaanstalige publiek) en de IFTM (Franse markten) in Parijs. Daarnaast nam het museum in 2023 deel aan twee evenementen die zijn georganiseerd door ETOA (European Tourism Association, lid sinds 2022). Er werd gesproken met internationale touroperators tijdens deelname aan de GEM (Global European Marketplace) en de DEE (Destination Europe Exchange), allebei in Londen. In mei was het museum aanwezig op de ATM (Arabian Travel Market) om de uiteenlopende markt uit het Midden-Oosten te verkennen. Een belangrijk intercontinentaal doelland van het museum is de Verenigde Staten. Daarom werden in Los Angeles (VS) tijdens de USTOA (United States Tour Operator Association) de contacten met Amerikaanse touroperators en rivercruises-bureaus verstevigd.

Persreizen

Voor de Nederlandse schrijvende pers werd in maart een persreis naar Rome georganiseerd in het kader van de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*. Op het programma stonden onder meer een bezoek aan de Fondazione Biagotti, Casa Balla en bezichtiging van een privécollectie. Ook voor de Italiaanse en Belgische pers werd een persreis naar Otterlo georganiseerd, met als resultaat artikelen in Italiaanse en Belgische kranten en tijdschriften. De Italiaanse omroep RAI maakte een item over de tentoonstelling en over het museum.

Toeristische partnerships

Het museum heeft een nauwe samenwerking met de regionale DMO (Destination Marketing Organisation) Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen. De organisatie zet zich sterk in voor promotie, informatie en marketingactiviteiten voor het stimuleren van (internationaal) bezoek naar de regio. Door middel van verschillende campagnes en informatiekkanalen worden de binnen- en buitenlandse markt aangesproken en bereikt. Het museum is sinds de oprichting van Stichting Travel Trade Holland actief lid en neemt deel aan diverse activiteiten van de stichting die gericht zijn op de marketing en promotie van Nederland als geheel en specifiek van het Kröller-Müller Museum. Gezamenlijk worden potentiële doelgroepen bereikt uit de toeristische sector. Door middel van deelname aan beurzen, partnerevenementen, Familiarization-trips en webinars houdt het museum aansluiting bij de toeristische branche.

Met de Gemeente Ede en Ede Marketing werden, als altijd, activiteiten ondernomen in het kader van het Convenant met de gemeente (2022-2025). Om de wederzijdse profilering aan te scherpen zijn het museum en zijn programmering meegenomen in allerlei programma's en campagnes. Voorbeelden zijn de advertorials, artikelen en advertenties die zijn opgezet om *Helene Unlocked* aan te jagen, de 'rally game' die zich op allerlei plekken in de gemeente afspeelt. Daarnaast promootte Ede Marketing de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* op allerlei manieren in de gemeente. In de kerstvakantie zette Ede Marketing een campagne in bij de bagagebanden en in de aankomsthal van Schiphol, waar het museum een hoofdrol in vervulde.

Het museum neemt deel aan meerdere overlegvormen in Otterlo, waaronder 'Gastvrij Otterlo', met als doel om de aantrekkelijkheid van het dorp te vergroten en inhoud te geven aan de profilering rondom kunst en natuur.

Marketing partnerships

Het museum heeft voor en net na de zomer drie keer een culturele bijlage bij NRC uitgebracht, met als doel de lezers mee te nemen in de plannen van het museum rondom de uitbreiding. De bijlagen, bestaande uit acht fullcolour-pagina's, vertelden over de geschiedenis van het museum, de programmering van 2023 en de ambitieuze plannen voor de toekomst. De drie bijlagen hadden achtereenvolgens de thema's Collectie, Architectuur en Natuur.

Samen met het TU Delft Science Center is een korte video gemaakt over de ertsmyijnen die Wm H. Müller & Co exploiteerde en het werk dat Bart van der Leek maakte naar aanleiding van zijn reis naar de Zaccarmijn in Algerije. Onderdeel is een interview met Bas Mühren over Van der Leek. De video werd opgenomen tegen de achtergrond van de mineralententoonstelling van het online museum van het TU Delft Science Center.

Ter gelegenheid van het vijftigjarig jubileum van de iMaestri-collectie brengt meubelfabrikant Cassina begin 2024 Ivan Mietons boek *Echoes, Cassina. 50 Years of iMaestri* uit (Rizzoli New York). In de sectie 'CULTUUR' worden de meest iconische stukken uit de iMaestri-collectie uitgelicht en gefotografeerd in geselecteerde musea. De opnames van de serie Rietveldstoelen werden in 2023 gemaakt in het Rietveldpaviljoen.

Voor de videoclip van een van de liedjes van het Junior Songfestival van AVROTROS zijn opnames gemaakt op verschillende locaties: *Jardin d'émail* van Jean Dubuffet, het *Amphithéâtre* van Marta Pan en het grasveld bij de vijver. De opnames zijn bestemd voor het YouTube-kanaal en andere socialmediakanalen van AVROTROS.

Shot of Culture maakte drie video's over het museum in opdracht van de VriendenLoterij. Centraal staan de architectuur van het museum, de beeldentuin en de Van Goghcollectie. De video's zijn bijna 100.000 keer weergegeven.

In het NRC verschenen drie culturele bijlagen over het museum en de uitbreiding

Online Communicatie

Website

Het websitebezoek is ten opzichte van 2022 met 32% gestegen. Het totale bezoek was 1.443.208, het unieke bezoek 998.196. In 2023 vond onderhoud aan de website plaats, net als enkele optimalisaties en een grote technische upgrade.

Voor het overzichtelijk presenteren en monitoren van de website- en socialemidiastatistieken wordt gebruikgemaakt van een maatgemaakt Google Data Studio Dashboard. Vanwege een grote wijziging binnen Google Analytics (GA4) werd dit dashboard vernieuwd, gevolgd door een training voor de gebruikers. De resultaten werden maandelijks besproken. Naar aanleiding van de inzichten werden onder andere de volgende optimalisaties van de website doorgevoerd: betere zichtbaarheid van de ticketknop op de mobiele versie en een betere presentatie van het tentoonstellingsoverzicht.

Om de uitbreidingsplannen van het museum toe te lichten is een webpagina gemaakt met de titel *Ruimte voor de Kröller-Müllercollectie*.

Nieuwsbrieven

Het museum stuurde twintig nieuwsbrieven naar 32.319 abonnees (27.632 Nederlandstalig, 3.332 Engelstalig en 1.355 Duitstalig). Het aantal abonnees lag 21% hoger dan in 2022. Er werden meerdere nieuwsbriefspecials verstuurd, bijvoorbeeld over de tentoonstelling *Het futurisme & Europa*. *De esthetiek van een nieuwe wereld*, *De Week van Nalaten aan cultuur* en de tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst*. *Art & Project in het Kröller-Müller Museum*.

Google Ad Grants en SEO

Er wordt voortdurend gewerkt aan de verbetering van de online zichtbaarheid van de vaste collectie, de Van Goghcollectie en de beeldentuin door middel van organische content, online campagnes en met behulp van zoekmachineoptimalisatie (SEO), Google Ad Grants en Google Displaycampagnes. De campagnes binnen de internationale Google Ad Grants werden opgeschoond en uitgebreid met relevante zoektermen. De advertenties zorgden gedurende 2023 voor ruim 480.000 vertoningen

In een vierdelige YouTube-serie komen belangrijke kenmerken en kunstenaars van het futurisme naar voren

en 72.000 klikken naar de website. De bestaande SEO-pagina's werden geoptimaliseerd en worden doorlopend actueel gehouden. De Nederlands- en Duitstalige pagina's werden uitgebreid met Engelstalige pagina's.

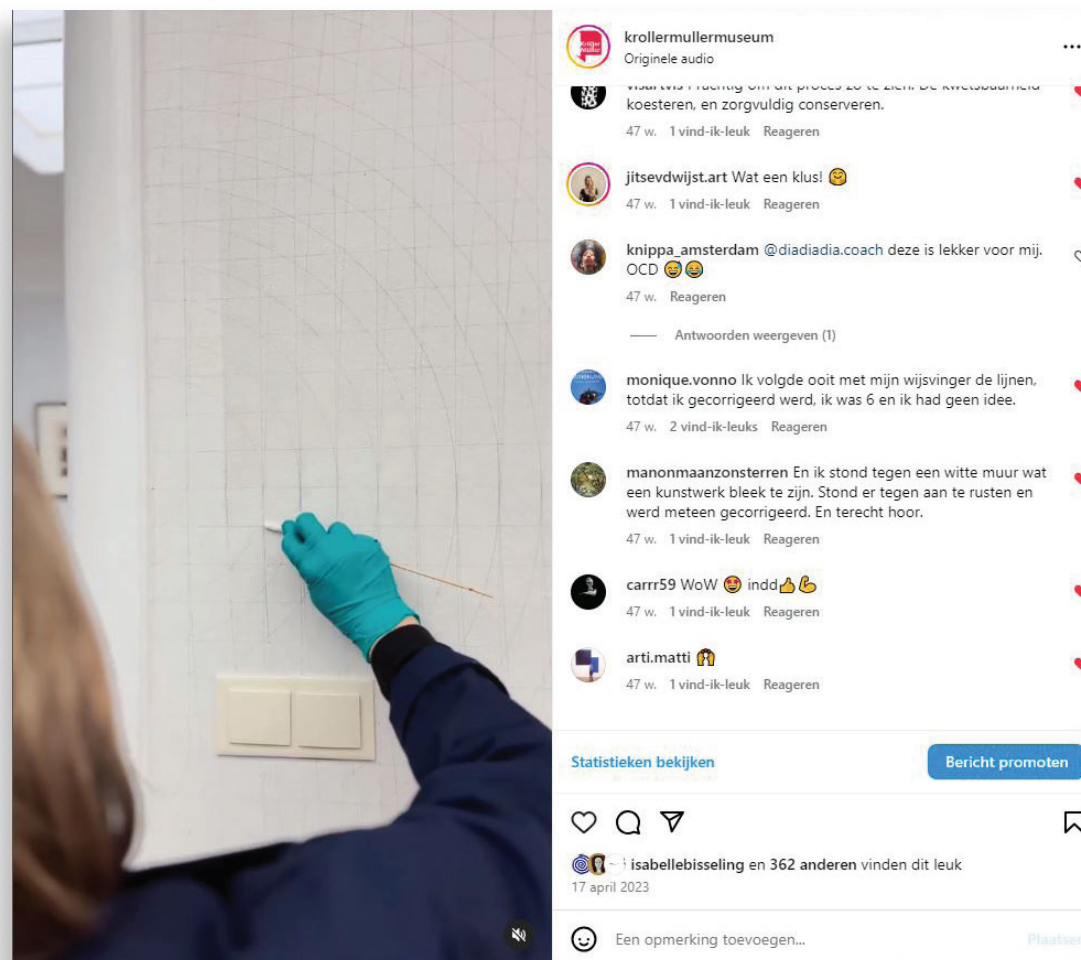
Social media

De socialmediakanalen groeiden in 2023 op Instagram van 61.810 naar 67.807 volgers en op Facebook van 36.866 naar 44.657 volgers. In 2023 viel het besluit geen actief gebruik meer te maken van X (het voormalige Twitter) en het accent meer te leggen op LinkedIn. Er werden een incompanytraining en webinars over LinkedIn georganiseerd, gericht op vergroting van de betrokkenheid van de medewerkers. Nieuwe medewerkers kunnen deze ook bekijken. Het platform groeide in 2023 met ruim 1.300 volgers naar 5.089.

Videocontent is vanaf 2023 een vast onderdeel van de socialmediastrategie. Er werden drieëndertig reels (korte video's) uitgebracht. De reel over de restauratie van *Wall Drawing #120* (1971) van Sol LeWitt en de reel in de serie *Waar ga jij even voor zitten?* (voor het werk *Two Vertical, Three Horizontal Lines* (1965-1966) van George Rickey) hadden de meeste weergaven. De kortere reels in de beeldentuin bereikten de meeste interactie met volgers. Ook posts over de zomervakantie met bezoekersfoto's of met bekende werken als *l'Homme qui marche II* (1960) van Alberto Giacometti behaalden goede resultaten.

Op YouTube verscheen in 2023 een vierdelige serie over het futurisme. Belangrijke kenmerken en kunstenaars van het futurisme komen hierin op een toegankelijke manier naar voren. De video's behaalden in totaal 2.657 views. Gemiddeld werd 73% van de video uitgekeken.

Bij *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* en *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum* verschenen video's met impressies van de tentoonstellingen. Deze video's worden ingezet op de socialmediakanalen en de website.

Socialmediaberichten over de restauratie van Sol LeWitts *Wall Drawing #120*

Corporate campagnes

Doorlopende socialmediacampagnes

Het hele jaar door waren algemene, corporate campagnes op de kanalen van Meta (Facebook en Instagram) te zien. De verschillende advertenties droegen bij aan de bekendheid van het museum, verkeer naar de website, ticketverkoop en uitbreiding van het nieuwsbriefbestand. In 2023 was het totale bereik op Meta 2.084.899, met 27.287 clicks naar de website en 1.998 nieuwsbriefabonnees als resultaten. Advertenties waren gericht op de persona's Arina, Noah en Bart in Nederland en Vlaanderen en sinds 2023 ook in Duitsland.

Kom Kijken

Van januari tot maart is met de *Kom Kijken*-campagne ingezet op de vaste collectie van het museum, onder meer Van Gogh, *De kat* (1914) van Bart van der Leek en *l'Homme qui marche II* (1960) van Alberto Giacometti. De video's zijn te zien op Meta, YouTube en NPO Start. Tijdens de campagne werd de effectiviteit van de video's onderzocht door een marktonderzoeksbureau. De waardering van de video's over Van Gogh en over Giacometti bleek het hoogst. In september waren de video's als commercial twee weken lang bij alle films in Nederlandse ArtHousebioscopen te zien. Daarnaast werden ze vertoond op Meta en NPO Start. Op Meta was de campagne gericht op standaardregio's als Arnhem en Apeldoorn, maar ook op een straal van 20 kilometer rondom al deze filmhuizen, zodat het bioscooppubliek (en anderen) ook via sociale media bereikt werden.

Tentoonstellingscampagnes

Dit is futurisme

Voor de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* was er een uitgebreide campagne. De zichtbaarheid was flink groter dan normaal, onder andere door de garantie van het Blockbusterfonds. 68% van het totale campagnebudget werd besteed aan media.

Het campagneconcept, genaamd *Dit is futurisme*, liet de reikwijdte van het futurisme zien in alle facetten van het leven. Zo kon het museum

doelgroepen bereiken die geïnteresseerd zijn in architectuur, beeldende kunst, mode, design, nachtleven et cetera. Online is samengewerkt met partijen als DPG en Hearst en advertenties verschenen op onder andere kunst-, mode-, design- en reiswebsites. Ook liep er een campagne op YouTube en diverse socialmediaplatforms.

Naast de reguliere uitingen op het museumgebouw (gevelbanieren) en bij hotel De Sterrenberg in Otterlo (tuindoek) werd ingezet op buitenreclame en advertenties in *Kunstschrift*, *Beelden Aan Zee*, *See All This*, *Museumtijdschrift*, *Kunst-* en *Museumkrant* en *De Gids*. Ook met de NS was er een samenwerking; beelden van de tentoonstelling en informatie verschenen zowel op schermen in de treinen als in *NS Spoormagazine* (coupon-actie). Futurismeuitingen waren ook te zien op abri's, digitale abri's en grote digitale schermen in de steden Nijmegen, Arnhem, Zwolle, Apeldoorn, Utrecht, Amersfoort en Hilversum en op kleinere schaal in de museumgebieden van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. En er was een onderscheidende wildplakcampagne. Volledig in de stijl van de futuristen werden affiches geplakt op wildplak-'gedooglocaties' zoals bouwhekken, elektriciteitshuisjes en wildplakzuilen. De posters hebben zo'n zes weken gehangen in vijftig steden van de provincies Noord- en Zuid Holland, Utrecht en Gelderland. Tenslotte maakten Yvette van Boven en Teun van de Keuken meermaals reclame in hun podcast *Etenstijd*.

De out-of-home-campagne heeft via de analoge inzet zo'n 9 miljoen contacten gegenereerd en via de inzet van 445 abri's en 150 digitale schermen ongeveer 9,5 miljoen contacten. De podcastreclame bereikte 85.000 luisteraars. De intensiteit waarmee podcasts werden beluisterd en de uitgebreide en authentieke manier waarop de reclame-uitingen erin verwerkt waren, maken deze inzet voor herhaling vatbaar. Er was interactie in de vorm van een prijsvraag; vijf winnaars uit meer dan driehonderd inzendingen ontvingen prijspakketten met onder andere het *Futuristische kookboek*. De verliezers kregen ook een prijs, namelijk een futuristisch recept van de chef van het museumrestaurant Monsieur Jacques.

Ook de online campagne kreeg een hoger budget dan gebruikelijk en bereikte ruim 21 miljoen weergaven, het hoogste aantal tot nog toe. Op Meta hebben 2,9 miljoen mensen de advertenties meerdere keren gezien. Dit maakte Meta het belangrijkste kanaal voor zichtbaarheid in deze online campagne. De banners die via DPG media en Hearst op de sites van onder

Tentoonstellingsaffiches op wildplakplekken (l) en abri's (r)

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

meer de Volkskrant, ELLE en Harper's Bazaar zijn geplaatst, leiden tot 1572 klikken naar de website.

Kijken is een kunst

Voor *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum* werd een campagneconcept ontwikkeld met als campagneslogan 'Kijken is een kunst'. De campagne was erop gericht het publiek te stimuleren om verder te kijken dan de eerste blik of indruk, voorbij mooi of lelijk, spannend of saai. Het campagneconcept sloot daarmee aan op het educatieve programma, met onder andere de *Doorkijkjes* op zaal.

Er werden advertenties ingekocht bij *See All This*, *de Witte Raaf*, *Tubelight* en *De Groene Amsterdammer*. Het museum gaf een *Bulletin* 157 uit dat is verspreid onder galeries in binnen-en buitenland die een connectie hebben met de kunstenaars van Art & Project. De out-of-home-campagne bestond uit reclame op masten langs snelwegen in twee flights in Amsterdam, Diemen, Amersfoort, Apeldoorn, Nijmegen, Utrecht en Arnhem. Per flight werden 5.500.000 passanten bereikt.

Op Meta, YouTube, Google en DPG werden ook verschillende advertenties ingezet. Voor Meta leverde dit in 2023 ruim drie miljoen vertoningen op, voor YouTube 2.121.465, voor DPG 766.113 en voor Google 1.341.000. In drie video's staan singer-songwriter Blaudzun, dichter Ellen Deckwitz en educator Matthea Versteeg stil bij een kunstwerk in de tentoonstelling. Ze vertellen hoe ze naar het kunstwerk kijken en wat hun associaties en interpretaties zijn. Deze video's verschenen op Meta en YouTube.

'Kijken is een kunst': verder kijken dan de eerste blik of indruk

DIVERSITEIT EN INCLUSIE

Het Kröller-Müller Museum onderschrijft de vier principes van de Code Diversiteit & Inclusie en past deze zoveel mogelijk toe. Het museum is er voor iedereen en wil zoveel mogelijk een afspiegeling zijn van de samenleving. Het museum wil een verbinding tot stand brengen met een zo breed mogelijk publiek en werkt hiervoor samen met partners.

De brede blik

Voor de invulling van diversiteit en inclusie binnen het museum werd in 2021 onder begeleiding van de House of Deep Democracy een (noodzakelijkerwijs) digitale bijeenkomst gehouden voor de museummedewerkers. Iedereen kon meedenken over de vraag wat diversiteit en inclusie betekenen voor het museum. De bijeenkomst was vooral bedoeld als een eerste stap tot bewustwording onder de medewerkers. De motivatie onder hen was en is groot: spontaan richtten ze een breed samengestelde denktank op onder de naam *De brede blik*, die in 2022 onderstaande uitgangspunten formuleert.

- Het Kröller-Müller Museum heeft een publieke functie en een voorbeeldfunctie.
- Een divers en inclusief Kröller-Müller Museum bevordert de integratie van verschillende groepen in de samenleving. Dit heeft een positief effect op de tevredenheid van bezoekers en medewerkers en op de uitstraling naar de maatschappij.
- Een museum is een plek waar niet iedereen zich vanzelf welkom en thuis voelt. Het Kröller-Müller Museum moet zich zoveel mogelijk ten doel stellen om een plek te zijn voor iedereen.
- Een plek voor iedereen betekent ook een open en onbevooroordeelde houding ten opzichte van bezoekers en collega's.
- Het museum streeft naar een werkgemeenschap die een afspiegeling is van de samenleving.
- Het is verrijkend om met een team bestaande uit mensen met verschillende culturele en maatschappelijke achtergronden te werken.
- Meerstemmigheid levert nieuwe inzichten op voor het museum op verschillende terreinen.

Het Kröller-Müller Museum heeft educatieve programma's voor jong en oud

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

- Het museum is opgericht 'tot nut en genoegen van de gemeenschap'. De gemeenschap is een veranderlijk gegeven waar het museum zich telkens toe moet verhouden.
- Er is veel kennis bij anderen. Samenwerking met verschillende partijen en doelgroepen is een voorwaarde.

In de volgende fase werden zowel bestaande activiteiten, processen en aandachtspunten als nieuwe ideeën en initiatieven puntsgewijs gerubriceerd onder de vier P's: **P**ubliek, **P**rogramma en **P**ersoneel. De **P** van **P**artners is in elk van de categorieën opgenomen.

Publiek

Sociale toegankelijkheid

Dit draait om gastvrijheid, begrijpelijke en makkelijk toegankelijk informatie en bewustwording. De Code Diversiteit & inclusie wordt uitgedragen door medewerkers die getraind zijn op het ontvangen van verschillende groepen bezoekers. Ook zijn zij op de hoogte van hun specifieke wensen en mogelijkheden. Iedereen wordt even gastvrij ontvangen.

Fysieke toegankelijkheid

Dit draait om gastvrijheid en begrijpelijke en makkelijk toegankelijke informatie; iedereen is welkom, wordt gastvrij ontvangen en kan de informatie tot zich nemen. Medewerkers zijn getraind op de ontvangst van verschillende groepen bezoekers en zijn op de hoogte van hun specifieke wensen en mogelijkheden.

Digitale toegankelijkheid

Een nieuwe website is voor zoveel mogelijk gebruikers toegankelijk, ook voor bezoekers met visuele, fysieke en cognitieve beperkingen (contrast in presentaties, audio, voorleessoftware, navigatie-app et cetera). Circa 20% van de bevolking heeft een tijdelijke of permanente beperking die het gebruik van het internet belemmert. Dit zijn ongeveer 3,4 miljoen Nederlanders en 148 miljoen Europeanen. Het museum hanteert de richtlijnen Web Content Accessibility Guidelines.

De Museum Plus Bus

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Financiële toegankelijkheid

Het museum wil graag toegankelijk zijn voor mensen die de financiële middelen niet hebben voor een bezoek aan het Kröller-Müller Museum. Financiële toegankelijkheid gaat over het onderzoeken van de mogelijkheden om deze groep het museum te laten bezoeken, wellicht via toegankelijker prijsstellingen via de Museumkaart of aansluiting bij de stadspassen van de omliggende steden Ede, Arnhem en Apeldoorn.

Programma

Inhoudelijke toegankelijkheid

Centraal staan het vergroten van de toegankelijkheid van de collectie en tentoonstellingen en diversiteit in collectievorming en programmering. Doelgroepen: bezoekers met een visuele of auditieve beperking, dementerenden, prikkelgevoelige bezoekers. Kernwoorden zijn: Taalgebruik. Vormgeving. Rondleidingen. Onvergetelijk Museum. Samenwerkingspartners: Stichting Onbeperkt Genieten, In gebaren, Stichting Bartiméus, Jongerenambassadeurs, Izaak, voor mensen zonder spraak, Vizier, gericht op het welzijn van LHBTQ+ inwoners Gelderland, Movisie.

Personeel

Representatieve toegankelijkheid

Hier gaat het om het werven en behouden van divers personeel. Kernwoorden: beperkingen, religie, diverse opleidingsniveaus, leerbedrijf, werksfeer. Samenwerkingspartners: Oculus Consultancy en een wervingsbureau gespecialiseerd in diversiteit.

Doelstellingen

Na deze inventarisatie werd vastgesteld dat er in het Kröller-Müller Museum al verschillende initiatieven zijn ontplooid, maar dat er nog veel kansen blijven liggen. Ook zijn er geen concrete doelstellingen geformuleerd als onderdeel van een voor alle medewerkers zichtbaar en helder beleid. In 2023 werden per categorie doelstellingen geformuleerd, die echter nog specifiek en realistischer mogen worden verwoord en onderdeel gemaakt moeten worden van beleid. De keuze voor mogelijke partners en adviseurs en de te volgen werkwijze moeten hieruit voortkomen.

Project ISK: leerlingen aan het werk in én met de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*

Overig

ABN AMRO Foundation

Het museum zette de samenwerking met de ABN AMRO Foundation voort. Hierdoor konden de leerlingen van zes scholen die om verschillende redenen niet veel in contact komen met kunst en cultuur het museum bezoeken, onder leiding van vrijwilligers van de foundation. Sinds 2023 sponsort het museum de schoolcode en de lunch voor de leerlingen.

Project ISK (Internationale Schakel Klas)

Naar aanleiding van de futurisme-tentoonstelling gaven de educatoren gastlessen op de ISK in Ede. Het centrale thema was 'toekomst'. Vervolgens bezochten de leerlingen de tentoonstelling en gingen op basis van wat ze gezien hadden creatief aan de slag. Honderd leerlingen maakten een eigen vertaling van het thema en een grote selectie van de werken was te zien in Cultura Ede. Na een feestelijke opening door wethouder Karin Bijl konden Edenaren de hele zomer de kunstwerken bewonderen in de bibliotheek. De kunstwerken van de jonge nieuwe Nederlanders fungeerden als een verlengstuk van de tentoonstelling buiten de muren van het museum.

Museum Plus Bus

In 2023 bestond de Museum Plus Bus vijftien jaar. Al 200.000 ouderen zijn dankzij de deelnemers van de VriendenLoterij in aanraking gebracht met kunst en cultuur door busritten naar musea én door onze tentoonstellingen in woonzorglocaties.

In 2023 trok de Museum Plus Bus er 291 keer op uit naar de vijftien partnernumusea. Ruim 11.000 ouderen en begeleiders genoten op locatie van een geheel verzorgd arrangement. Het Kröller-Müller Museum werd tweeëntwintig keer bezocht.

Replica's van topstukken uit de collecties van deelnemende musea, waaronder *Caféterrass bij nacht (Place du Forum)* (circa september 1888) van Vincent van Gogh, waren in het programma *Topstukken on Tour* te zien in 93 verzorgingshuizen en verpleeghuizen in Nederland. Met de tour werden 10.500 bewoners bereikt.

Voor de feestelijke vijfde editie van het magazine *Totzo!*, een publicatie van Museum Plus Bus, leverde het museum een bijdrage over *Café-chantant*

Vrijwilligers van de ABN Amro Foundation verzorgden rondleidingen voor leerlingen die om verschillende redenen niet veel in contact komen met kunst en cultuur

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

in de Nes te Amsterdam (circa 1893) van Isaac Israels. Ook prijkte het kunstwerk op de voorkant van het magazine dat bij 40.000 ouderen in de bus viel.

Toegankelijkheid

De webpagina 'toegankelijkheid' kreeg een noodzakelijke update. De educatoren zorgden samen met de communicatiemedewerkers voor een herziening en revisie van de tekst, met als resultaat een meer inclusieve boodschap.

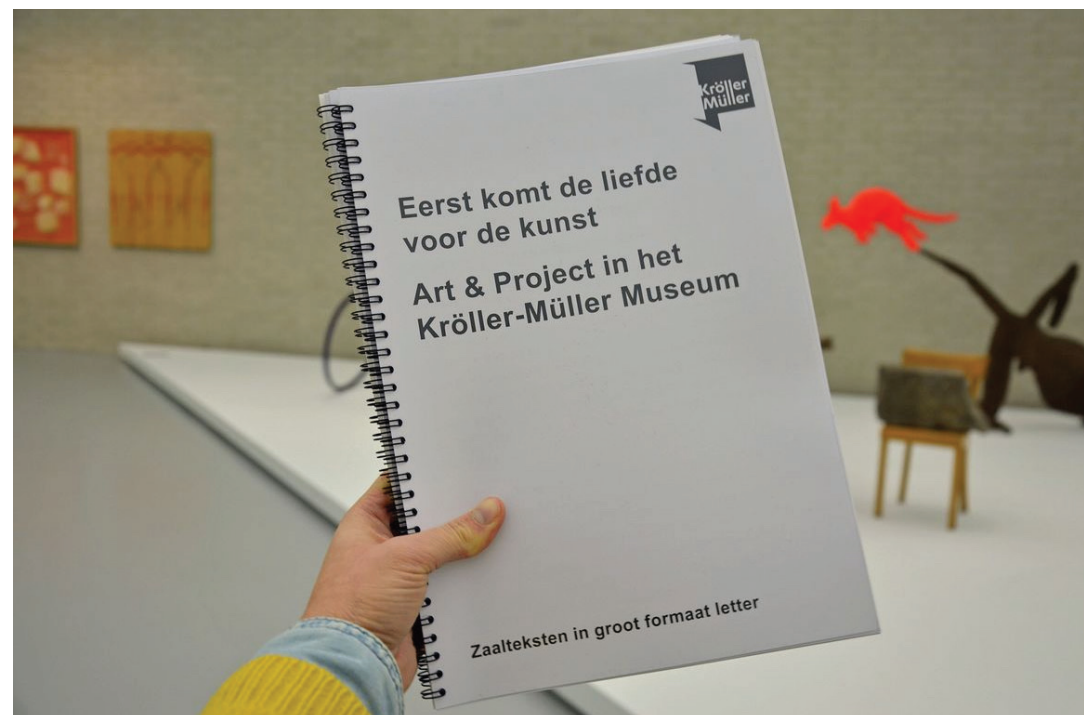
Bij de tentoonstelling over het futurisme was een grootletterboek met de zaalteksten in groot formaat letters beschikbaar. Ook bij de vaste collectie en bij alle nieuwe tentoonstellingen verscheen een grootletterboek. Bezoekers met een visuele beperking ontvingen een exemplaar bij de ontvangstbalie en de teksten waren ook digitaal via de website te downloaden.

De educatoren deden in 2023 een aanvraag bij de Hersenstichting om samen met Stichting Onbeperkt Genieten een prikkelarme openstelling van het museum mogelijk te maken. De aanvraag werd gehonoreerd en in 2024 zal dit project uitgevoerd worden.

Zoals elk jaar ontving het museum terminale patiënten met de LaatsteWensAmbulance.

Leden Raad van Toezicht

Voor de werving van leden van de Raad van Toezicht wordt gebruikgemaakt van de expertise van wervingsbureaus, waaronder een bureau dat zich heeft gespecialiseerd in diversiteit.

Grootletterboek bij de tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst*. Art & Project in het Kröller-Müller Museum

EDUCATIE

ONDERWIJS

Het Kröller-Müller Museum ontving 8.640 leerlingen uit het Primair onderwijs, 9.120 uit het Voortgezet onderwijs en 10.483 studenten uit het Hoger onderwijs.

Peuters

Het museum zette de samenwerking met MAM's kinderopvang uit Apeldoorn voort. Vijf kinderopvanglocaties bezochten het museum met peuters in de leeftijd van twee tot vier jaar. Zo'n vijftig jonge kinderen leerden op deze manier en door het speurspel *Zwaan zoekt een vriendje* het museum kennen. De educatoren gaven in een speciaal lesprogramma een voorzet voor doorontwikkeling voor deze doelgroep.

Primair onderwijs

Schoolcode

Alle scholen die op bezoek komen schaffen van tevoren de unieke *Schoolcode* aan (€ 50). Met deze code kan het museum onbeperkt worden bezocht. De schoolcode verlaagt de drempel voor het museumbezoek en versterkt de binding met de scholen. In 2023 ontving het museum 118 aanvragen voor schoolcodes uit het Primair onderwijs.

Lesmaterialen

Het museum biedt voor het onderwijs online de mogelijkheid alle leskaarten uit de educatieve basispakketten (*Filosoferen met beelden/schilderijen en Zwaan zoekt een vriendje*) te bekijken en te downloaden. Vrijwel alle scholen gebruikten de educatieve materialen tijdens en ter voorbereiding op het museumbezoek.

Een echte Van Gogh?!

In *Een echte Van Gogh?!* onderzoeken leerlingen de kunstwerken van Vincent van Gogh in de klas. Ze krijgen een reproductie van een kunstwerk in bruikleen op school, gevolgd door een theatervoorstelling van

Met de beeldentoolkit kunnen leerkrachten opdrachten aan leerlingen verstrekken: 'Maak je eigen beelden'

Het Kröller-Müller Museum is er voor iedereen

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

theatermaker Peter van Gestel. Samen met de leerlingen onderzoekt hij op een speelse manier de echtheid van de schilderijen. Onder andere alle basisscholen in de gemeente Dongen hebben de voorstelling in de klas bekeken. In totaal werden op zestien scholen 1.200 leerlingen bereikt.

Een echte kunstenaar?!

Door het succes van *Een echte Van Gogh?! ontwikkelde Peter van Gestel een spin-off van het project voor groep 3 tot 5: Een echte kunstenaar?! In dit project komen vier kunstenaars uit de museumcollectie aan bod, onder wie Pablo Picasso en Ger van Elk. Scholen moeten de weg naar het project nog vinden; er waren drie scholen waar het project plaatsvond.*

Samenwerkingen gemeenten/cultuurbemiddelaars

In samenwerking met gemeenten en cultuurbemiddelaars wordt constructief bijgedragen aan (lokale) kunsteducatie. In het laatste jaar van het *Pr8 Cultuurprogramma convenant* van de gemeente Arnhem bezochten 2.790 Arnhemse leerlingen het museum. De gemeente Ede verlengde wederom het project met gratis busvervoer; zeven scholen maakten hier in 2023 gebruik van. Zo'n 555 leerlingen en begeleiders bezochten het museum. Daarnaast werkt het museum actief samen met cultuurbemiddelaars in Apeldoorn, Brummen en Duiven. Het museum legde nieuw contact met de gemeente Barneveld. Op 15 september namen de educatoren hier deel aan een cultuurmarkt en spraken met geïnteresseerde leerkrachten van negen scholen uit de omgeving.

CMK workshop filosoferen

Naar aanleiding van een vraag vanuit de cultuurbemiddelaars van Cultura Ede ontwikkelden de educatoren een nieuwe workshop die aanhaakt op de CMK-module 'Wat weet jij ervan?'. Binnen deze module leren leerkrachten hoe je met leerlingen naar kunst kan kijken, erover kunt filosoferen en hoe je dat kunt doen met de juiste tools en open vragen. Drie docententeams van basisschool De Roedel, de Wilhelminaschool en IKC de Klimboom doorliepen de training.

Mijn beeldentuin – Ede

Met steun van Gemeente Ede en in samenwerking met Cultura Ede kreeg het succesvolle project *Mijn beeldentuin* weer een vervolg. In 2023 was het de beurt aan de basisscholen De Roedel, De Zaaier en de Veldhuizen school. In totaal maakten zo'n 650 leerlingen een eigen kunstwerk, geïnspireerd op de collectie van het Kröller-Müller Museum. Om leerkrachten na het project op weg te helpen bij het geven van kunstlessen, ontwikkelden de educatoren een beeldentoolkit.

Nieuwe partnerschool

In 2023 gingen basisschool De Roedel uit Harskamp en het museum een driejarig partnerschap aan. De Roedel is een kleinschalige cultuurprofiel school, waar cultuuronderwijs een belangrijke plek in het onderwijs heeft. Doel van het partnerschap is om van elkaar te leren en samen te onderzoeken hoe kinderen door middel van kunst in dialoog kunnen gaan met elkaar en hun omgeving. Dit kan aan de hand van actuele thema's zoals natuur of diversiteit of tijdens een tentoonstelling.

Voortgezet onderwijs

Museumbezoek

Ruim zeventig scholen uit het Voortgezet onderwijs schaften een schoolcode aan, met als resultaat 9.120 leerlingen die het museum bezochten. De meeste leerlingen wandelden zelfstandig door de zalen en de beeldentuin met leskaarten of namen deel aan twee nieuw ontwikkelde rondleidingen.

Rondleidingen

Met de nieuwe Highlights-tour maken leerlingen op een interactieve manier kennis met de collectie. De rondleiding sluit aan op het curriculum en niveau van de groepen. Samen met de rondleiders ontdekken leerlingen de topstukken én het verhaal van Helene Kröller-Müller. Bij elk werk wordt gestart met een vraag of stelling vanuit het thema dat centraal staat. De rondleider prikkelt de leerlingen om actief te kijken, samen te onderzoeken en bevordert onderlinge interactie.

Leerlingen van basisschool De Roedel aan het werk met het lesprogramma Future = me

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Om goed in te haken op de behoeften van leerlingen die examens moeten doen, werd in samenwerking met OverKunsten de speciale examentour 'Kunst & Leven' ontwikkeld. Door oog in oog te staan met de kunstwerken komt de lesstof tot leven, een ideale voorbereiding op het examen.

In totaal werden vijftig rondleidingen aangevraagd door het Voortgezet onderwijs.

Workshops

775 Leerlingen van 14 scholen ontdekten in de fotoworkshops van Niek Michel de beeldentuin door de fotolens en ervoeren het museum op een andere manier.

Hoger onderwijs

In totaal kwamen er 10.483 studenten uit het Hoger onderwijs op bezoek in het museum, onder wie studenten met een EYCA-card of CJP.

Stages en onderzoek

Een stagiaire (vierdejaars ArtEZ Hogeschool voor de kunsten) bood ondersteuning bij verschillende educatieve activiteiten en ontwikkelde twee nieuwe Doe & Ontdekkaarten voor kleuters.

Lokaal talent – werkervaringsplek

Een voormalig juniorrondleider en oud-leerling van het Pallas Athene College in Ede ondersteunde het educatieteam bij de doorontwikkeling van de digitale scheurkalender naar *Cultuursnack*.

Lezingen

Ook in 2023 werd regelmatig een beroep gedaan op het museum voor educatieve expertise, begeleiding en informatie. Het educatieve team verzorgde twaalf lezingen en workshops voor onder meer de Iselinge Pabo en ArtEZ University of the Arts. Het museum was zichtbaar op verschillende bijeenkomsten, zoals bij het Lab Kunst & Techniek en op de Gelderse cultuurpunten bijeenkomst van Cultuur Oost.

Leerlingen van het VO namen deel aan een van de twee nieuwe rondleidingen

Families

Spelen in het museum

Museum Dobbelspel

Het Museum Dobbelspel blijft een groot succes. Op een speelse manier begeven bezoekers zich door het museum en ontdekken verrassende details in kunstwerken. In 2023 werd het spel ongeveer vijfduizend keer (gratis) uitgedeeld aan families. Het Museum Dobbelspel is ook beschikbaar in het Van Abbemuseum in Eindhoven, het Bonnefantenmuseum in Maastricht, Stedelijk Museum Schiedam en Kunsthall KAdE in Amersfoort.

Schilderspel

De schilderspellen blijven onverminderd populair bij bezoekers. Ze zijn te vinden bij het restaurant. Tijdens de tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst*. Art & Project in het Kröller-Müller Museum kon slechts één schilderspel gebruikt worden. Maandelijks probeerden meer dan honderd bezoekers te schilderen als Vincent Van Gogh, Piet Mondriaan, Pablo Picasso of Georges Seurat.

Speurspellen

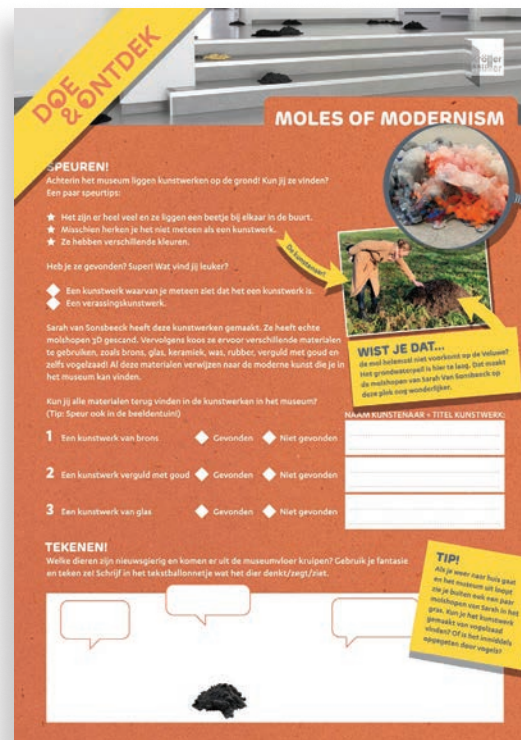
Met de gratis speurspellen *Voetreis in de beeldentuin*, *Neuzen in het museum* en *Zwaan zoekt een vriendje* konden jong en oud speuren naar lange neuzen, grote voeten en de vriendjes van Zwaan.

Blind date met een kunstwerk

Sinds 2017 heeft de *Blind date met een kunstwerk* een vaste plek in het aanbod. De *Blind dates* worden toegestuurd via de post en dagen uit tot een creatief (voor)onderzoek naar een onbekend kunstwerk. Vooral in de schoolvakanties zijn de *Blind dates* populair. Meer dan honderd families ontvingen een *Blind date* of meerdere *Blind dates* in 2023.

Helene Unlocked

De spannende escapegame *Helene Unlocked* leidt families langs spraakmakende plekken in de gemeente Ede. Tijdens het spel ontdekken ze de geschiedenis van Helene Kröller-Müller en lossen ze samen puzzels op om de schuilkelder te openen. *Helene Unlocked* werd in 2023 door 102 groepen gespeeld.

Doe & Ontdekkart tentoonstelling *Moles of Modernism* en *Eerst komt de liefde voor de kunst*. Art & Project in het Kröller-Müller Museum

Thuis in Kunst

Onder de noemer *Thuis in kunst* ontwikkelde het museum een nieuw educatief aanbod voor thuis. In 2023 verschenen drie nieuwe creatieve opdrachten bij de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*. Zo konden bezoekers geluiden 'vangen' als Giacomo Balla, een toekomstvlucht verbeelden of een mechanische pop laten dansen.

Volwassenen

Rondleidingen

In 2023 is het rondleidersteam uitgebreid met twee nieuwe rondleiders die Japans en Duits spreken. Voor training en kennisdeling werd op 8 juni een rondleidersdag georganiseerd. Op het programma stonden een training 'Filosofen – start- en vervolgvragen' en een presentatie met rondleiding door de beeldentuin. In 2023 werden 828 rondleidingen geboekt, waarvan 487 rondleidingen door de vaste collectie en 122 door de beeldentuin. Er waren in totaal 287 instaprondleidingen.

Publieksactiviteiten

Lezing

Op 5 maart gaf kunsthistoricus Gees-Ineke Smit een lezing in het kader van Internationale Vrouwendag.

Concert

Het museum is onderdeel van de museumtour van *Orkest de Ereprijs*. Voor deze museumtour werden zes componisten gevraagd om stukken te componeren, geïnspireerd op de collecties van de deelnemende musea. Klas Torstenson liet zich voor zijn muziekstuk inspireren door de beeldentuin. In de zomer vond het concert met de zes nieuwe composities plaats in de Van der Leeuwzaal.

Online

Digitale scheurkalender

Dankzij bijdragen van het NOT-Fonds, Helene Kröller-Müller Fonds, de gemeente Ede en Stichting Vivace kreeg het succesvolle educatieve platform www.digitalescheurkalender.com een nieuw en duurzamer jasje. Vormgever Marloes de Laat ontwierp een nieuwe huisstijl en vanaf maart 2024 gaat het platform verder onder de naam *Cultuursnack*. De website werd door meer dan 2700 gebruikers bezocht (cijfers tot juli 2023 beschikbaar via Google Analytics).

Tentoonstellingseducatie

Fernand Léger en de daken van Parijs

In de voorjaarsvakantie en tijdens de Museumweek waren er instaprondleidingen in deze tentoonstelling. Rondleiders namen bezoekers in dertig minuten mee in het leven en werk van Fernand Léger en zijn kubistische tijdgenoten. Ook was er speciale aandacht voor Helene's bewondering voor Léger. In totaal volgden 132 bezoekers een instaprondleiding (van 19 november 2022 t/m 2 april 2023).

Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld

Het (kleine) grote Toekomstboek

Bezoekers konden in de tentoonstelling zelf aan de slag met opdrachten uit *Het (kleine) grote Toekomstboek*. Ze maakten kennis met futuristische thema's zoals de weergave van beweging, maakten met sjablonen hun eigen *futuristic flower* en speelden met woorden en klanken zoals in de futuristische klankgedichten.

Future = me

Vijfentwintig leerlingen van partnerschool De Roedel uit Harskamp werden uitgenodigd voor een masterclass futurisme. Ze ontdekten met een museumdocent en een Doe & Ontdekkaart de tentoonstelling en maakten tijdens een workshop een eigen klankgedicht. Alle leerlingen kregen twee gratis entreekaarten om nog eens terug te komen met ouders, familieleden of burens.

YouTube-serie

In drie video's werd in een paar minuten ingegaan op het futurisme, de vernieuwingen van de beweging en op de futuristische kunstenaars. De video's hadden 2.700 views op het eigen YouTube-kanaal en werden gedeeld op social media; daarop werden ze 34.000 keer weergegeven.

Speeddates

In de mei- en zomervakantie waren er zogenoemde speeddates. Bezoekers maakten in 45 minuten kennis met de futuristen. De focus lag op hoe het futurisme een inspiratiebron werd voor andere avantgardistische kunststromingen in Europa en de kunstenaars Filippo Marinetti en Giacomo Balla. In totaal gingen 155 bezoekers op speeddate.

NJO

In het kader van de NJO muziekzomer ontwikkelden violiste en illustrator Kaja Majoor en cellist Diederik Smulders de multidisciplinaire performance *Seeing Sounds*. Tijdens de uitvoeringen konden de aanwezigen ervaren hoe kleuren, vormen en bewegingen samenvloeiden met harmonieuze melodieën en bijzondere klanken. *Seeing Sounds* werd tien keer uitgevoerd en trok zeshonderd bezoekers.

Klankgedicht-generator

Woordkunstenaar Wordbites speelde met behulp van zijn klankgedichtgenerator een kort persoonlijk klankgedicht. Vierhonderd bezoekers gingen via een chatbot in gesprek met Wordbites, wat resulteerde in honderd unieke klankgedichten.

Nail art

De nail artists van *The Happy Toko* waren meerdere dagen aanwezig in het museum en lakten de nagels van 150 bezoekers met futuristische motieven.

Modificanti

Modificanti waren typisch futuristische stoffen accessoires in felle kleuren en geometrische vormen, die met buttons overal op kleding bevestigd konden worden. Zo zag de drager er telkens iets anders uit, aangepast aan de situatie of stemming. Tinka van der Kooij van duurzaam naaicafé Steekje

Nail art

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Los maakte van zogeheten leftovers uit de mode-industrie hedendaagse varianten op de modificali. 251 bezoekers verlieten het museum met een of meer modificali.

Lezingen

Trendforecaster Jan Agelink gaf een kijkje in de toekomst op het gebied van maatschappij, politiek, mode, design, technologie en duurzaamheid. Kunsthistoricus en geurwetenschapper Caro Verbeek sprak over de rol van geur binnen het futurisme. Journalist en schrijver Joke de Wolf liet zien hoe vrouwen ten tijde van het futurisme hun eigen draai gaven aan 'masculiene' thema's als snelheid en geweld.

Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum.

Doorkijkjes

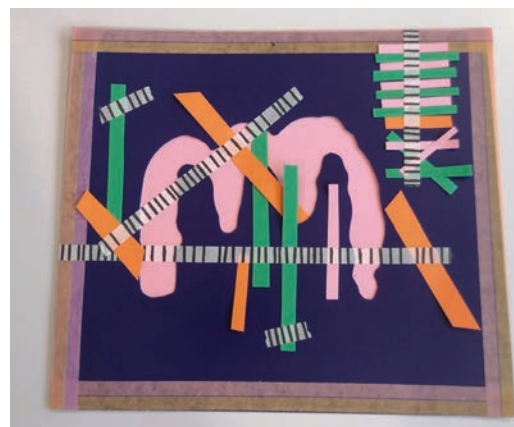
In de tentoonstelling hingen zeven zogenoemde *Doorkijkjes*, kaarten met een uitgesneden vorm die ontleend was aan een van de kunstwerken op zaal. De *Doorkijkjes* lieten de bezoekers anders kijken, gaven meer informatie en een aanzet om zelf aan de slag te gaan. De kaarten mochten mee naar huis genomen worden. Tot het eind van het jaar werden circa 35.000 *Doorkijkjes* meegenomen. Voor het basisonderwijs werd een *Doorkijkje* gemaakt in de vorm van een Doe & Ontdekkaart, zodat leerlingen niet alleen de vaste collectie, maar ook de tentoonstelling konden ontdekken.

Art & Project werkstations

In werkstations gingen bezoekers aan de slag met wat ze in de tentoonstelling hadden gezien. Ze konden een eigen bulletin maken, op stellingen reageren of iets persoonlijks toevoegen aan het tentoonstellingsarchief.

Bulletins

In de eerste drie maanden van de tentoonstelling werden meer dan tweeduizend bulletins door bezoekers gemaakt, waarvan er 950 werden verstuurd naar hun familieleden en vrienden.

Netwerk van het museum: werktafels en ramen

Netwerk van het museum

Op de ramen bij de werkstations werd het netwerk van tentoonstellingsbezoekers in kaart gebracht. Publieksbegeleiders trokken een lijn tussen de woonplaats van bezoekers en het museum. Uiteindelijk ontstond er, geïnspireerd op het kunstwerk van Jan Dibbets *Bulletin 15, Project voor Art & Project* (1969), een beeld van het netwerk van het museum.

Archief van de tentoonstelling

In navolging van het omvangrijke archief van Art & Project konden bezoekers een eigen object als archiefstuk achterlaten, voorzien van een ingevuld inventariskaartje.

Publieksbegeleiders

Bij de werkstations en op zaal waren publieksbegeleiders aanwezig die bezoekers prikkelden met vragen, meer vertelden over de kunstwerken en een ander perspectief boden.

Sarah van Sonsbeeck. Moles of Modernism

Bij de tentoonstelling werd een Doe & Ontdekkaart voor het basisonderwijs ontwikkeld.

Netwerk van het museum: werktafels en ramen

COLLECTIE

Objecten in de collectie

Op 31 december 2023 omvatte de collectie 22.431 objecten, waarvan 389 in langdurig bruikleen. De collectie is als volgt samengesteld: 1.216 schilder-kunst, 2.148 sculptuur, 12.847 werk op papier, 108 mediakunst, 221 fotografie, 51 tuin- en landschapsarchitectuur, 2.187 architectuur (werken op papier en maquettes), 1.461 toegepaste kunst, 950 documentair materiaal, 5 conceptuele kunst (voorlopige afdeling), 1.237 bibliotheek Helene Kröller-Müller.

Er werden 1244 werken – 823 eigen collectie (3,9% van de gehele collectie) en 421 bruiklenen – getoond, waaronder 224 schilderijen, 350 sculpturen en 212 werken op papier. 100% van de objecten in de verzameling is geregistreerd, gefotografeerd en gedigitaliseerd en voldoet aan de eisen van aanwezigheid en vermelding van standplaats en juridische status in de registratie, afgezien van een kleine, steeds wisselende werkvoorraad. Op de website zijn 10.860 werken (51% van de collectie) ontsloten en te vinden met de collectiezoeker.

Collectiebewegingen

Er vonden 6.778 collectieverplaatsingen plaats. Vooral schilderijen en werken op papier werden van de depots naar museumzalen, restauratieateliers en de werkplaats inlijsting verplaatst en weer terug. Er werden kunstwerken opgehaald en teruggebracht naar het externe depot.

Aanwinsten

De meest opvallende aankoop van het jaar was de monumentale installatie *The Settlement (Indoor)* van Hans Op de Beeck, een conglomeraat van houten huizen, steigers, bootjes, aanlegsteigers, visnetten en kale bomen, omringd door water. De hele constructie is bedekt met een monochroom grijs en gehuld in nachtelijk duister. Het grijs is als de as van Pompeï, maar achter de ramen van de huizen gloeit licht. De toeschouwer weet niet of dit kleine dorp slaapt en bij het aanbreken van de dag tot leven zal komen

Collectieverplaatsing in het depot

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Hans Op de Beeck, *The Settlement (Indoor)*, 2016

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

of voor altijd is verlaten en nog slechts een nabeeld is van wat ooit levendig en kleurrijk was. Voor de westerse toerist roept *The Settlement (Indoor)* romantische associaties op met de paaldorpen in Vietnam of de Filippijnen en met een idyllisch en exotisch leven op het water, dicht bij de natuur. Voor de bewoners echter is het water enerzijds een levensvoorwaarde, anderzijds een dreiging die voortdurend, en in toenemende mate, het hoofd geboden moet worden.

Ook van Otobong Nkanga werden twee imposante werken aangekocht, die in 2022 deel uitmaakten van de tentoonstelling *Botanischer Wahnsinn. Vegetaal denken in de hedendaagse kunst*. Nkanga heeft een sterke belangstelling voor de ecologische relatie tussen mensen en het land waarop ze leven. Voor *Alignment* (2022) gebruikte ze een berk die vlak bij het museum omwaide tijdens een voorjaarsstorm. De grote 'moederboom' is via een 'navelstreng' of 'bloedsomloop' van handgeknoopte touwen verbonden met glazen bollen, die dienstdoen als terraria met aarde en planten en nieuw leven doen ontstaan, waaronder een jonge berk.

Van José Heerkens en Paul Drissen, de laatste kunstenaars in de tentoonstellingsreeks *Met verf*, werd een mooie selectie werken aangekocht. *Met verf* richtte zich op schilders die in hun werk reflecteren op de kunstgeschiedenis en op de traditie van de (moderne) schilderkunst. Beiden geboren in het land van Mondriaan en De Stijl, zoeken Heerkens en Drissen naar een eigen plaats binnen deze traditie, waarin de abstractie lange tijd gold als het hoogtepunt van een lange ontwikkeling. Bij José Heerkens gaat het om kleur, om verspringende kleurvlakken, ritmes van lijnen, verdichtingen in de verflaag of juist haperingen in de penseelstreek. Haar schilderijen zijn vertalingen van ruimtelijke ervaringen van landschappen of architectuur. Paul Drissen vertaalt elementen uit de abstracte beeldtaal naar de huidige tijd in schilderijen van caseïne en pigment, ruimtelijke papiercollages en -knipsels. Allerlei toevallige details, een onbedoelde verfspat of een loshangend draadje, laat hij daarbij een rol spelen, ter voorkoming van een al te grote visuele perfectie en ook om zijn eigen controledrang te beteugelen. De werken van beide kunstenaars voegen zich als vanzelfsprekend in de collectie van het Kröller-Müller, waarin het modernisme lang bepalend is geweest.

José Heerkens, 2022 -L5. *Diagonal Space*, 2022

Otobong Nkanga, *Alignment*, 2022, op de achtergrond *Double Plot*, 2018

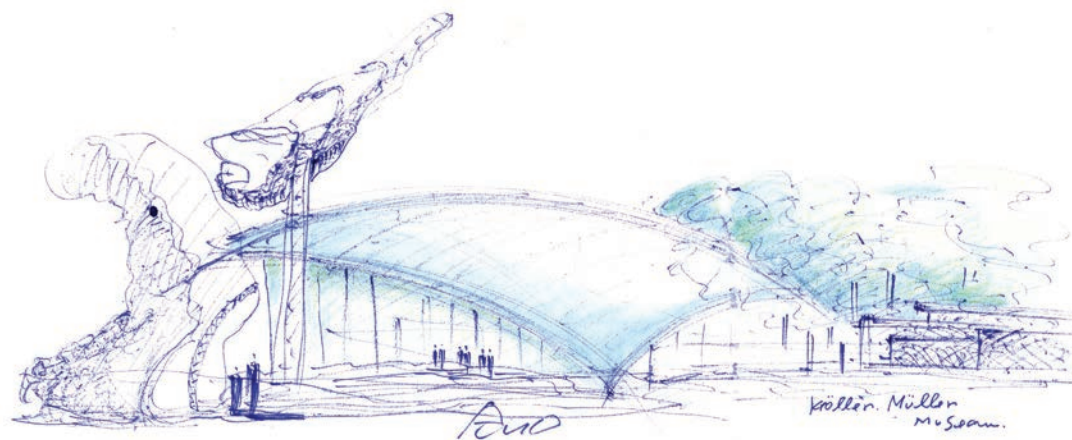
mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Dat geldt ook voor de *Moles of Modernism* (2023) van Sarah van Sonsbeeck, waarvan een reeks werd aangekocht. De 'molshopen' van uiteenlopende materialen als aluminium, was, brons, gips, rubber en marmer kunnen op willekeurige plekken neergelegd worden, zowel in als buiten het museumgebouw. Ze verstoren zo de strakke orde van de (modernistische) architectuur en de letterlijk glasharde scheiding tussen binnen en buiten.

Van het verzamelaarsechtpaar Jeannette en Martijn Sanders ontving het museum een schenking van vierentwintig tekeningen van Frank Van den Broeck, het merendeel uit de jaren 1980, de beginperiode van zijn loopbaan. Deze vroege tekeningen bevatten alle kenmerken van Van den Broecks typerende handschrift en ook veel van de motieven die telkens weer in zijn werk terugkomen en soms met elkaar vervloeien en van betekenis veranderen.

Van Tadao Ando, de architect van de geplande uitbreiding van het museum, werden enkele maquettes, schetsen, tekeningen en collages aan de collectie toegevoegd, die in de loop der jaren in het kader van het ontwerpproces werden gemaakt.

Schets voorontwerp van de uitbreiding, Tadao Ando

Tentoonstelling Sarah van Sonsbeeck. *Moles of Modernism*

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Aankopen

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

225 × 160 cm, inv.nr. KM 134.450

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50,8 × 83,4 cm, inv.nr. KM 134.451

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50,8 × 83,4 cm, inv.nr. KM 134.452

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50,1 × 84,1 cm, inv.nr. KM 134.453

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50 × 83,6 cm, inv.nr. KM 134.454

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50 × 83,6 cm, inv.nr. KM 134.455

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50,1 × 83,6 cm, inv.nr. KM 134.456

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50,1 × 83,6 cm, inv.nr. KM 134.457

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50,1 × 83,7 cm, inv.nr. KM 134.458

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)

50,1 × 83,6 cm, inv.nr. KM 134.459

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Handgeschreven brief

25,7 × 18,2 cm (handgeschreven brief); 29,7 × 21 cm

(getypte brief), inv.nr. KM 134.476

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (maquette)

102,3 × 48,4 × 17,7 cm, inv.nr. KM 134.486

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (maquette)

49 × 33,5 × 6,1 cm, inv.nr. KM 134.488

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941

Uitbreiding Kröller-Müller Museum (schets), 4 februari 2022

32,7 × 44,7 cm, inv.nr. KM 134.485

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941*Uitbreiding Kröller-Müller Museum (fotocollage)*, 9 juli 2022

31,7 × 26,7 cm, inv.nr. KM 134.479

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941*Uitbreiding Kröller-Müller Museum (fotocollage)*, 9 oktober 2018

40,1 × 74,4 cm, inv.nr. KM 134.480

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941*Uitbreiding Kröller-Müller Museum (fotocollage)*, 9 oktober 2018

47,1 × 75,4 cm, inv.nr. KM 134.481

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941*Uitbreiding Kröller-Müller Museum (schets)*, 9 oktober 2018

32,3 × 70,5 cm, inv.nr. KM 134.482

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941*Uitbreiding Kröller-Müller Museum (schets)*, 9 oktober 2018

31 × 44,1 cm, inv.nr. KM 134.483

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941*Uitbreiding Kröller-Müller Museum (schets)*, 9 oktober 2018

32 × 44,7 cm, inv.nr. KM 134.484

herkomst: Tadao Ando

TADAO ANDO Osaka 1941*Uitbreiding Kröller-Müller Museum (maquette)*, 9 oktober 2018

54 × 84,9 × 9,3 cm, inv.nr. KM 134.487

herkomst: Tadao Ando

GERRIT VAN BAKEL IJsselstein 1943 - Deurne 1984*Regenwagentje I*, 1982-1983

hout, aluminium, brons, staal, stof, touw, draad, 55 × 71 × 79 cm

inv.nr. KM 129.843

herkomst: Stichting beheer kunstwerken Gerrit van Bakel, Rotterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij

GERRIT VAN BAKEL IJsselstein 1943 - Deurne 1984*Regenwagentje II*, 1982-1983

hout, staal, brons, metaaldraad, beits, vernis, 122 × 119 × 185 cm

inv.nr. KM 129.841

herkomst: Stichting beheer kunstwerken Gerrit van Bakel, Rotterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij

ALMA BUSCHER Kreuztal 1899 - Frankfurt am Main 1944*Bauspiel: ein Schiff*, 1923

geschilderd hout, 5,1 × 67,1 × 6,9 cm, inv.nr. KM 134.520

herkomst: Schaak en Gowinkel het Paard, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij

ADAM COLTON Manchester 1957*Model voor 'Back to the Bone'*, 1998

triplex, viltstift en schapenbot, 34,1 × 20 × 36,5 cm, inv.nr. KM 134.493

herkomst: Adam Colton, Haarlem

JAN DIBBETS Weert 1941*Tentoonstellingskopie van Horizon Sea 1°-10°*, 1973

10 kleurenfoto's op karton op meranti multiplex, 120 cm × 600 - 1500 cm

× 2,3 cm, inv.nr. KM 134.498

herkomst: Jan Dibbets, Amsterdam

PAUL DRISSEN Oirsbeek 1963*Vlak vouw gat vouw vorm*, 2015

standaard gekleurd papier, gesneden en gevouwen, 55 × 47 cm

inv.nr. KM 134.561

herkomst: Galerie Slewe, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij

PAUL DRISSEN Oirsbeek 1963*Zonder titel (Notitie)*, 2017

gouache, hazenlijm en biaisband op doek, 225 × 160 cm

inv.nr. KM 134.562

herkomst: Galerie Slewe, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij

PAUL DRISSEN Oirsbeek 1963*Z.t. (Vlak hoek gat punt)*, 2022

linnen, hazenlijm, caseïne tempera en pigmenten op doek, 90 × 70 cm

inv.nr. KM 134.563

herkomst: Galerie Slewe, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij

JOSÉ HEERKENS Dinther 1950*2013/14 - L29. Written Colours*, 2013-2014

olieverf op linnen, 150 × 200 × 2,5 cm, inv.nr. KM 134.501

herkomst: José Heerkens, Zeeland

verworven met steun van de VriendenLoterij

JOSÉ HEERKENS Dinther 1950*2016 - L17. Evensong*, 2016

olieverf op linnen, 150 × 150 × 2,5 cm, inv.nr. KM 134.499

herkomst: José Heerkens, Zeeland

verworven met steun van de VriendenLoterij

JOSÉ HEERKENS Dinther 1950*2018 - L6. Evensong*, 2018

olieverf op linnen, 150 × 150 × 2,5 cm, inv.nr. KM 134.500

herkomst: José Heerkens, Zeeland

verworven met steun van de VriendenLoterij

JOSÉ HEERKENS Dinther 1950*2022 - L5. Diagonal Space*, 2022

olieverf op linnen, 140 × 140 × 2,5 cm, inv.nr. KM 134.502

herkomst: José Heerkens, Zeeland

verworven met steun van de VriendenLoterij

JOSÉ HEERKENS Dinther 1950*2022 - L28. Diagonal Space*, 2022

olieverf op linnen, 140 × 140 × 2,5 cm, inv.nr. KM 134.503

herkomst: José Heerkens, Zeeland

verworven met steun van de VriendenLoterij

PJOTR MÜLLER Amsterdam 1947*(tekening)*, 1988

krijt op papier, 96,2 × 64,4 cm, inv.nr. KM 134.505

herkomst: Gerrit Veeneman

PJOTR MÜLLER Amsterdam 1947*(tekening)*, 1988

krijt op papier, 96,2 × 64,2 cm, inv.nr. KM 134.506

herkomst: Gerrit Veeneman

PJOTR MÜLLER Amsterdam 1947*(tekening)*, 1988

collage van krijt op papier, 96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.507

herkomst: Gerrit Veeneman

Gerrit van Bakel, *Regenwagentje II*, 1982-1983

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

LIKA MUTAL Geldrop 1939 - Lima 2016*Pacaric – What is Reborn*, 1974-1975

steen (travertin), 72 x 131 x 39 cm, inv.nr. KM 129.893

herkomst: Erven Lika Mutal

OTOBONG NKANGA Kano 1974*Double Plot*, 2018

tapijt, 265 x 770 cm, inv.nr. KM 134.424

herkomst: Otobong Nkanga, Antwerpen

verworven met steun van de VriendenLoterij

OTOBONG NKANGA Kano 1974*Alignment*, 2022

handgemaakt touw, drie bollen van glas uit Murano, boomstam, metalen verbindingen, kleikorrels, lavastenen, carbon, aarde en planten, afmeting variabel, inv.nr. KM 134.423

herkomst: Otobong Nkanga, Antwerpen

verworven met steun van de VriendenLoterij

HANS OP DE BEECK Turnhout 1969*The Settlement (Indoor)*, 2016

diverse materialen: hout en lak, 1.300 x 1.000 x 400 cm, inv.nr. KM 134.491

herkomst: Galerie Ron Mandos, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij

HANS OP DE BEECK Turnhout 1969*Roe Deer*, 2018

diverse materialen: multiplex, glas, staal, polystyreen, polyamide, polyester, gips en lak, 200 x 110 x 240 cm, inv.nr. KM 134.492

herkomst: Galerie Ron Mandos, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij

SARAH VAN SONSBECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

brons ruw (dubbel), variabele afmetingen, circa 15 x 30 x 30 cm

inv.nr. KM 134.527

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

brons ruw (enkel), variabele afmetingen, circa 15 x 30 x 30 cm

inv.nr. KM 134.528

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

vogelzaad, variabele afmetingen, circa 15 x 30 x 30 cm

inv.nr. KM 134.529

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

brons (gepolijst), variabele afmetingen, circa 15 x 30 x 30 cm

inv.nr. KM 134.530

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

brons (ruw), variabele afmetingen, circa 15 x 30 x 30 cm

inv.nr. KM 134.531

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

epoxy marmer zwartwit (met hoek), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.532

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

keramiek (wit), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.533

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

keramiek (blauw), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.534

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

brons (2 delen-binnen/buiten), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.535

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

bladgoud op gips, variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.536

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

rubber, variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.537

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

bijenwas, variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.538

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

glas, variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm, inv.nr. KM 134.539

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

rubber (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.540

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

rubber (dubbel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.541

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

epoxy en verf (gekleurd), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.542

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

aluminium, variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.543

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

epoxy en grafiet (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.544

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

epoxy en grafiet (dubbel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.545

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

glas, variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm, inv.nr. KM 134.546

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

epoxy grafiet zwart (met hoek), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.547

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism, 2023*

glas in giethuid, variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.548

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

verworven met steun van de VriendenLoterij en het Hilgemann Fonds

ANAÏS TONDEUR Parijs 1985*Chernobyl Herbarium No. 38 (Exclusion Zone, Chernobyl, Ukraine;**Radiation level: 1.7 Microsieverts/h): Craterellus cornucopioides,*
2023-heden

rayogram en pigmentdruk op RAG-papier, 36 × 24 cm

inv.nr. KM 134.519

herkomst: Anaïs Tondeur, Paris

verworven met steun van de VriendenLoterij

WEST 8*Uitbreiding Kröller-Müller Museum (plattegrond/tekening)*

48,8 x 69 cm, inv.nr. KM 134.460

herkomst: West 8

Bruiklenen

THOMAS HOUSEAGO, Leeds 1972

Crouching Figure, 2008

brons, 170 × 100 × 62 cm, inv.nr. KM 134.522

herkomst: Erven R. Slewe-Rolf von den Baumen, Laren

bruikleen van de erfgenamen van Hein en Ria Slewe Rolf-von den Baumen

MICHAEL JACKLIN Amsterdam 1956

Balans, 1991

stripijzer (40 × 3 mm), 200 × 155 × 107 cm, inv.nr. KM 134.523

herkomst: Erven R. Slewe-Rolf von den Baumen, Laren

bruikleen van de erfgenamen van Hein en Ria Slewe Rolf-von den Baumen

MICHAEL JACKLIN Amsterdam 1956

Zonder titel, 1992

stripijzer (40 × 3 mm), 238 × 125 × 40 cm, inv.nr. KM 134.524

herkomst: Erven R. Slewe-Rolf von den Baumen, Laren

bruikleen van de erfgenamen van Hein en Ria Slewe Rolf-von den Baumen

Thomas Houseago, *Crouching Figure*, 2008

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Michael Jacklin, *Balans*, 1991, op de achtergrond *Zonder titel*, 1992

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Schenkeningen

GIACOMO BALLA Turijn 1871 - Rome 1958

Complesso plastico colorato di linee-forza, 1914-1915 (reconstructie 2022)
karton, wol en rode en gele draad, 30 × 40 × 15 cm, inv.nr. KM 134.526
herkomst: Palazzo Zabarella, Padova

MARIA BARNAS Hoorn 1973

Zeven stemmen, zeven gebaren, 2008
CD en hoes, 96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.512
herkomst: Maria Barnas, Bergen

MARIA BARNAS Hoorn 1973

The Lost Park
LP, 96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.513
herkomst: Maria Barnas, Bergen

MARIA BARNAS Hoorn 1973

t t tt ...
LP, 96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.514
herkomst: Maria Barnas, Bergen

MARIA BARNAS Hoorn 1973

t t tt ...
LP, 96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.515
herkomst: Maria Barnas, Bergen

MARIA BARNAS Hoorn 1973

Sputter Fiction, 2017
inkt op papier, 96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.510
herkomst: Maria Barnas, Bergen

MARIA BARNAS Hoorn 1973

Sputter Fiction, 2017
inkt op papier, 96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.511
herkomst: Maria Barnas, Bergen

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950

Zonder titel, 1977
potlood op papier, 21 × 16 cm, inv.nr. KM 134.576
herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950

Zonder titel (Eiffeltoren), 1980
houtschool op papier, 28 × 20 cm, inv.nr. KM 134.582
herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950

Parachutes, 1981
Siberisch krijt op papier, 25 × 36 cm, inv.nr. KM 134.581
herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950

Zonder titel (kijken met oren), 1981
potlood op papier, 21 × 16 cm, inv.nr. KM 134.583
herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950

Zonder titel, 1982
houtschool op bruin papier, 32 × 38 cm, inv.nr. KM 134.580
herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950

Nog geen titel, 1982
houtschool op papier, 41,5 × 53 cm, inv.nr. KM 134.584
herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950

Zonder titel, 1982
Siberisch krijt op papier, 26 × 28 cm, inv.nr. KM 134.585
herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Navelstaren*, 1982

oilstick op papier, 38 × 27 cm, inv.nr. KM 134.588

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel*, 1983

gekleurd krijt op papier, 48 × 63 cm, inv.nr. KM 134.570

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Een hiërarchie van lappen*, 1983

oilstick op papier, 48 × 63 cm, inv.nr. KM 134.577

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel*, 1983

oilstick op papier, 41 × 29 cm, inv.nr. KM 134.578

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Cary Grant Reclining*, 1983

Siberisch krijt op papier, 28 × 33 cm, inv.nr. KM 134.579

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel (slak op berg)*, 1983

Siberisch krijt op papier, 28 × 34 cm, inv.nr. KM 134.586

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel*, 1983

houtschool op papier, 28 × 34 cm, inv.nr. KM 134.587

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel*, 1984

potlood op papier, 63 × 48 cm, inv.nr. KM 134.571

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Deur*, 1984

potlood op papier, 63 × 48 cm, inv.nr. KM 134.572

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel*, 1984

houtschool op papier, 63 × 48 cm, inv.nr. KM 134.573

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel*, 1985

gekleurd krijt op papier, 48 × 64 cm, inv.nr. KM 134.574

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel*, 1985

zwart krijt op papier, 64 × 48 cm, inv.nr. KM 134.575

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Casino*, 1986

houtschool op papier, 48 × 64 cm, inv.nr. KM 134.569

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Vissi d'arte, vissi d'amore*, 1988

pastelkrijt en gouache op papier, 96 × 64 cm, inv.nr. KM 134.565

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Sorel, Julien*, 1988

potlood op papier, 31,7 × 24,5 cm, inv.nr. KM 134.568

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Onder Doek*, 1991

pastelkrijt en aquarel op papier, 96,5 × 64,5 cm, inv.nr. KM 134.567

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANK VAN DEN BROECK Eindhoven 1950*Zonder titel*, 1998

pen op papier, 26 × 52 cm, inv.nr. KM 134.566

herkomst: Jeannette en Martijn Sanders

FRANCESCO CLEMENTE Napels 1952*Undae Clemente Flamina Pulsae*, 1978

papier, 17,5 × 13 × 1 cm, inv.nr. KM 134.489

herkomst: RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag

HANS OP DE BEECK Turnhout 1969*Christmas*, 2006

diverse materialen: hout en lak, 271 × 238 × 157 cm, inv.nr. KM 134.504

herkomst: Hans Op de Beeck

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Light S.E.S.A.*

96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.508

herkomst: Sarah van Sonsbeeck, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Mental space. How my neighbours became buildings*, 2010

96,2 × 64,3 cm, inv.nr. KM 134.509

herkomst: Sarah van Sonsbeeck, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

epoxy marmer wit (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.549

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

epoxy marmer wit (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.550

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

epoxy marmer wit (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.551

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

epoxy marmer wit (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.552

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

epoxy marmer wit (dubbel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.553

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

marblecast gips wit (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.554

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

marblecast gips wit (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.555

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

marblecast gips wit (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.556

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

marblecast gips wit (dubbel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.557

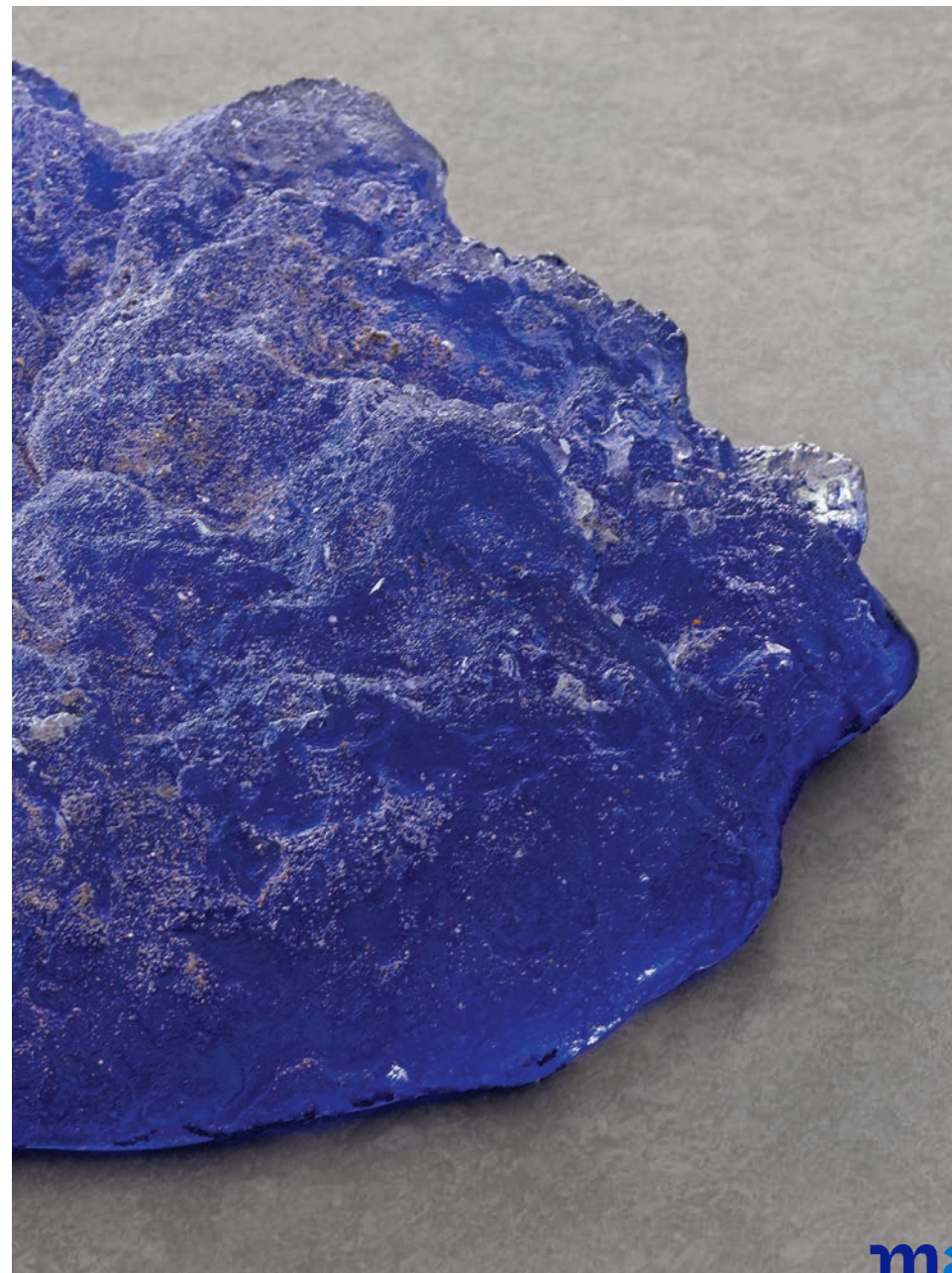
herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

SARAH VAN SONSBEECK Utrecht 1976*Moles of Modernism*, 2023

witte was (enkel), variabele afmetingen, circa 15 × 30 × 30 cm

inv.nr. KM 134.558

herkomst: Annet Gelink Gallery, Amsterdam

Tentoonstelling Sarah van Sonsbeeck. *Moles of Modernism***mazars**

Mazars N.V.
 Gewaarmerkt voor
 identificatiedoeleinden
 RD | 01-05-2024

Conserveren en restaureren

Schilderijen en werken op papier

Technisch onderzoek en restauratie

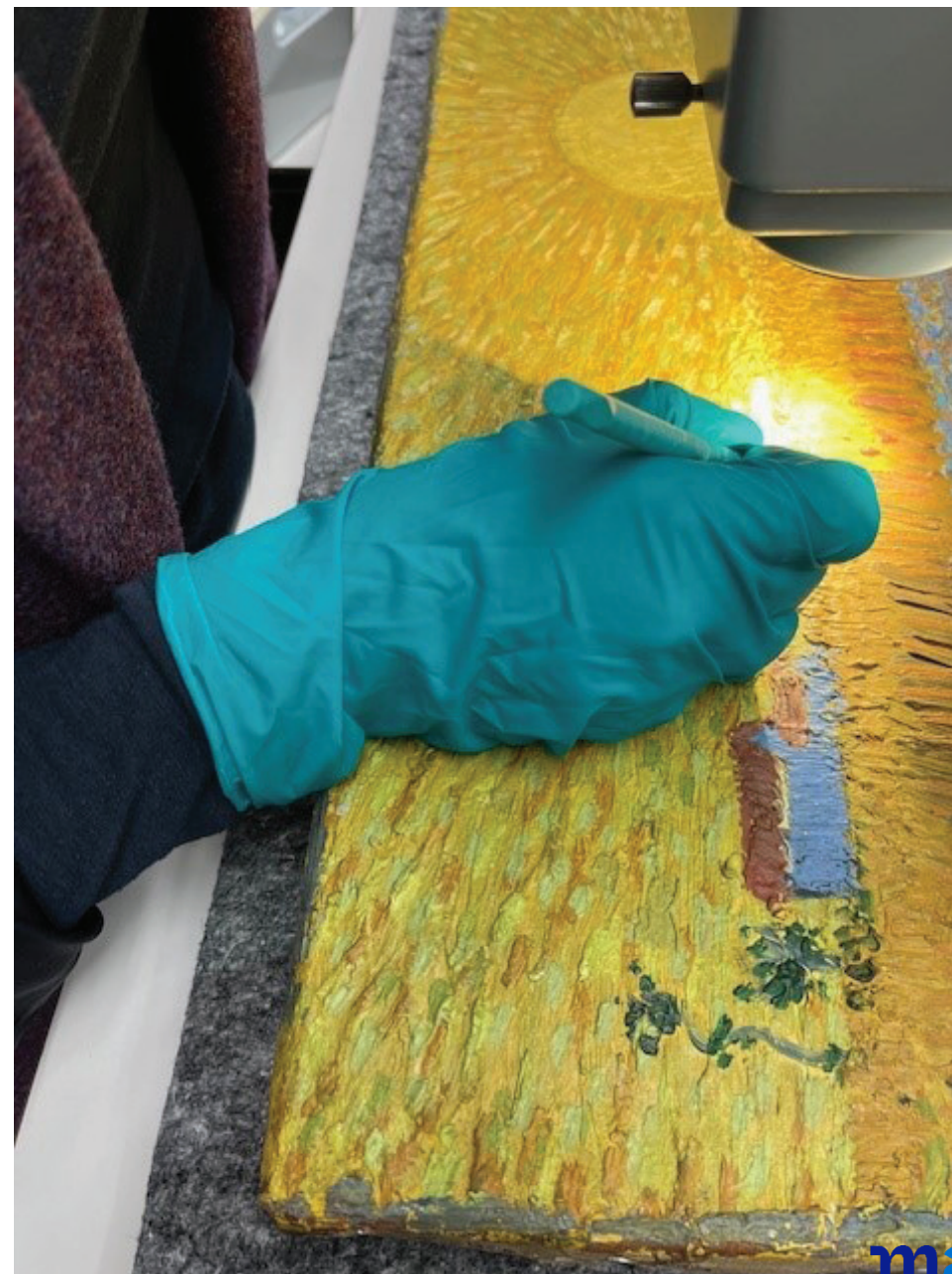
- Restauratie Sol LeWitt, *Wall Drawing #120*, KM 119.194.
- Voltooing restauratie Giacomo Balla, *Paravento con linea di velocità*, KM 133.986.
- Restauratie Giacomo Balla, *Paravento*, KM 134.264.
- Restauratie Vincent van Gogh, *De minnaar (portret van luitenant Milliet)*, KM 102.392.
- Voltooing restauratie Vincent van Gogh, *De zaaier*, KM 106.399.
- Restauratie George Breitner, *De windstoot*, KM 107.850.
- Restauratie Floris van Schooten, *Vruchtenstilleven*, KM 107.955.
- Restauratie Frère Angel, *De levensbron*, KM 108.297.
- Technisch onderzoek Anoniem, *Het berglandschap achter de muur van de inrichting*, KM 100.549.

Conditiecontroles en kleine behandelingen

- Conditiecontroles, kleine behandelingen en opstellen van conditierapporten voor uitgaande bruiklenen.
- Diverse koeriersreizen in binnen- en buitenland.
- Afstoffen, conditiecontroles en kleine behandelingen van werken in de vaste presentatie.
- Conditiecontroles en kleine behandelingen voor tentoonstellingen in huis.
- Conditiecontroles van inkomende bruiklenen voor tentoonstellingen in huis.
- Conditiebepalingen en kleine behandelingen van intakes.

Onderzoek en documentatie

- Afronding onderzoek naar de beperking van trillingen op schilderijen tijdens transport door verbetering van inlijsting en achterkantbescherming (dr. Kerstin Kracht, Universiteit Berlijn).
- Deelname aan onderzoek naar veroudering cadmiumgele verf bij schilderijen van Piet Mondriaan, waaronder *Compositie met rood, geel en blauw*, KM 101.213.

De restauratie van Vincent van Goghs *De zaaier* werd voltooid

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Onderwijs en kennisdeling

- Stage van UvA-student (1 mei-31 augustus 2023).
- Koeriers-workshop voor UvA-studenten Conservering en Restauratie.
- Lezing ICOM-cc Valencia over trillingsonderzoek met Kerstin Kracht.
- Publicatie artikel ICOM-cc Valencia over trillingsonderzoek met Kerstin Kracht.
- Begeleidingscommissie restauratie Vincent van Gogh, *De populierenlaan bij Nuenen*, F45, Museum Boijmans van Beuningen.

Sculptuur en moderne kunst

In totaal werden 339 objecten gecontroleerd op conditie, gereinigd, geconserveerd of gerestaureerd. Aan veel van de 199 beelden in de beeldentuin werd regulier en periodiek onderhoud verricht. Waar nodig werden de werken voorzien van een winterbescherming, tijdelijk verwijderd of anderszins beschermd voor de winterperiode. Sommige werken ondergingen intensievere conserverende behandelingen of werden gerestaureerd. Alle werken in de binnenopstelling werden regelmatig gecontroleerd en er werd regulier onderhoud verricht. Van alle 26 werken die in tijdelijk bruikleen zijn gegeven werden conditierapporten opgesteld.

De uitgaande bruiklenen ondergingen ook conserverende handelingen, van eenvoudige reinigingen tot meer ingrijpende behandelingen.

26 nieuwe aanwinsten ondergingen of ondergaan een intakeprocedure. Ook hier werden conditierapporten opgesteld en waar nodig conserverende handelingen verricht.

Voor tentoonstellingen als *Het futurisme & Europe. De esthetiek van een nieuwe wereld* en *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum* werden 137 werken ingeleend. Deze kregen bij aankomst en vertrek een conditiecontrole en in voorkomende gevallen nieuwe conditiecontroles en -rapporten. Gedurende de tentoonstelling zijn ze regelmatig gecontroleerd en waar nodig afgestoofd.

Naar zeven werken werd diepgaander onderzoek verricht, doorgaans in verband met een restauratie of een tentoonstellingsvraag. Zo is van *Horizon Sea 1°-10°, 1973* (KM 115.479) in overleg met Jan Dibbets een tentoonstellingskopie gemaakt voor de presentatie in de Art & Project-tentoonstelling. De originele set foto's blijft bewaard in depot.

Met Nicholas Pope en Marien Schouten werden kunstenaarsinterviews gehouden. De transcriptie en archivering geschieden volgens een methodiek

die deze interviews beter toegankelijk maakt voor onderzoek. Er was plaats voor twee stagiairs.

Grote restauraties

Christo, *56 Barrels*, KM 112.265. Deze restauratie is nog niet afgerond. De vaten krijgen een nieuwe bescherm- en kleurlaag en de sokkel wordt vernieuwd en verbeterd.

Magdalena Wiecek, *Close to the Earth*, KM 112.626. Barsten werden hersteld en lacunes opgevuld. De sokkel wordt teruggebracht naar een vroegere versie.

Hermann Maier Neustadt, *WD-Spiral Part One CINEMA*, KM 130.559. Er is onderzoek verricht naar de productie van stabielere glasvezelversterkte polyesterplaten, deze werden geproduceerd en geplaatst. Het metalen bovenframe is gereconstrueerd en het werk werd weer opgebouwd.

Louise Nevelson, *Transparent Sculpture V*, KM 122.525. De circa honderd plexiglas platen (PMMA) werden gedemonteerd en gereinigd. Alle boorgaten en schroeven werden ontdaan van roestplekjes.

Richard Long, *Avon River Mud Circles* KM 117. 820. Restauratie op zaal van meerdere oude waterschades op deze monumentale muurschildering met behulp van droge pigmenten.

Sol LeWitt, *Wall Drawing #120*, KM 119.194.

Zadok Ben-David, *The Bright Reincarnation of the Antelope* KM 133.262. Losgekomen delen werden geconsolideerd. Beschadigingen werden geretoucheerd evenals oudere verkleurde retouches. Deze zijn waar nodig eerst voorzien van een grondering.

Nichols Pope, *The Church, the Village and Myself*, KM 133.451. Het Kröller-Müller Museum verrichtte in samenwerking met het Rijksmuseum een door NICAS ondersteund onderzoek naar het fenomeen harsbloeden. Er werden twee kunstenaarsinterviews afgenomen. Het werk werd gereinigd, geretoucheerd en onderging enkele kleine conserverende behandelingen.

Plaatsen van polyesterplaten in Hermann Maier Neustadts WD-Spiral Part One CINEMA, 2001

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

BRUIKLENEN

Jaar	2020	2021	2022	2023
	corona	corona		
Uitgaande bruiklenen				
Werken uitgeleend in Nederland	47	28	96	65
Werken uitgeleend aan buitenland	180	222	190	177
Uitgaande bruiklenen totaal	227	250	286	242
Bruikleennemers				
Bruikleennemers Nederland	16	11	28	22
Bruikleennemers buitenland	27	22	35	33
Bruikleennemers totaal	43	33	63	55
Inkomende bruiklenen				
Inkomende bruiklenen uit Nederland	17	59	141	121
Inkomende bruiklenen uit het buitenland	2	13	14	152
Inkomende bruiklenen totaal	19	72	155	273
Bruikleengevers				
Bruikleengevers Nederland	4	9	18	26
Bruikleengevers buitenland	2	1	13	71
Bruikleengevers totaal	6	10	31	97
Van Gogh				
Van Gogh schilderijen uitgeleend	61	64	57	73
Van Gogh werken op papier uitgeleend	100	110	41	39
Totaal	161	174	98	112
Langdurig uitstaande bruiklenen	199	199 ⁷	200	198
Bij aantal bruikleennemers	11	11	12	12
Langdurig inkomende bruiklenen				392
Van aantal bruikleengevers				18
Totaal aantal aanvragen	57	55	102	63

Onderzoek

Bibliotheek en archief waren ook in 2023 beschikbaar en toegankelijk voor onderzoekers. Regelmatig zijn medewerkers uit de tijd van het echtpaar Kröller-Müller onderwerp van onderzoek, wat voor het museum interessante informatie oplevert over de eigen geschiedenis. Zo werd er onderzoek gedaan naar de grondaankopen door Anton Kröller op de Veluwe, die werden afgehandeld door Jacob Mulder (tevens rentmeester).

Het onderzoek naar ontwerper Gertrud Arper in dienst van de firma Wm H. Müller & Co vond zijn vervolg. Arper werkte onder architect Hendrik Pieter Berlage, maar daarnaast ook als assistent van Helene Kröller-Müller zelf.

In 2023 startte het onderzoek naar architect Gerrit Baas, die onder aanvoering van Henry van de Velde de leiding had over de uitwerking en uitvoering van de plannen voor het Overgangsmuseum in 1937 (tegenwoordig bekend als Van de Veldeveugel).

Daarnaast was er plek voor andere onderzoekers die onder meer onderzoek doen naar Charley Toorop. Ook werd er informatie uitgewisseld over archieven en onderzoek met betrekking tot Henry van de Velde. Er wordt in opdracht van de Boekentoren en de Henry van de Velde Foundation gewerkt aan een biografie.

Een gastconservator van het Zilvermuseum in Schoonhoven deed onderzoek naar het tafelzilver en metaalwerk van Helene Kröller-Müller. Haar onderzoek naar ontwerpen van Hendrik Berlage en Henry van de Velde deed ze onder andere in het archief van het Kröller-Müller Museum, met als eindresultaat de tentoonstelling *Aan tafel met Helene Kröller-Müller* in het Zilvermuseum. Het onderzoek en de nieuwe blik die dat wierp op de inventaris brachten ook verbetering in de registratie.

Jan Dibbets, Horizon Sea 1°-10°, 1973 (KM 115.479)

Begin 2023 is er contact gezocht met Jan Dibbets over de presentatie van het werk *Horizon Sea 1°-10°* (1973) in de tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*. De beoogde plek, in de gang van de Quistvleugel, was niet geschikt voor het tonen van het origineel in verband met de hoeveelheid daglicht. De vraag aan Dibbets was of het maken van een tentoonstellingskopie voor deze gelegenheid een optie zou zijn. Een en ander heeft geleid tot een kunstenaarsinterview met

als doel een beter begrip te krijgen van Dibbets' visie op veroudering en daarmee verkleuring van zijn foto's.

In de gesprekken met Dibbets kwam naar voren dat het verouderde en sterk verkleurde origineel voor Dibbets niet meer voldoet als kunstwerk. Uit de eigen archieven blijkt dat hij hiermee al in de vroege jaren 1970 werd geconfronteerd en ook in die tijd zag hij dit als onwenselijk. Gedwongen door de snelle verkleuring van het fotomateriaal dat destijds gangbaar was, heeft hij kort nadat deze werken waren ontstaan, al vervangende foto's geleverd voor verschillende museale collecties (Stedelijk Museum Amsterdam, Centre Pompidou in Parijs en The Walker Art Center in Minneapolis), maar niet voor het Kröller-Müller Museum. In overleg met Dibbets is er naast de tentoonstellingskopie voor *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum* een extra afdruk gemaakt om het werk op termijn, in de juiste kleuren, te kunnen blijven tonen. De originele set foto's blijft een object dat op allerlei manieren de authenticiteit van het kunstwerk onderstreept en blijft bewaard in depot.

Dan Flavin

De tentoonstelling *Dan Flavin. Vroege lichtwerken* in de Van de Veldeveugel bij de voormalige entree bood de mogelijkheid om de tl-werken te laten zien in een ruimtelijke sfeer en schaal vergelijkbaar met de eerste Europese solotentoonstelling van Flavin in 1966 bij Galerie Rudolf Zwirner in Keulen. Flavin stemde destijds de installaties nauwgezet af op de architectuur van de ruimtes in de galerie. Ook nu werd gezocht naar de juiste afstemming op de plek én de juiste positie van de tl's, gebaseerd op basis van beperkte instructies op het certificaat, situatieschetsen of werktekeningen. Archiefmateriaal en certificaten zijn inmiddels weer opgeborgen en de installatiedossiers hebben een update gekregen voor wat betreft de opstelgegevens.

Voorbereiding presentatie Roman Signer. Filme 1975-1989

Vanaf 16 mei presenteerde het museum voor het eerst sinds lange tijd zo'n 200 korte films van Roman Signer uit de periode 1975-1989, met uiteenlopende vaak geestige experimenten. De voorbereiding en uitwerking van deze kleine presentatie op de hellingbaan brachten het oude werk, dat oorspronkelijk als videoband in de collectie is gekomen, opnieuw

onder de aandacht. Door contact met de studio van Roman Signer en onze vaste samenwerking met LIMA (platform for media art, Amsterdam) kon gebruik worden gemaakt van nieuw gedigitaliseerd beeldmateriaal.

Biografie Sam van Deventer

Ariëtte Dekker, eerder al biograaf van Anton Kröller, werkte in 2023 aan de afronding van haar biografie van Sam van Deventer, vertrouweling van het echtpaar Kröller-Müller en directeur van het Rijksmuseum Kröller-Müller tijdens de Tweede Wereldoorlog. In deze laatste fase van het onderzoek kwamen er regelmatig vragen voor het archief. De presentatie van de biografie zal in het voorjaar van 2024 plaatsvinden.

Artikel in tentoonstellingscatalogus Bart van der Leek

Een medewerker van het Stiftung Museum Insel Hombroich deed onderzoek in het archief naar een aantal schilderijen van Bart van der Leek die zijn ontstaan in de tijd dat hij werkte voor de firma Wm H. Müller & Co. Deze werken bevonden zich aanvankelijk in de collectie van Helene Kröller-Müller, maar zijn niet overgedragen via de schenking aan het Rijk in 1935. Het onderzoeksproject *Redefining De Stijl - Bart van der Leek* was ook de basis voor de tentoonstelling *Farbe Bild Raum. Bart van der Leek im Dialog* in de Stiftung Insel Hombroich. Medewerker collectie en onderzoek Bas Mühren leverde een bijdrage aan de bijbehorende catalogus.

Vernieuwde aandacht herkomstonderzoek WOII

Met enige regelmaat komen herkomstvraagstukken ter sprake met betrekking tot werken in de collectie waar de herkomstgeschiedenis rond de Tweede Wereldoorlog niet geheel sluitend is en roofterkunst niet geheel uitgesloten kan worden. Deze werken zijn in veel gevallen eerder onderzocht, maar soms komen er nieuwe vraagstukken bij. In 2023 startte een nieuw herkomstonderzoek met een gastonderzoeker. De bestaande lijst met openstaande vragen is aangevuld met enkele nieuwe gevallen en wordt geheel opnieuw nagekeken.

Symposia, contacten en ontwikkelingen

Er was veel aandacht, juist na de coronajaren, voor contacten met universiteiten en collega's, het (al dan niet digitaal) bijwonen van lezingen

en symposia en het museum-, tentoonstelling- en galeriebezoek. Op meer en minder formele wijze werden de jongste ontwikkelingen binnen de kunstgeschiedenis en de hedendaagse kunst gevolgd en naar buiten toe kenbaar gemaakt waar het Kröller-Müller Museum anno 2023 en daarna voor staat.

Organisatie Workshop Outdoor Painted sculpture

Van 16 tot 20 oktober werd in samenwerking met het Getty Conservation Institute een internationale workshop georganiseerd over de problematiek bij de conservering van beschilderde buitenbeelden (*Outdoor Painted Sculpture*). De beeldentuin van het Kröller-Müller Museum was hiervoor de achtergrond. Er waren docenten uit Nederland en de Verenigde Staten. Negentien restauratoren uit tien verschillende landen namen deel.

Infrastructuur duurzame toegankelijkheid digitale kunst

In samenwerking met mediakunstenaars, musea en andere collectiehoudende instellingen voor hedendaagse kunst, het Netwerk voor Digitaal Erfgoed (NDE) en de Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK) is door LIMA het project 'Infrastructuur duurzame toegankelijkheid digitale kunst' (juni 2022 – juni 2024) geïnitieerd. Doel van het project is het verlies tegen te gaan van digitale kunstwerken in Nederlandse collecties én van de kennis om deze te conserveren. In het kader van dit project leverde het museum een bijdrage in de vorm van een interview met Jeroen Jongeleen over mediawerk in Museum Boijmans Van Beuningen.

Tijdlĳn

De *Tijdlĳn* op de website voert de bezoekers langs belangrijke momenten uit de geschiedenis van het museum en de collectie en vormt daarmee ook een belangrijke bron voor onderzoekers. In 2023 is de *Tijdlĳn* verrijkt met niet eerder gepubliceerd beeldmateriaal. Als resultaat van archiefonderzoek kreeg een aantal historische foto's nauwkeuriger dateringen en dankzij nieuwe kennis werden verhalen in de *Tijdlĳn* deels herschreven, zoals het moment over *Three Upright Motives* (1955-1956, 1965) van Henry Moore. <https://krollermuller.nl/tijdlĳn/three-upright-motives>

Proefopstelling met drie boomstammen voor *Three Upright Motives* van Henry Moore, 1964

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Overig onderzoek

Cursus Onderzoeksvaardigheden voor museummedewerkers aan de Universiteit Utrecht.

Presentatie over het museum in de oorlogsjaren aan Amerikaanse Touroperators.

Bijgedragen aan de social-media-reeks 'In de geest van Helene'.

Dag van het Herkomstonderzoek: cultuurgoederen 1933-1945 in het Nationaal Archief en het RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis in Den Haag.

Onderzoeksondersteuning bij het onderzoek van Rachel Esner, de 'curatorial practice' van Helene Kröller-Müller.

Onderzoeksondersteuning aan Kimihiko Nakamura, PhD student at the Institute of East Asian Art History, Heidelberg University, Germany in het kader van een onderzoek naar de presentatie van Japanse kunst in Europa na de Tweede Wereldoorlog als onderdeel van The Sainsbury Institute. Zie zijn verslag: <https://www.sainsbury-institute.org/e-bulletin/july-2023/ishibashi-foundation-digital-futures-report-on-a-research-trip-to-amsterdam/>

Mede-organisatie van SBMK-introductiedag in Depot Boijmans Van Beuningen, Rotterdam.

Deelname en bijdrage aan het symposium *Future Talks 023, Materials Matter Cold and Current cases in the Conservation of the Modern* in München, met een presentatie door Susanne Kensche over de restauratie van *WD-Spiral Part One CINEMA* van Hermann Maier Neustadt.

Deelname en bijdrage aan het symposium *Future Talks 023* met de presentatie *Resin Bleed on a Painted Wooden Sculpture by Nicholas Pope: Problem Analysis and Treatment* door Welmoed Kreb.

Bijdrage aan de presentatie van het onderzoek naar *The Church, the Village and Myself* van Nicholas Pope aan de boekers van het museum.

Organisatie en begeleiding Summerschool Beelden in de was zetten.

Publicaties

Future talks 021, *Resin Bleed on a Painted Wooden Sculpture by Nicholas Pope: Problem Analysis and Treatment*. Welmoed Kreb, Tirza Mol, Sanneke Stigter, Marcel van der Sande, and Paul van Duin.

Future Talks 021, *Smart Solutions in the Conservation of the Modern: Inflate the Uninflated. Willy Ørskov's Pneumatic 'Flexions'*. Esyllt Hoftijzer, Susanne Kensche.

TMS – collectiedatabase

Er wordt voortdurend gewerkt aan de verbetering van de registratie van de collectie. Zo werden verouderde gegevens bijgewerkt, gegevens bestemd voor titelkaartjes en online-presentatie beter gestructureerd en de afbeeldingen van kunstwerken verbeterd. Door zoveel mogelijk collectiegegevens te controleren en aan te vullen, kunnen objecten op de online Collectiezoeker getoond en gevonden worden. Ultimo 2023 waren dat er circa 11.000.

Archiefachterstanden

In de loop van de tijd zijn verschillende medewerkers met pensioen gegaan of vertrokken, waarbij papieren dossiers en archiefmateriaal werden overgedragen. Dit materiaal is inmiddels grotendeels toegevoegd aan de dossiers in het centraal archief.

Van Gogh Worldwide

In 2023 werd het Project Van Gogh Worldwide afgerond, waarvan het museum samen met het Van Gogh Museum en het RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis in Den Haag *founding father* was. De doelstelling van de tweede en laatste fase van het project was om informatie over alle zich in het buitenland bevindende werken op te nemen op het platform. Door verschillende omstandigheden is dit niet volledig gelukt. Van Gogh

Worldwide heeft echter een goed werkend platform opgeleverd met vele werken van Vincent Van Gogh, die verspreid zijn over de hele wereld, bij elkaar gepresenteerd met betrouwbare informatie, gepubliceerd via LOD en daardoor te verbinden met externe data. Verdere verbeteringen van het platform gaan via de beheersorganisatie bij het RKD. Er zijn afspraken gemaakt over updates, verbeteringen en correcties, over het eventueel aansluiten van nog ontbrekende instellingen en over het up-to-date houden van het Platform.

Archief 'Hammacher-Van den Brande'

In 2023 droeg Evert van Straaten, directeur van het Kröller-Müller Museum van 1991 tot 2012, zijn persoonlijke correspondentie met Bram en Renilde Hammacher over. De inhoud betreft steeds het functioneren van het Kröller-Müller Museum, bijzondere gebeurtenissen, openingen, de collectie, het contact met kunstenaars en de geschiedenis van het museum.

BEDRIJFSVOERING

Veiligheid

De veiligheid van medewerkers, bezoekers en collectie is een continu aandachtspunt van het museum. Naast de reguliere dagtaken zijn hier ook incidentele taken aan verbonden. Het herschrijven van het veiligheidsnoodplan, waarin met name aandacht is besteed aan de incidentele taken en de crisisorganisatie, werd in 2023 afgerond.

Er vonden opnieuw en regelmatig trainingen plaats om het onderwerp veiligheid permanent onder de aandacht te houden. Een van de trainingen richtte zich op de collectieveiligheid tijdens en rond tentoonstellingen. Dit is van belang om meer inzicht te krijgen in de collectiehandling in geval van een calamiteit, maar ook om de genomen veiligheidsmaatregelen bij een tentoonstelling breed in de organisatie te bespreken.

Vincent van Gogh, Roze perzikkomen ('Souvenir de Mauve'), 1988

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Acties als die van klimaatactivisten in musea worden permanent gevolgd, ook ter voorkoming in Otterlo en op buitenlandse bruikleenlocaties. In 2023 vond één actie plaats waar het Kröller-Müller Museum bij betrokken was.

De bedrijfsbrandweer behaalde ook afgelopen jaar de verplichte norm qua oefendagen. Een tweetal medewerkers is opgeleid als bedrijfsbrandweer, waardoor het team op de gewenste sterkte is.

ICT

De nieuwe leverancier van de ICT-ondersteuning bracht een advies uit voor de ICT-omgeving. In het laatste kwartaal is de voorbereiding gestart voor de migratie naar de gewenste omgeving. Het project zal in 2024 worden afgerond.

Gebouwen en terreinen

Een voortdurende zorg is de kwaliteit van de dakbedekking van de Quistvleugel en de constructie van het dak van de Van de Veldevleugel. De Quistvleugel werd in 2023 voorzien van een nieuwe laag dakbedekking. Sinds geruime tijd wordt, onder regie van het Rijksvastgoedbedrijf, de vervanging van het gehele dak van de Van de Veldevleugel voorbereid. In 2023 werd het definitief ontwerp opgeleverd. Door de definitieve vaststelling van het huisvestingsstelsel, ging de regie van het project over naar het museum. Ultimo 2023 is het museum hierover in onderhandeling met het Rijksvastgoedbedrijf. De verwachting is dat eind 2025 kan worden begonnen met de uitvoering.

Inmiddels zijn verschillende projecten gestart om de gebouwen te verbeteren en te verduurzamen, zoals de renovatie van de toiletgroep bij de entree, het vervangen en opwaarderen van de raampartijen en kozijnen in de Quistvleugel en het vervangen van de raampartijen en kozijnen in de Van de Veldevleugel.

De geslaagde implementatie van Facilitor, een applicatie voor het beheer en onderhoud van vastgoed, zorgt voor inzicht in de mate waarin onderhoudswerkzaamheden in de afgelopen jaren conform planning zijn uitgevoerd.

Huisvesting

2023 is het eerste jaar waarin de uitvoering van het planmatig onderhoud volledig is verwerkt in de vastgoedadministratie, ten tijde van het proces. De eerdere jaren vanaf 2021 werden achteraf verwerkt in het systeem. Het preventief onderhoud verliep volgens planning. Enkele werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2024 omdat onderhoud nog niet nodig was.

In 2023 ontwikkelde het Rijksvastgoedbedrijf in samenwerking met de rijksmusea en het ministerie van OCW een nieuw huurcontract. De behoefte aan een nieuw huurcontract komt voort uit de evaluatie van het huisvestingsstelsel dat op 1 januari 2017 is ingevoerd en is aangepast per 1 januari 2024. Het Kröller-Müller Museum is de vernieuwde huurovereenkomst nog niet aangegaan vanwege onderhandelingen met het Rijksvastgoedbedrijf over de vervanging van het dak van de Van de Veldevleugel.

Organisatie en personeel

Het Kröller-Müller Museum is een stichting. Daarnaast is er de steun stichting Helene Kröller-Müller fonds welke organisatorisch is verweven met het Kröller-Müller Museum. De Stichting Helene Kröller-Müller Fonds heeft een eigen bestuur. Conform de Governance Code Cultuur participeert er geen bestuurder van het museum in het bestuur van de Stichting Helene Kröller-Müller Fonds. Het museum heeft een bestuur bestaande uit de Algemeen directeur en de Zakelijk directeur. De Raad van Toezicht houdt toezicht op de organisatie. Het management team van het museum bestaat uit de hoofden Bedrijfsvoering, Presentatie, Collectie en onderzoek en Marketing en development. Er werken ongeveer 120 medewerkers bij het museum.

Tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld*

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

FINANCIEEL

Financiële continuïteit

De effecten van de coronapandemie bleven nog merkbaar in het aantal bezoekers. Met name het buitenlandse bezoek is nog niet hersteld. In de afgelopen jaren werd een geoormerkte buffer opgebouwd om de effecten van de coronapandemie op langere termijn te kunnen dragen. In 2023 werd de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* aangegrepen om een extra impuls te geven aan het bezoek uit binnen- en buitenland. De tentoonstelling moet niet alleen bijdragen aan een herstel van de bezoekersaantallen voor 2023, maar ook voor de jaren daarna. Het museum zette ook in op de brede *Kom kijken-campagne* gericht op versterking van het merk Kröller-Müller. Het museum streeft naar het in stand houden van het weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen is gebaseerd op een jaar van discontinuïteit en dient om toekomstige financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Volgens de begroting verwacht het museum in 2024 een negatief resultaat van € 374.000. Het negatieve resultaat zal worden gedekt uit de bestemmingsreserve Covid-19.

In 2024 verwacht het museum het Definitief ontwerp van de uitbreiding van het museum af te ronden. De investering in de ontwikkeling wordt bekostigd uit in het verleden gereserveerde huisvestingssubsidie. De verwachte investering in 2024 bedraagt ongeveer € 3.000.000.

Op personeel vlak heeft het museum de afgelopen jaren de formatie structureel uitgebreid. Een aantal vacatures zijn nog vacant en zullen naar verwachting in 2024 worden ingevuld.

COVID-19-subsidie

In 2023 werd geen aanvullende subsidie ontvangen zoals in de jaren 2020, 2021 en 2022. Het onbestede deel van afgelopen jaren in de bestemmingsreserve Covid-19 is gedeeltelijk aangewend om het negatieve resultaat op te vangen.

Rijksoverheid

Per 1 januari 2017 is de Erfgoedwet in werking getreden. Vanaf 2021 zijn ook de publieksactiviteiten in deze wet ondergebracht, waarmee het Kröller-Müller Museum geen deel meer uitmaakt van de Culturele Basisinfrastructuur (BIS). Voor 2023 worden door het ministerie van OCW de volgende bedragen toegezegd:

- Erfgoedwet Publieksactiviteiten € 2.145.944
- Erfgoedwet Collectiebeheer € 2.535.572
- Erfgoedwet Huisvesting € 5.273.151

VriendenLoterij

De VriendenLoterij (voorheen BankGiro Loterij) is sinds 1999 hoofdbegunstiger van het museum. Het museum werkt sinds 2015 met het zogenoemde 'geoormerkt werven'. De bijdrage uit het geoormerkt werven over 2023 bedroeg € 448.791. De kosten van een extern wervingsbureau bedragen in 2023 € 162.100. De netto-opbrengst wordt geheel gereserveerd voor projecten die in 2024 tot uitvoering zullen komen.

Overig

Resultaat

Het negatieve exploitatieresultaat over 2023 van de Stichting Kröller-Müller Museum bedraagt € 940.923. Het resultaat wordt sterk beïnvloed door de tentoonstelling *Het futurisme & Europa. De esthetiek van een nieuwe wereld* en geheel gedekt vanuit de bestemmingsreserve Covid-19.

Alle directe opbrengsten stonden in 2023 nog steeds onder druk door de coronacrisis, maar stegen wel ten opzichte van 2022. De bijdragen van fondsen stegen ten opzichte van 2022, wat met name werd veroorzaakt door de bijdragen van fondsen voor de tentoonstelling over het futurisme. Begin 2023 werd een nieuwe CAO van kracht. Door de indexering van de salarissen stegen de salarislasten aanzienlijk in 2023 ten opzichte van 2022. Het voor 2023 verwachte negatief resultaat vindt dekking door een deel van de gevormde bestemmingsreserve Covid-19.

investeringen

De investeringen bestonden in 2023 voor het merendeel uit ICT-middelen, sokkels voor sculpturen en diverse inventaris-items, voor een totaal van € 187.000.

Duurzaam ondernemen

Het in 2020 behaalde BREEAM NL in use-certificaat werd in 2023 niet verlengd. In 2023 had een uitgebreid assessment plaats moeten vinden. Het museum koos met het oog op de uitbreiding van het museum ervoor om het huidige certificaat te laten verlopen. Het museum blijft wel voldoen aan de eisen voor de certificering en kiest er ook voor om via evaluatie en aanpassing van beleid continu te streven naar een verbetering van zijn duurzame prestaties. In een separate rapportage legt het museum jaarlijks intern verantwoording af op het gebied van duurzaamheid.

Ondernemingsraad

In 2023 vergaderde de Ondernemingsraad maandelijks. Er is zes keer met de Directie overlegd over de algemene gang van zaken het personeelsbeleid en alles wat verder ter tafel kwam. De duurzame inzetbaarheid van de werknemers, goede arbeidsomstandigheden en een veilig werkklimaat, de uitbreiding van het museum en de werving van een nieuwe algemeen Directeur hadden de bijzondere aandacht van de Ondernemingsraad. Leden van de Ondernemingsraad maakten deel uit van sollicitatiecommissies, volgden cursussen en hadden ontmoetingen met andere ondernemingsraden in het veld.

Fair Practice Code

Het museum onderschrijft de kernwaarden van de Fair Practice Code. Jaarlijks toetst het museum het naleven van de code door het invullen van de quickscan, zowel vanuit het perspectief van de opdrachtgever als van de werkgever. De uitslag van de scan is onderwerp van gesprek in de Directie, waarbij indien van toepassing doelen worden geformuleerd voor Solidariteit, Transparantie, Vertrouwen, Diversiteit en Duurzaamheid.

Governance Code Cultuur

Het Kröller-Müller Museum onderschrijft de acht principes van de Governance Code Cultuur.

Principe 1 De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en / of te bewaren.

- Het museum onderschrijft alle aanbevelingen van dit principe en heeft deze geborgd in de uitvoering van zijn werkzaamheden.

Principe 2 De organisatie past de principes van de Governance Code Cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan (pas toe én leg uit). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd van af (pas toe óf leg uit).

- Het museum heeft nagenoeg alle aanbevelingen uit de Governance Code Cultuur overgenomen. Afwijkingen worden in dit Bestuursverslag gemeld, zie Principe 8. Het Bestuursverslag wordt op de website van het museum geplaatst.
- De naleving van de code is verankerd in de Reglementen en Statuten van het museum. In de jaaragenda van de Raad van Toezicht is de jaarlijkse evaluatie van de code opgenomen.
- Er deden zich in 2023 geen dilemma's of ongewenste belangenverstrengelingen voor.

Principe 3 Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

- Er heerst een open cultuur binnen de Directie en de Raad van Toezicht. Mogelijke belangenverstrengelingen worden openlijk besproken en afgewogen. Nevenactiviteiten van de leden van de Raad van Toezicht worden jaarlijks besproken. Directieleden melden nevenactiviteiten bij indienstreding en alvorens zich te conformeren aan een nieuwe nevenactiviteit.
- In de Raad van Toezicht hebben geen oud-bestuursleden zitting.
- De procedure met betrekking tot het omgaan met mogelijke ongewenste belangenverstrengeling is vastgelegd in de Statuten van het museum. Bij de nevenfuncties van de Directieleden doet zich (ook in 2023) geen belangenverstrengeling voor.
- De profielen voor de leden van de Raad van Toezicht zijn in 2021 aangescherpt en opgenomen in dit Bestuursverslag.

Principe 4 Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.

- De informatieplicht van de Directie is vastgelegd in de Reglementen en

Statuten. De minimale informatieverstrekking is tevens vastgelegd in de jaaragenda van de Raad van Toezicht.

- De Directie informeert de Raad van Toezicht over externe contacten, waar de Directie het nodig acht om de Raad van Toezicht over deze externe contacten te informeren. Hierbij hanteert de Directie de principes van de code bij het maken van de afweging.
- Met de Ondernemingsraad zijn afspraken gemaakt over de formele en informele overleggen met de Directie. Ook is statutair vastgelegd dat de Ondernemingsraad jaarlijks aanwezig is bij een vergadering van de Raad van Toezicht. Een lid van de Raad van Toezicht is aangewezen als contactpersoon voor de Ondernemingsraad.

Principe 5 Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

- De uitgangspunten voor het besturen van het museum zijn vastgelegd in het Directiereglement en in de Statuten. Hierin zijn ook de bevoegdheden en verantwoordelijkheden vastgelegd.
- Het museum heeft een actueel risicoanalyse- en beheerssysteem dat minimaal eenmaal per jaar met de Raad van Toezicht en de accountant wordt besproken.
- Het museum valt onder de Wet Normering Topinkomens en conformeert zich daaraan. Jaarlijks wordt hierover verantwoording afgelegd in het Bestuursverslag en aan het ministerie van OCW.

Principe 6 Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

- Het museum heeft een Klokkenluidersregeling en een lid van de Raad van Toezicht is vertrouwenspersoon voor de medewerkers en contactpersoon voor de Ondernemingsraad.
- Medewerkers van het museum kunnen zonder tussenkomst van een leidinggevende of collega contact opnemen met de vertrouwenspersoon.
- Een medewerker is speciaal aangesteld als preventiemedewerker. Deze medewerker initieert op regelmatige basis een risico-inventarisatie en -evaluatie.
- Het museum is aangesloten bij de museum-CAO en beloont zijn medewerkers conform de CAO.

Principe 7 De Raad van Toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

- De externe accountant wordt benoemd door de Raad van Toezicht. Ieder jaar brengt de accountant verslag uit aan de Raad van Toezicht. Meerdere malen per jaar heeft de accountant contact met de voorzitter van de Financiële commissie van de Raad van Toezicht.
- De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in de Statuten en in het Reglement Raad van Toezicht.
- De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor de aanstelling van leden van de Directie.
- In 2023 vergadert de Raad van Toezicht zes keer in afwezigheid van de Directie. In deze vergadering is onder andere het functioneren van de Raad van Toezicht besproken. De Raad van Toezicht voert standaard vooroverleg zonder de Directie voorafgaande aan de Raad van Toezichtvergadering met de Directie. Zelfevaluatie van de Raad van Toezicht heeft in 2021 onder externe begeleiding plaatsgevonden.
- De Remuneratiecommissie organiseert in 2023 de individuele gesprekken tussen directieleden en leden van de Raad van Toezicht.
- In 2023 was er een vergadering van de Raad van Toezicht met de Ondernemingsraad van het museum.

Principe 8 De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

- Vacatures in de Raad van Toezicht worden openbaar gemaakt via de website van het museum. Voor de werving wordt gebruikgemaakt van een wervingsbureau, gespecialiseerd in het werven van leden van Raden van Toezicht.
- Voor de leden van de Raad van Toezicht is een algemeen profiel en een specifiek profiel opgesteld, gebaseerd op de gewenste expertises in de Raad van Toezicht. Bij iedere vacature worden de profielen getoetst op actualiteit en wenselijkheid.
- De zittingstermijn van leden van de Raad van Toezicht bedraagt twee keer vier jaar. In bijzondere omstandigheden kunnen maximaal twee leden tegelijkertijd een zittingstermijn van maximaal twaalf jaar hebben. Het kan hier gaan om een nakomeling van de stichters van het museum of om situaties waarin het langer aanblijven van een lid gewenst is in

verband met het afronden van een zwaarwegend dossier. Het museum wijkt hierin af van de code. Het rooster van aan- en aftreden van de Raad van Toezicht is opgenomen in het Bestuursverslag van het museum. Het Bestuursverslag wordt op de website van het museum geplaatst.

- Leden van de Raad van Toezicht krijgen geen vergoeding voor hun werkzaamheden. Onkosten voor het bijwonen van de vergaderingen van de Raad van Toezicht of voor overige werkzaamheden in het kader van het lidmaatschap van de Raad kunnen worden gedeclareerd bij het museum.

Wet Normering Topinkomens

Sinds 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht. Binnen de Stichting Kröller-Müller Museum valt de directie onder de WNT. De WNT-norm voor 2023 bedraagt € 223.000. De Stichting Kröller-Müller Museum blijft daar ruim onder.

Nevenfuncties Algemeen directeur Lisette Pelsers (tot 1 november)

- Voorzitter Adviescommissie Beeldende Kunst, Prins Bernhard Cultuurfonds, Amsterdam
- Lid Raad van Advies Certificatiecommissie post-initiële opleiding tot restaurator, Universiteit Amsterdam
- Lid Raad van Advies, Dordrechts Museum
- Voorzitter Stichting Van Eelen-Weeber, Amsterdam
- Lid Deskundigenteam Toetsingscommissie voor Beschermwaardigheid, Museumregister, Hilversum

Nevenfuncties Algemeen directeur Benno Tempel (vanaf 1 november)

- Voorzitter bestuur Stichting Van Doesburghuis
- Vetting committee 19th century painting van de TEFAF
- Adviseur Vereniging Rembrandt
- Vetting committee 19e-eeuwse vroegmoderne kunst PAN

Nevenfuncties Zakelijk directeur Frits de Vogel

- Voorzitter Stichting Verduurzaming Musea
- Voorzitter werkgroep Duurzaamheid Kring Verzelfstandigde Rijksmusea
- Vennoot VOF Het Vogeltjesbos

C. RATIO'S

Financiële ratio's

	2019	2020	2021	2022	2023
Current ratio vlottende activa / kortlopende schulden	180%	237%	397%	619%	670%
Solvabiliteit eigen vermogen / totaal passiva	19%	21%	21%	20%	15%
subsidie OCW / som der baten	53%	48%	47%	46%	52%
personeelslasten/ subsidie OCW	77%	84%	82%	90%	80%

D RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

Het beleid ter beheersing van rente-, valuta-, krediet- en liquiditeitsrisico's is vastgelegd in het Treasury-statuuut. Dit statuut wordt regelmatig met de Raad van Toezicht besproken en de in dit statuut beschreven processen worden jaarlijks getoetst door de accountant. Het Treasury-statuuut is in 2023 geëvalueerd en op een aantal punten aangepast. De nieuwe versie wordt door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

Renterisico's

Het Kröller-Müller Museum heeft geen kredietfaciliteit en derhalve is het kredietrisico zeer beperkt. De renterisico's zijn afgenomen als gevolg van stijgende rentestanden voor tegoeden op deposito's en betaalrekeningen.

Valutarisico's

Het Kröller-Müller Museum beheerst de risico's die voortvloeien uit valutaschommelingen op termijn door middel van aankoop van vreemde valuta ten behoeve van de financiële verplichtingen die in vreemde valuta zijn gesteld. Deze aankoop vindt plaats op het moment dat de financiële verplichting in vreemde valuta ontstaat.

Kredietrisico's

Om de omvang van het kredietrisico bij elke partij of op elke markt te beperken, toetst het Kröller-Müller Museum de kredietwaardigheid van opdrachtgevers en afnemers vooraf grondig.

Liquiditeits- en kasstroomrisico's

De beschikbare liquiditeiten worden ondergebracht bij meerdere systeembanken met tenminste een A-rating. Deze rating wordt minimaal tweemaal per jaar getoetst.

Operationeel

Na de inkomsten uit entreegelden vormen de inkomsten uit het commerciële buitenlandse bruikleenverkeer de belangrijkste component van de directe eigen opbrengsten van het museum. De inkomsten uit het buitenland fluctueren omdat er telkens nieuwe, incidentele,

overeenkomsten worden gesloten. Het museum heeft een actuele risicobeheersing en -analyse, waarin ruim vijftig, met name operationele, risico's worden benoemd en gewaardeerd op basis van impact en kans. Deze risicobeheersing en -analyse wordt minimaal eens per jaar met de Raad van Toezicht besproken en zo vaak als nodig geactualiseerd. In 2021 is de risicobeheersing en -analyse volledig geactualiseerd. In 2023 werd de risicobeheersing en -analyse aangevuld met een overzicht van genomen en te implementeren beheersmaatregelen. Ook is inzichtelijk gemaakt welk weerstandsvermogen aangehouden moet worden om de risico's te kunnen dekken. Voor processen met een groot afbreukrisico werkt het museum met een strikte functiescheiding, waarbij minimaal drie personen betrokken zijn de uitvoering.

Voor projecten met een grote financiële impact werkt het museum met een separate, projectgerelateerde risicobeheersing en -analyse. Voor de uitbreiding van het museum is een dergelijke analyse opgesteld, die eens per kwartaal wordt geactualiseerd. In deze risicobeheersing en -analyse zijn per risico ook de beheersmaatregelen opgenomen en worden risico's via een methodiek gewaardeerd.

E WET- EN REGELGEVING

- Het museum voldoet aan de in de subsidiebeschikking van het ministerie van OCW opgelegde verplichtingen:
- Het museum is minstens 42 uur per week geopend en bovendien op alle feestdagen met uitzondering van Nieuwjaarsdag (behoudens corona).
- Het museum beschikt over een integraal en actueel veiligheidsplan, dat periodiek getoetst wordt.
- 100% van de objecten in de verzameling is geregistreerd, gefotografeerd en gedigitaliseerd en voldoet aan de eisen van aanwezigheid en vermelding van standplaats en juridische status in de registratie, afgezien van een kleine, steeds wisselende werkvoorraad.
- Het museum ontving 8.640 leerlingen uit het Primair onderwijs en 9.120 uit het Voortgezet onderwijs (norm is respectievelijk 7.500 en 32.500). 118 scholen uit het Primair onderwijs en zeventig scholen uit het Voortgezet onderwijs maakten gebruik van de schoolcode. Er werden 10.483 studenten uit het Hoger onderwijs ontvangen.
- Er vonden 13 tentoonstellingen in eigen huis (norm is vijf) plaats.
- Er waren 7 tijdelijke educatieve lesprogramma's en 6 educatieve projecten gerealiseerd (norm is een) naast het vaste educatieve aanbod.
- Er werden 242 tijdelijke bruiklenen wereldwijd verstrekt (norm is 150) aan 55 bruikleennemers en 273 tijdelijke bruiklenen ingeleend (norm is tien) van 97 bruikleengevers.
- Het aantal websitebezoeken steeg van 1.091.540 in 2022 naar 1.443.208 in 2023 (32% hoger). Het aantal unieke bezoekers steeg van 780.033 in 2022 naar 998.196 in 2023. Op Facebook steeg het aantal volgers van 36.866 in 2022 naar 44.657 in 2023. Het aantal volgers op Instagram steeg van 61.810 in 2022 naar 67.807 in 2023. Het X-account hield op te bestaan. Het aantal abonnees op de Nederlandse nieuwsbrief steeg van 23.532 in 2022 naar 27.632 in 2023, het aantal abonnees op de Engelstalige nieuwsbrief steeg van 2.355 in 2022 naar 3.332 in 2023 en het aantal abonnees op de Duitstalige nieuwsbrief steeg van 742 in 2022 naar 1.355 in 2023.

Waar ga jij even voor zitten? Bezoekers reflecteerden op kunstwerken

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Deelnemers van de VriendenLoterij tijdens een speciale VIP-dag

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

F VERSLAG NAMENS DE RAAD VAN TOEZICHT

In de vergadering van de Raad van Toezicht op 27 maart 2024 werd in aanwezigheid van de externe accountant de Jaarrekening 2023 besproken. De Raad van Toezicht stelde met de accountant ook de rechten en doelmatigheid van de verwervingen, toepassingen en bestedingen vast. De verklaring van de accountant is opgenomen bij de overige gegevens. De Directie legde de Jaarrekening 2023 ter goedkeuring voor aan de Raad van Toezicht. De Raad keurde mede op grond van de controleverklaring en het bijbehorende accountantsverslag de Jaarrekening 2023 goed, waarna deze door de Directie van de Stichting is vastgesteld.

Raad van Toezicht 2023

De Raad van Toezicht van de Stichting Kröller-Müller Museum legt in dit verslag verantwoording af over de wijze waarop de raad in 2023 invulling heeft gegeven aan zijn taken, die wettelijk liggen op het gebied van werkgeverschap van de Directie, klankbord en advies, toezicht, goedkeuringsbevoegdheden, reglementering van bestuur en verantwoording.

Samenstelling

De Raad van Toezicht bestaat uit minimaal vijf en maximaal zeven leden, van wie een voorzitter en zes overige leden. Momenteel bestaat de Raad van Toezicht uit zes leden. De Raad van Toezicht heeft drie commissies ingesteld. Twee leden hebben in 2023 zitting in de Remuneratiecommissie, belast met de (voorbereiding van de) functioneringsgesprekken met de directieleden en de voorbereiding van de werving van de nieuwe algemeen directeur. De Financiële commissie bestaat uit twee leden, belast met de beoordeling van de jaarrekening, begroting, financiële rapportages en opdracht aan de accountant. De Huisvestingscommissie bestaat in 2023 uit twee leden en is de eerste gesprekspartner voor de Directie op het gebied van de huisvestingssituatie en – ambities van het museum. In het kader van de uitbreiding voerde het museum regelmatig overleg met de huisvestingscommissie. De commissies brengen verslag uit van hun werkzaamheden aan de volledige Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht verkrijgt ten behoeve van zijn taakuitoefening interne en externe documenten en vraagt mondelinge en schriftelijke informatie op, onder meer tijdens vergaderingen en onderstaande bijeenkomsten.

De Raad onderschrijft volledig de acht principes van de Governance Code Cultuur en toetst de naleving daarvan in 2023.

Werkzaamheden

De Raad van Toezicht vergaderde in 2023 vijf keer, in aanwezigheid van de Directie. De belangrijkste agendapunten waren:

- Opvolging en profielschets Algemeen directeur.
- Jaarrapport en accountantsverslag 2023 (met de accountant).
- Financiële vier- en achtmaandrapportages.
- Vernieuwing museum en governance rond de uitbreiding.
- Begroting en Jaarplan 2024.
- Organisatieontwikkeling.
- Risicoanalyse en - management.
- Treasury-statuuut.
- Relatie met Het Nationale Park De Hoge Veluwe.
- Diversiteit en inclusie.
- Nieuw huisvestingsstelsel OCW en huurovereenkomst met het Rijksvastgoedbedrijf.

De onderwerpen die de Raad van Toezicht in 2023 het meest bezighielden waren de uitbreidingsplannen van het museum, de algehele strategie, de visitatie vanuit OCW, de inrichting en ontwikkeling van de organisatie, en de samenwerking met Het Nationale Park De Hoge Veluwe.

Een proces waaraan in 2023 veel tijd is besteed, is het opvolgingsproces van de Algemeen directeur. In dit proces is gebruikgemaakt van de ondersteuning van een extern bureau. Naast de nominatiecommissie is een benoemingsadviescommissie gevormd. Deze commissie bestond naast de leden van de nominatiecommissie uit de Zakelijk directeur, de voorzitter van de Ondernemingsraad en MT-leden van het museum.

Contactmomenten

Vooroverleg Raad van Toezicht

Voorafgaand aan de vergaderingen met de Directie vond telkens een vooroverleg plaats waarin volledige aandacht was voor de standpunten van de individuele leden van de Raad.

Accountantsdienst Mazars

Met de externe accountant werd het Jaarrapport 2023 besproken.

Huisvesting

Elke vergadering staan de huisvesting(ambities) van het museum op de agenda. In 2023 stond een vergadering volledig in het teken van het starten van de Voorontwerpfase van de uitbreiding van het museum.

Museumbezoeken

De leden van de Raad bezochten tentoonstellingen en woonden openingen en andere bijeenkomsten in het museum bij. Na afloop van de vergadering van de Raad van Toezicht op 28 maart werd een bezoek gebracht aan de tentoonstelling *Fernand Léger en de daken van Parijs*. Op 27 juni bezochten de leden de tentoonstelling over het futurisme en op 24 november de tentoonstelling *Eerst komt de liefde voor de kunst. Art & Project in het Kröller-Müller Museum*.

360° beoordeling

Bij de in 2021 ingevoerde 360° beoordelingsmethodiek wordt aan (jaarlijks wisselende) werknemers van het museum gevraagd om vragenlijsten in te vullen (te scoren) ter voorbereiding op de functioneringsgesprekken met de leden van de Directie. In het voorjaar van 2023 vonden evaluatiegesprekken met de leden van de Directie plaats.

Het Nationale Park De Hoge Veluwe

Een afvaardiging van de Raad van Toezicht en Directie woonde één keer een vergadering bij van de Raad van Toezicht en de Directie van Het Nationale Park De Hoge Veluwe. Op 24 november 2023 vond een gezamenlijk diner plaats met Directies en Raden van Toezicht van beide instellingen. Daarnaast vindt er regelmatig overleg plaats tussen de voorzitters van beide Raden van Toezicht.

Bespreking ministerie van OCW

Enkele leden van de Raad van Toezicht hadden wederom een jaarlijkse bespreking met de ambtelijke contactpersonen van het Kröller-Müller Museum op het departement.

Commissies

De leden van de drie genoemde commissies hadden fysieke en online bijeenkomsten, al dan niet in aanwezigheid van het betreffende lid van de Directie en de Projectleider uitbreiding van het museum.

Korte terugblik op 2023

De Raad van Toezicht dankt de directieleden en de medewerkers van het museum voor hun niet aflatende inzet en enthousiasme om de unieke collectie en locatie van het museum voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk en aantrekkelijk te blijven maken.

Profielen leden Raad van Toezicht

Toelichting

De Raad van Toezicht van het Kröller-Müller Museum heeft profielen opgesteld voor zijn leden. Onderscheid wordt gemaakt tussen profiel-eigenschappen die gelden voor alle leden, voor een groot deel van de Raad en voor specifieke portefeuilles. De Raad heeft op dit moment negen specifieke profielen gedefinieerd en een profiel voor de voorzitter. In de praktijk betekent dit dat een aantal leden van de Raad van Toezicht meerdere portefeuilles beheert en dat er dus meerdere profielen op die leden betrekking hebben. De Raad van Toezicht gaat uit van een gelijkmatige verdeling van de portefeuillezwaarte onder de leden, buiten de voorzitter.

Alle leden

Voor alle leden van de Raad van Toezicht geldt dat ze kritisch kunnen denken en onafhankelijk opereren. In de aard zijn de leden van de Raad van Toezicht zelfreflectief, transparant en bewust ten aanzien van de maatschappelijke opdracht en de positie daarin als lid van de Raad van Toezicht van het Kröller-Müller Museum. Ieder lid van de Raad beschikt over een sterke reputatie op zijn/haar werkgebied, kennis van en gevoel voor verhoudingen in het relevante maatschappelijke speelveld en heeft affiniteit met kunst, cultuur en/althans de collectie/agenda van het Kröller-Müller Museum.

Ieder lid van de Raad van Toezicht geldt als authentiek, positief en integer, en is als 'low-ego' teamspeler in voldoende mate belastbaar en beschikbaar om het lidmaatschap van de Raad van Toezicht van het Kröller-Müller Museum te vervullen. De Raad van Toezicht vergadert vier à vijf keer per jaar. Naast het voorbereiden en bijwonen van de vergaderingen wordt van de leden van de Raad van Toezicht verwacht dat ze in voorkomend geval deelnemen aan commissies binnen de Raad en geregeld tentoonstellingsopeningen in het museum bijwonen.

Merendeel van de leden

Uit artikel 2.5 van het Reglement van de Raad van Toezicht volgt thans: De Raad kent een goede balans tussen leeftijd, geslacht, nationaliteit*, ervaring, regionale werk- of woonplaats en culturele achtergrond van de individuele leden om zo de deskundigheid en diversiteit van bestuur en toezicht in zijn samenstelling te waarborgen. Een groot deel (de meerderheid) van de leden van de Raad beschikt over een relevant netwerk van externe stakeholders/doelgroepen en/of sponsoring. Een groot deel van de leden van de Raad van Toezicht heeft leidinggevende ervaring en/of relevante kennis van werkgeverschap/human resources. Van een groot deel van de leden van de Raad van Toezicht geldt dat ze een ondernemende instelling hebben en/of hun strategische denken inzetbaar kunnen maken voor het museum. Voor een groot deel van de leden van de Raad van Toezicht geldt dat ze in voldoende mate aantoonbaar zorgvuldig zijn in procesvoering. Van een groot deel van de leden wordt verwacht dat ze breed en/of internationaal georiënteerd zijn.

Economisch

Het lid van de Raad van Toezicht met economisch/financieel profiel draagt in zijn/haar werk een substantiële financiële verantwoordelijkheid in verhouding tot de omvang van de begroting van het Kröller-Müller Museum. Het lid heeft aantoonbare ervaring met het aansturen van accountants en beschikt verder over aantoonbare ervaring met toezichthouden op de AO/IC-huishouding. Dit lid van de Raad van Toezicht heeft bij uitstek een ondernemende instelling en zal optreden als voorzitter van de Financiële commissie van de Raad.

Nakomeling

Naast het in rechte lijn verbonden zijn met de oprichters Anton Kröller en Helene Kröller-Müller, is het wenselijk dat het familielid dat zitting heeft in de Raad van Toezicht van het Kröller-Müller Museum beschikt over enige bestuurlijke ervaring.

Juridisch

Van het lid in de Raad van Toezicht met juridisch profiel wordt verlangd dat hij/zij voldoende affiniteit heeft met Governance en Medezeggenschap. Het lid heeft een leidinggevende positie of treedt op als juridisch adviseur op bestuursniveau. Het lid zet zijn/haar juridische kennis proactief in ten dienste van het museum.

Museaal

Het lid van de Raad van Toezicht met een museaal profiel heeft een goede kennis van de werking van grote musea, bij voorkeur met leidinggevende ervaring, zicht op internationale museale ontwikkelingen en een actief (inter)nationaal netwerk. Het lid is kunsthistorisch goed onderlegd en publieksgericht. Dit lid fungeert als museaal-inhoudelijke sparringpartner van de Directie. Directieleden van direct concurrerende musea komen niet in aanmerking.

Voorzitter

De voorzitter van de Raad van Toezicht is een dienende leider en een bruggenbouwer. Hij/zij geeft ruimte en vertrouwen aan alle betrokken gremia binnen en buiten de organisatie en bewaakt tegelijkertijd met

overtuiging de lijnen. De voorzitter voert ten minste tevens een van de andere portefeuilles. De voorzitter beschikt over aantoonbare kwaliteiten van netwerken en ambassadeurschap, en is, met het oog op de ambities van het museum, voldoende flexibel in zijn/haar beschikbaarheid voor het museum.

Openbaar bestuur

Het lid van de Raad van Toezicht met het profiel Openbaar bestuur heeft aantoonbare ervaring als politicus of beleidsmaker, landelijk of in de (relevante) omgeving van het Kröller-Müller Museum. Het lid is in staat en bereid om die ervaring in te zetten voor het Kröller-Müller Museum.

Marketing

Het lid van de Raad van Toezicht met het profiel Marketing heeft brede kennis van- en zicht op (strategische) ontwikkelingen op het gebied van marketing. Hij/zij heeft leidinggevende ervaring in het veld en niet alleen theoretische kennis, affiniteit met not-for-profit instellingen en storytelling, en oog voor cultureel ondernemerschap. Het lid fungeert als sparringpartner van de Directie op het gebied van de positionering van het museum, vertaalt met gemak marketingstrategie in concrete activiteiten en is in staat om de consistentie van de excellente bezoekers experience (online en offline) conceptueel te ondersteunen.

Digitale strategie

Het lid van de Raad van Toezicht met de portefeuille Digitale strategie heeft helikopterzicht op ontwikkelingen in de digitalisering en zicht op publiekstoepassingen die relevant zijn voor musea. Het betreffende lid heeft inzicht en kennis van automatisering en digitalisering. Hij/zij is een strategische denker en niet alleen een technologisch expert, heeft affiniteit met not-for-profit instellingen en zicht op nieuwe businessmodellen. Zowel in de frontoffice naar (potentiële) bezoekers als in de backoffice is het lid in staat om met de Directie te sparren hoe de 'information security & data governance' doeltreffend te organiseren.

Complexe verbouwingen

Het lid van de Raad van Toezicht belast met de portefeuille Verbouwen heeft aantoonbare ervaring met aanbesteding, ontwerp- en bouwcontracten, ruimtelijke ordening en het inrichten of in stand houden van een organisatiestructuur die bedrijfsvoering in combinatie met verbouwen weet te optimaliseren. Bij voorkeur heeft het lid aantoonbare ervaring met een complexe verbouwing van een museum of andere cultuurstelling van minimaal 15 miljoen euro.

Diversiteit en inclusie

Voor het lid van de Raad van Toezicht met het profiel Diversiteit en inclusie wordt gerekend op ervaring en een netwerk op het gebied van diversiteit en inclusie en gevoel voor de maatschappelijke verhoudingen van morgen (is geen volger, maar leider). Hij/zij is bereid om een voortrekkersrol te spelen in- en voor het Kröller-Müller Museum en de Raad van Toezicht en Directie een spiegel voor te houden.

Duurzaamheid

Het lid van de Raad van Toezicht dat zich toelegt op de duurzaamheidsagenda van het museum heeft aantoonbare ervaring met verduurzaming van bedrijfsvoering en kan te dien aanzien als sparringpartner van de Directie fungeren.

Tot slot: professionalisering Raad van Toezicht

Naast de (externe) zelfevaluatie stelt de Raad van Toezicht van het Kröller-Müller Museum zich ten doel om jaarlijks een inhoudelijke heidag ten behoeve van strategische afstemming met de directie door te brengen.

Functies en relevante nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht

HERMAN DIJKHUIZEN

- Voorzitter Raad van Commissarissen NS vanaf 1 juli 2023. Daarvoor lid en voorzitter van de Risk en Audit Committee
- Lid Raad van Toezicht WWF / Voorzitter van de Audit Committee WWF

THESSA MENSEN

- Lid Raad van Commissarissen Aalberts N.V.
- Lid Raad van Commissarissen Alliander N.V.
- Lid Raad van Toezicht Scheepvaartmuseum

HENRIËTTE BAST Advocaat Le Cabinet Advocatuur

- Bestuurslid Vereniging Vrienden van Museum Het Rembrandthuis
- Voorzitter Bestuur van de Vereniging Alliance Française Amsterdam

MELVIN BRAND FLU Directeur TCS PACE Amsterdam

ERIC MACKAY Directeur Nederlands Tegelmuseum

- Voorzitter Stichting Joods Monument Ede
- Lid Raad van Commissarissen KPN / Voorzitter van de Audit committee

MANFRED SELLINK Directeur Museum voor Schone Kunsten (Gent, België)

- Lid Raad van Toezicht Mauritshuis, Den Haag
- Voorzitter Bestuur Friends of CODART, Den Haag
- Lid Bestuur Vrienden van het Museum Voor Schone Kunsten, Gent
- Adviseur Bestuur Autonoom Gemeentebedrijf (AGB) Kunsten & Design, Gent
- Lid Algemene Vergadering Rubenianum, Antwerpen
- Gast (onderzoeks)professor Kunstwetenschappen, Universiteit Gent
- Lid Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschap en Kunsten, klasse Kunsten, Brussel
- Lid Algemene Vergadering Snijders-Rockoxhuis, Antwerpen

- Lid Directie, Bestuur en Algemene Vergadering Vlaamse Kunstcollectie, Gent
- Lid Bestuur Vereniging Rembrandt
- Lid Redactieraad Ons Erfdeel/De Lage Landen/The low Countries/Septentrion
- Lid aanbevelingscomité BRAFA Art Fair, Brussels
- Lid GRACE (Ghent Research institute for Art & Cultural heritage Crime and law Enforcement) UGent, Politie Gent, Gerechtelijke Politie, MSK Gent
- Lid wetenschappelijk comité tentoonstelling Maarten van Heemskerck, Frans Hals Museum en Museum Alkmaar 2024

Rooster van aan- en aftreden Raad van Toezicht

Naam	Datum benoeming	Datum herbenoeming	Datum aftreden	Hoedanigheid
Herman Dijkhuizen	01-09-2022	01-09-2026	01-09-2030	Voorzitter
Thessa Mensen	26-03-2018	26-03-2022	26-03-2026	Vicevoorzitter
Henriëtte Bast	26-06-2019	26-06-2023	26-06-2027	
Melvin Brand Flu	01-09-2022	01-09-2026	01-09-2030	
Erik Mackay	26-06-2018	26-06-2022	26-06-2026	Familie Kröller-Müller / vertrouwenspersoon medewerkers en contactpersoon Ondernemingsraad
Manfred Sellink	26-06-2020	26-06-2024	26-06-2028	

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2023

(euro, na resultaatbestemming)

	2023	2022
ACTIVA		
Materiële vaste activa	<u>4.790.360</u>	<u>5.204.806</u>
Totale vaste activa	4.790.360	5.204.806
Vorraden	917.598	944.923
Vorderingen	1.553.253	877.568
Liquide middelen	<u>17.103.187</u>	<u>16.475.309</u>
Totale vlottende activa	<u>19.574.038</u>	<u>18.297.800</u>
TOTALE ACTIVA	<u><u>24.364.398</u></u>	<u><u>23.502.606</u></u>

BALANS PER 31 DECEMBER 2023

(euro, na resultaatbestemming)

	2023	2022
PASSIVA		
Algemene reserve	3.148.516	3.148.516
Bestemmingsreserves:		
Bestemmingsreserve Covid-19	570.909	1.511.832
Totaal Bestemmingsreserves	570.909	1.511.832
Totale eigen vermogen	3.719.425	4.660.348
Fonds kunstaankopen	537.516	518.033
Hilgemann Fonds	-	11.938
Aankoopfonds Vriendenloterij	852.926	526.907
Voorziening jubileumgratificatie	117.853	114.233
Voorziening groot onderhoud	830.819	837.059
Totaal voorzieningen	948.672	951.292
Investeringsubsidies:		
Veiligheid musea	32.835	65.213
Beveiliging	17.687	177.687
Depotuitbreiding	2.482.249	2.557.091
Depotinrichting	-	-
Verlichting	-	-
Investerings 2018	316.265	437.375
Investerings 2019	21.484	52.466
Investerings 2020	661.444	765.111
Investerings brandmeldinstallatie	223.338	251.228
Investerings 2023	7.218	-
	3.762.520	4.306.171
Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	11.628.836	9.574.804
Totale langlopende schulden	15.391.356	13.880.975
Schulden aan leveranciers	393.789	624.352
Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	196.934	237.858
Belastingen en premies sociale verzekeringen	276.253	217.276
Vooruit ontvangen subsidies	521.099	521.099
Overige schulden en overlopende passiva	1.526.428	1.352.528
Totale kortlopende schulden	2.914.503	2.953.113
	24.364.398	23.502.606

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023

(euro)

	2023	begroting	2022
BATEN			
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten totaal	4.841.500	4.216.000	3.730.347
Publieksinkomsten binnenland totaal	3.059.214	2.723.000	2.460.707
waarvan kaartverkoop	2.136.785	1.850.000	1.683.026
waarvan overig	922.429	873.000	777.681
Publieksinkomsten buitenland totaal	1.782.286	1.493.000	1.269.640
Overige directe inkomsten totaal	25.000	25.000	25.000
Sponsorinkomsten	25.000	25.000	25.000
waarvan sponsoring in natura	-	-	-
waarvan overige sponsorinkomsten	25.000	25.000	25.000
Overige inkomsten	-	-	-
waarvan vergoedingen van coproducenten	-	-	-
waarvan overige directe inkomsten	-	-	-
Totaal directe opbrengsten	4.866.500	4.241.000	3.755.347
Indirecte opbrengsten	389.600	196.000	224.418
waarvan kapitalisatie van vrijwilligers	-	-	-
waarvan overige indirecte opbrengsten	389.600	196.000	224.418
Private middelen	2.042.664	1.618.000	2.394.590
Particulieren incl. vriendenverenigingen	323.500	100.000	114.500
Bedrijven	-	-	-
Private fondsen	434.879	200.000	292.776
Goede doelen loterijen	1.284.285	1.318.000	1.987.314
Totale Opbrengsten	7.298.764	6.055.000	6.374.355
Structurele subsidie OCW	7.933.266	7.923.000	6.281.915
Regeling specifiek cultuurbeleid	2.145.944	2.085.000	2.014.349
Erfgoedwet onderdeel huisvesting	3.251.750	3.375.000	1.887.481
Erfgoedwet onderdeel Collectiebeheer	2.535.572	2.463.000	2.380.085
Incidentele publieke subsidies	20.000	-	929.275
Totale Subsidies/Bijdragen	7.953.266	7.923.000	7.211.190
TOTALE BATEN	15.252.030	13.978.000	13.585.545

(VERVOLG)

(euro)

	2023	begroting	2022
LASTEN			
Salarislasten	6.360.251	5.932.000	5.675.433
waarvan vast contract	5.699.571	4.540.562	4.994.235
waarvan tijdelijk contract	398.873	1.186.438	349.512
waarvan inhuur	261.807	205.000	331.686
Huisvestingslasten	3.251.750	3.375.000	1.887.481
Afschrijvingen	248.123	325.000	269.275
Aankopen	831.324	1.000.000	1.506.225
Overige lasten	5.288.187	5.094.000	3.383.911
TOTALE LASTEN	15.979.635	15.726.000	12.722.325
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	(727.605)	(1.748.000)	863.220
Saldo rentebaten/-lasten	120.247	-	(45.800)
Mutatie aankoopfonds	(19.483)	-	26.468
Mutatie aankoopfonds Vriendenloterij	(326.020)	-	(526.906)
Mutatie bestemmingsfondsen	11.938	-	(16.000)
Koersverschillen	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	(940.923)	(1.748.000)	300.982

RESULTAATBESTEMMING

(euro)

	2023	begroting	2022
Exploitatieresultaat	(940.923)	(1.748.000)	300.982
Mutatie Bestemmingsfondsen en Bestemmingsreserves			
Dotatie Bestemmingsreserve Covid-19	940.923	1.511.832	(300.982)
Onttrekking Bestemmingsreserve aanloopkosten uitbreiding museum		-	
Subtotaal mutatie Bestemmingsfondsen en reserves	<u>940.923</u>	<u>1.511.832</u>	<u>(300.982)</u>
Exploitatieresultaat als basis voor bepalen 'niet bestede subsidie'	-	(236.168)	-
Onttrekking / dotatie aan Algemene reserve	<u>-</u>	<u>236.168</u>	<u>-</u>
Subtotaal onttrekkingen / dotaties Algemene reserve	-	236.168	-
Totaal resultaatbestemming	<u>940.923</u>	<u>1.748.000</u>	<u>(300.982)</u>

CATEGORIALE EN FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING 2023

(euro)

Categorie	Functioneel				
		Totaal	Publieks-activiteiten	Collectie- beheer	Algemeen beheer
			Vaste en tijdelijke presentatie	Conservering restauratie en documentatie	
BATEN					
Directe opbrengsten					
Publieksinkomsten totaal		4.841.500			
Publiekinkomsten binnenland totaal		3.059.214			
waarvan kaartverkoop		2.136.785	2.136.785		
waarvan overig		922.429	922.429		
Publiekinkomsten buitenland totaal		1.782.286	1.782.286		
Sponsorinkomsten		25.000			
waarvan sponsoring in natura		-			
waarvan overige sponsorinkomsten		25.000	25.000		
Overige inkomsten		-			
waarvan vergoedingen van coproductanten		-			
waarvan overige inkomsten		-			
Totale directe opbrengsten		4.866.500			
Indirecte opbrengsten		389.600			
waarvan kapitalisatie van vrijwilligers		-			
waarvan overige indirecte opbrengsten		389.600	272.599	71.019	45.982
Private middelen		2.042.664			
particulieren incl. vriendenverenigingen		323.500	205.000	118.500	
bedrijven		-			
private fondsen		434.879	424.879	10.000	
goede doelen loterijen		1.284.285		1.284.285	
Totale Opbrengsten		7.298.764	5.768.978	1.483.804	45.982
Structurele subsidie OCW		7.933.266			
Regeling specifiek cultuurbeleid		2.145.944	2.145.944		
Erfgoedwet onderdeel huisvesting		3.251.750	1.886.015	1.170.630	195.105
Erfgoedwet onderdeel Collectiebeheer		2.535.572		2.535.572	
Incidentele publieke subsidies		20.000	20.000		
Totale Subsidies/Bijdragen		7.953.266	4.051.959	3.706.202	195.105
TOTALE BATEN		15.252.030	9.820.937	5.190.006	241.087

(VERVOLG)

(euro)

Categorieel	Functioneel				
		Totaal	Publieks-activiteiten	Collectie- beheer	Algemeen beheer
			Vaste en tijdelijke presentatie	Conservatie, restauratie en documentatie	
LASTEN					
	Salarislasten	6.360.251	2.972.673	1.968.932	1.418.646
	Huisvestingslasten	3.251.750	1.886.015	1.170.630	195.105
	Afschrijvingen	248.123	143.911	89.324	14.888
	Aankopen	831.324		831.324	
	Overige lasten	5.288.187	3.638.150	621.808	1.028.229
	TOTALE LASTEN	15.979.635	8.640.749	4.682.018	2.656.868
	Saldo uit gewone bedrijfsvoering	(727.605)	1.180.188	507.988	(2.415.781)
	Saldo rentebaten/-lasten	120.247			120.247
	Mutatie aankoopfonds	(19.483)		(19.483)	
	Mutatie aankoopfonds Vriendenloterij	(326.020)		(326.020)	
	Mutatie bestemmingsfondsen	11.938		11.938	
	Koersverschillen	-			
	Saldo uit bedrijfsvoering	(940.923)	1.180.188	174.423	(2.295.534)
	Toerekening Algemeen beheer	-	(1.792.426)	(503.108)	2.295.534
	EXPLOITATIERESULTAAT	(940.923)	(612.238)	(328.685)	-
	Overheveling subsidie	-	(328.685)	328.685	
	Onttrekking Bestemmingsreserve Covid-19	940.923	940.923	-	
		-			

Personeel en vrijwilligers

	2023		begroting		2022	
<i>Specificatie personeelslasten</i>	€	fte	€	fte	€	fte
Waarvan vast contract	5.699.571	88,4	4.540.562		4.994.235	82,0
Waarvan tijdelijk contract	398.873	12,0	1.186.438		349.512	13,5
Waarvan inhuur	261.807	n.v.t.	205.000	n.v.t.	331.686	n.v.t.
Personeelslasten totaal	6.360.252	100,4	5.932.000		5.675.433	95,5

De Stichting Kröller-Müller Museum maakt geen gebruik van vrijwilligers.

KASSTROOMOVERZICHT 2023

(euro)

	2023	2022
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	(940.923)	300.982
Aanpassingen voor:		
afschrijvingen materiële vaste activa	823.728	904.691
afgeschreven op desinvesteringen	-	-
mutatie aankoopfonds	19.483	(26.468)
mutatie Hilgemann Fonds	(11.938)	11.938
mutatie aankoopfonds Vriendenloterij	326.019	526.907
mutatie voorzieningen	(2.619)	108.917
	1.154.673	1.525.985
Veranderingen in werkkapitaal		
mutatie in voorraden	27.325	102.803
mutatie in vorderingen	(675.686)	232.283
mutatie in kortlopende schulden	(38.609)	(734.138)
	(686.970)	(399.052)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
investering in vaste bedrijfsmiddelen	(409.283)	(137.597)
desinvestering vaste bedrijfsmiddelen	-	-
	(409.283)	(137.597)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
mutatie investeringssubsidies	(543.650)	(603.108)
vooruitontvangen subsidies	2.054.033	3.255.895
mutatie langlopende schulden	-	-
	1.510.383	2.652.787
Totale kasstroom	627.880	3.943.105
Stand liquide middelen 1 januari	16.475.309	12.532.204
Stand liquide middelen 31 december	17.103.187	16.475.309
Mutatie liquide middelen	627.880	3.943.105

TOELICHTING BIJ DE JAARREKENING 2023

ALGEMEEN

De Stichting Kröller-Müller Museum is op 14 maart 1928 opgericht en statutair gevestigd te Otterlo, gemeente Ede. De Stichting Kröller-Müller Museum staat bij de Kamer van Koophandel ingeschreven onder nummer 41151198.

Het museum heeft in de afgelopen jaren een geoormerkte buffer opgebouwd om de effecten die gepaard gaan met het herstel van de coronapandemie te kunnen dragen. In 2023 teert het museum in op deze bestemmingsreserve om de bezoekersaantallen een impuls te geven. Dit heeft geleid tot een stijging van de bezoekersaantallen met ruim 28%. Voor 2024, verwacht het museum een negatief resultaat. Dit negatief resultaat zal worden gedekt door het restant van de reeds gevormde bestemmingsreserve Covid-19.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING EN DE BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemene grondslagen

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

De Jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024 van het Ministerie van OCW. Dit heeft tot gevolg dat het eigen vermogen wordt onderverdeeld in een Algemene reserve, Bestemmingsfondsen en Bestemmingsreserves. Bijdragen die worden ontvangen en waaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven door derden (en die niet gerelateerd zijn aan collectieaankopen of investeringsbijdragen inzake materiële vaste activa), worden verantwoord in een Bestemmingsfonds.

De mutaties op deze Bestemmingsfondsen worden middels resultaatbestemming verwerkt in de Jaarrekening. De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn, waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024 zijn ook de bepalingen van BW2 titel 9 en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, waaronder richtlijn 640 voor Organisaties zonder winststreven, van toepassing op deze Jaarrekening.

Gebruik van schattingen en oordelen

De opstelling van de Jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt, schattingen maakt en veronderstellingen doet die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige periodes waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Omrekening vreemde valuta

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de Jaarrekening verwerkt tegen de koers op het moment van het aangaan van de transactie. Uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de exploitatierekening.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA**Materiële vaste activa**

De kunstvoorwerpen en de reproductierechten zijn niet gewaardeerd. De kunstvoorwerpen bestaan uit objecten in eigendom van de Stichting, verkregen door de fusie met de Kröller-Müller Stichting en objecten die sinds de verzelfstandiging van 1 juli 1994 zijn aangeschaft met behulp van bijdragen van derden, niet zijnde bijdragen van het Ministerie van OCW (51% regeling).

Onder de materiële vaste activa zijn begrepen alle vaste activa die zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheden van de Stichting duurzaam te dienen. Vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

De Stichting Kröller-Müller Museum is huurder van de gebouwen gelegen aan Houtkampweg 6-10 te Otterlo, Wilmersdorf 5 te Apeldoorn en van het Rietveldpaviljoen in de beeldentuin.

Vaste activa die met project- of investeringssubsidies zijn gefinancierd, worden enerzijds als vaste activa op de balans opgenomen en anderzijds onder de langlopende schulden gepresenteerd als investeringssubsidies, die gelijklopend met afschrijvingstermijnen vrij vallen.

Vorbereidingskosten inzake de mogelijke uitbreiding van het museum worden vooralsnog als kosten in de exploitatierekening opgenomen. Zodra er zekerheid is over de financiering van de plannen, zullen kosten die vanaf dat moment gemaakt worden en die voldoen aan de activeringscriteria, geactiveerd worden.

Vorraden

Deze worden gewaardeerd tegen kostprijs onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor incourantheid. Het museum past het FIFO systeem toe op de voorraad. De uitgaven voor eigen (niet commerciële) publicaties worden niet geactiveerd, maar direct ten laste van het resultaat gebracht.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn, wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Eigen vermogen

Algemene reserve

Het gedeelte van het eigen vermogen waartoe de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de organisatie is opgericht.

Bestemmingsreserves

Uit het eigen vermogen onttrokken gelden met een toekomstige doelbestemming.

Voorziening groot onderhoud

Dotatie aan de voorziening groot onderhoud vindt plaats op basis van het geplande groot onderhoud, zoals is aangegeven in het opgestelde Meerjaren onderhoud- en investeringsplan. Hierdoor worden de kosten gelijkmatig verdeeld over de jaren terwijl de uitgaven in verschillende jaren plaatsvinden. Uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening gebracht in het jaar dat het onderhoud plaatsvindt.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen dient te worden opgenomen conform de bepalingen uit Richtlijn 271 van de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De voorziening is berekend rekening houdend met deelnamekansen, toekomstige uitkeringen en reeds verstreken diensttijd. De voorziening wordt gevormd voor de in de CAO opgenomen toekomstige jubileumuitkeringen en wordt contant gemaakt tegen 3%.

Pensioenen

De pensioentoezegging aan het personeel is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg & Welzijn, een bedrijfstakpensioenfonds. De pensioenovereenkomst heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst met de kenmerken van een middelloonregeling. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als pensioenlast verantwoord in de exploitatierekening. Vooruitbetaalde premies worden verantwoord als overlopende activa indien dit leidt tot een terug storting of vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans verantwoord. De stichting heeft geen verplichting tot het storten van een aanvullende bijdrage in geval van tekorten bij het pensioenfonds.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds was ultimo 2023 106,3% (2022: 109,2%). In het bijgewerkte herstelplan van 2023 laat het pensioenfonds Zorg en Welzijn zien dat de beleidsdekkingsgraad eind 2032 weer op het vereiste niveau kan zijn. Dit is binnen de wettelijke hersteltermijn van 10 jaar. Zolang er niet genoeg geld in kas is, past het pensioenfonds dit plan elk jaar aan en legt het ter goedkeuring voor aan toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB).

Langlopende schulden

Indien met projectsubsidies vaste activa worden aangeschaft, dan wordt dit deel van de projectsubsidie als investeringssubsidie opgenomen onder de langlopende schulden teneinde de jaarlijkse afschrijvingslast op de investering als vrijval hierop tegen te boeken. Indien met bijdrage van derden vaste activa worden aangeschaft, dan wordt desbetreffende bijdrage als sponsoring opgenomen onder de langlopende schulden teneinde de jaarlijkse afschrijvingslast op de investering als vrijval hierop tegen te boeken.

Kortlopende schulden

Het Ministerie van OCW heeft voor de beleidsperiode 2021-2024 bepaald dat de nog niet bestede projectsubsidies verantwoord moeten worden als vooruit ontvangen subsidie onder de kortlopende schulden.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva zijn gewaardeerd op nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd. Kosten worden op basis van de gerealiseerde bestedingen toegerekend aan de exploitatierekening.

OPBRENGSTVERANTWOORDING

Algemeen

Baten omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen. Het niet aangewende bedrag van de toegekende Huisvestingssubsidie OCW voor de cultuurperiode 2021-2024 wordt in de balans als 'Nog te besteden subsidie huisvesting OCW' onder de schulden opgenomen.

Investeringsubsidies

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden als verplichting op de balans opgenomen en in mindering gebracht op de in de exploitatierekening verwerkte afschrijvingen. De investeringsubsidie valt vrij ter dekking van de afschrijvingskosten in dezelfde termijn als de afschrijvingstermijn op het actief dat gerealiseerd is met de investeringsubsidie.

Verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

PERSONEELSBELONINGEN

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen die niet in eigendom zijn, wordt niet afgeschreven.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen, tenzij hedge-accounting wordt toegepast.

Vennootschapsbelasting

In 2019 heeft de Belastingdienst uitgesproken dat het museum niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. Hoewel sprake is van een organisatie van kapitaal en arbeid en het museum deelneemt in het economisch verkeer, ontbreekt het feitelijk aan een winststreven. Daarnaast ontvangt het museum een deel van zijn inkomsten uit zuivere vrijgevigheid. Deze inkomsten worden fiscaal buiten beschouwing gelaten.

Materiële vaste activa

(euro)

	Bedrijfs- installaties	Gebouwen en terreinen	Masterplan en Deltaplan	Overige inventaris	Onder handen activa	Totaal
Aanschafwaarde 1 januari 2023	628.865	9.993.784	125.072	4.221.078	53.160	15.021.959
Ingebruiknames	-	-	-	53.160	(53.160)	-
Investerings	-	8.294	-	149.021	251.969	409.284
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-
Aanschafwaarde 31 december 2023	628.865	10.002.078	125.072	4.370.099	305.129	15.431.243
Afschrijvingen t/m 2022	628.865	5.551.071	125.072	3.512.148	-	9.817.156
Afschrijfdeel desinvestering	-	-	-	-	-	-
	-	4.451.007	-	857.951	305.129	5.614.087
Afschrijving museum 2023	-	-	-	248.123	-	248.123
Afschrijving t.l.v. huisvestingskosten	-	23.659	-	-	-	23.659
<i>Afschrijving t.l.v. investerings-subsidies onder de langlopende schulden:</i>						
*uitbreiding depot	-	74.842	-	-	-	74.842
*beveiliging beeldentuin	-	160.000	-	-	-	160.000
*veiligheid musea	-	32.378	-	-	-	32.378
*Investerings 2018	-	121.110	-	-	-	121.110
*Investerings 2019	-	30.982	-	-	-	30.982
*Investerings 2020	-	103.667	-	-	-	103.667
*Investerings brandmeldcentrale	-	27.890	-	-	-	27.890
*Investerings 2023	-	1.076	-	-	-	1.076
vrijval investeringssubsidie	-	551.945	-	248.123	-	800.068
totaal afschrijvingen	-	575.604	-	248.123	-	823.727
Boekwaarde per 31 december 2023	-	3.875.403	-	609.828	305.129	4.790.360

De investeringen in 2023 bestaan voor het merendeel uit de aanschaf van ICT middelen (€ 38.671), sokkels voor sculpturen (€ 106.319) en inventaris (€ 42.350). De post Onderhanden werk betreft de investering in hardware voor het interne netwerk (€ 179.520) en de vervanging van het CCTV systeem (€ 72.449).

Op de materiële vaste activa zijn de volgende afschrijvingspercentages van toepassing:

- Bedrijfsinstallaties 10%
- Gebouwen en infrastructuur 2,5% / 10% / 20%
- Masterplan en Deltaplan 10%
- Overige inventaris en inrichting 20%

Vlottende activa**Vorraden**

(euro)

	2023	2022
Voorraad reproducties drukwerk e.d.		
Reproducties en affiches	33.254	39.540
Cadeau-artikelen	342.259	329.306
Boekwerken en catalogi	512.338	556.680
Kaarten	26.332	25.714
Museumkaart	23.415	13.683
	937.598	964.923
Af: Voorziening incurante voorraad	(20.000)	(20.000)
	917.598	944.923

Reproductierechten

De reproductierechten vloeien voort uit de beheersovereenkomst die in 1973 met de Staat der Nederlanden is gesloten. Hierdoor kan de museumwinkel catalogi, foto's, prentbriefkaarten en dergelijke verkopen.

Vorderingen**Debiteuren**

(euro)

	2023	2022
Debiteuren museumwinkel	5.994	7.004
Debiteuren museum	444.316	87.019
	450.310	94.023

De post debiteuren museum bevat een dubieuze post van € 190.000. Dit betreft de onzekerheid of een buitenlandse partner aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Deze post is ten laste van het resultaat gebracht in 2021.

Overige vorderingen en vooruitbetaalde kosten

(euro)

	2023	2022
Bijdrage Stichting Helene Kröller-Müller Fonds	25.499	22.768
Nog te ontvangen vergoedingen cultuurfondsen	58.000	-
Entreegelden via Museumkaart	74.822	100.576
Vooruitbetaalde inkoop boeken	3.545	6.668
Nog te ontvangen vergoedingen VriendenLoterij	220.748	271.603
Teruggaaf Energiebelasting	60.000	55.000
BTW museum	403.636	188.767
Vordering Fietsplan	5.819	6.762
Overige	250.874	131.401
	<u>1.102.943</u>	<u>783.545</u>
Totaal vorderingen	<u>1.553.253</u>	<u>877.568</u>

Liquide middelen

(euro)

	2023	2022
Museum:		
Kas	113.354	62.640
ING Bank	2.870.203	4.183.617
ABN Amrobank NV	11.863.675	10.058.459
Rabobank	1.981.103	1.981.433
Museumwinkel:		
Kas	12.131	11.816
ING Bank	196.064	140.816
ABN Amrobank NV	66.657	36.528
Totaal liquide middelen	<u>17.103.187</u>	<u>16.475.309</u>

De Stichting Kröller-Müller Museum maakt gebruik van ondernemersdepositorekeningen.

De huidige rentepercentages zijn:

ABN Amro deposito vrij opneembaar, 1,3 % vanaf 30 november 2023	€ 1.013.076
ABN Amro deposito 6 maanden vast, 2,95 % vanaf 30 november 2023	€ 5.000.000
ABN Amro deposito 12 maanden vast, 2,79 % vanaf 30 november 2023	€ 5.000.000

ING deposito vrij opneembaar, 1,4 % vanaf 1 december 2023	€ 2.013.204
---	-------------

Rabobank deposito vrij opneembaar, 1,2 % vanaf 1 april 2023	€ 1.975.000
---	-------------

De ABN Amrobank is gewaardeerd met een A rating (Standard & Poor's). De ING bank is gewaardeerd met een A- rating (Standard & Poor's). De Rabobank is gewaardeerd met een A+ rating (Standard & Poor's).

Algemene reserve

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	3.148.516	3.148.516
Exploitatieresultaat	-	-
Stand per 31 december	3.148.516	3.148.516

Bestemmingsreserve Covid-19

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	1.511.832	1.210.850
Mutatie bestemmingsreserve	(940.923)	300.982
Stand per 31 december	570.909	1.511.832

Het museum heeft in 2020, 2021 en 2022 extra subsidie ontvangen van het ministerie van OCW voor het opvangen van de negatieve financiële gevolgen van de coronapandemie. Het museum verwacht dat de voorbije pandemie ook gevolgen zal hebben voor het exploitatieresultaat in 2024 en latere jaren. Het negatieve resultaat van 2023 is ten laste van deze Bestemmingsreserve gebracht.

Fonds kunstaankopen

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	518.033	544.501
Bij:		
Vereniging Rembrandt	-	225.000
Resultaat Museumwinkel	76.759	-
Fonds Jeekel Stichting	-	-
	76.759	225.000
	594.792	769.501
Af: Besteed aan kunstaankopen	57.276	251.468
Stand per 31 december	537.516	518.033

Hilgemann Fonds

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	11.938	-
Bij:		
Dotatie	<u>10.000</u>	<u>16.000</u>
	10.000	16.000
	21.938	16.000
Af: Besteed aan kunstaankopen	<u>21.938</u>	<u>4.062</u>
Stand per 31 december	<u>-</u>	<u>11.938</u>

Aankoopfonds VriendenLoterij

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	526.907	-
Bij:		
Dotatie	<u>1.078.029</u>	<u>1.780.584</u>
	1.078.029	1.780.584
	1.604.936	1.780.584
Af: Besteed aan kunstaankopen	<u>752.010</u>	<u>1.253.677</u>
Stand per 31 december	<u>852.926</u>	<u>526.907</u>

De VriendenLoterij (voorheen BankGiro Loterij) is sinds 1999 hoofdbegunstiger van het museum. Tot en met 2021 werden de bijdragen van de VriendenLoterij ontvangen door het Helene Kröller-Müller Fonds. Vanaf 2022 worden de bijdragen rechtstreeks door het museum ontvangen. Niet bestede bijdragen worden gereserveerd voor toekomstige aankopen in het Aankoopfonds VriendenLoterij. Over 2023 ontvangt het museum een bedrag van € 1.105.539 van de VriendenLoterij.

Voorzieningen**Voorziening jubileumuitkeringen**

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	114.233	105.317
Toevoeging boekjaar	12.927	10.220
Besteding boekjaar	<u>(9.307)</u>	<u>(1.304)</u>
Stand 31 december	<u>117.853</u>	<u>114.233</u>

In 2024 verwacht het museum € 13.840 uit te keren ten laste van de voorziening jubileumuitkeringen.

Voorziening groot onderhoud

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	837.059	737.059
Vrijval voorziening	(6.240)	-
Toevoeging boekjaar	<u>-</u>	<u>100.000</u>
Beschikbaar	830.819	837.059
Besteding boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>830.819</u>	<u>837.059</u>

Per 1 januari 2017 is de Erfgoedwet in werking getreden. In de Erfgoedwet is voor huisvesting vastgelegd dat de musea verantwoordelijk zijn voor het onderhoud en de instandhouding van de gebouwen. Hiervoor is eind 2015 een Meerjaren onderhoud- en investeringsplan opgesteld, dat in 2020 is geactualiseerd. In dit onderhoudsplan zijn de vervangingsinvesteringen en de kosten voor groot onderhoud opgenomen.

Per 1 januari 2023 is de methodiek voor het vaststellen van de hoogte van de voorziening groot onderhoud, gelet op de verduidelijkingen in Richtlijn 212 Materiële Vaste Activa, gewijzigd. Dit heeft geleid tot een vrijval van ruim € 6.000. In 2024 verwacht het museum € 67.900 te besteden aan onderhoud ten laste van de voorziening groot onderhoud.

Langlopende schulden**Investeringssubsidie Veiligheid musea**

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	65.213	99.595
Vrijval / aanwending	<u>32.378</u>	<u>34.382</u>
Stand per 31 december	<u><u>32.835</u></u>	<u><u>65.213</u></u>

In verband met de uitvoering van maatregelen voortvloeiende uit het rapport Veiligheid voor VRM-Musea wordt met ingang van 2006 jaarlijks een projectsubsidie van € 171.280 ontvangen. In verband met de stelselwijziging in het kader van de Erfgoedwet is de projectsubsidie Veiligheid musea per 1 januari 2017 komen te vervallen. Met een deel van deze subsidie zijn investeringen gepleegd die na afstemming met het ministerie, via de resultaatbestemming, onder de langlopende schulden gepresenteerd blijven als investeringssubsidie. De investeringssubsidie valt vrij ten gunste van het resultaat, analoog aan de afschrijvingstermijn van de investering.

Investeringssubsidie technisch vervangingsonderhoud 2009 en 2010

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	-	4.408
Vrijval / aanwending	<u>-</u>	<u>4.408</u>
Stand per 31 december	<u><u>-</u></u>	<u><u>-</u></u>

In verband met vervanging van de verlichting in de Quistvleugel is in 2010 een investeringssubsidie van totaal € 185.000 ontvangen. In 2012 heeft de facturatie plaatsgevonden in het kader van dit project ad € 132.183.

Investeringssubsidie beveiliging

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	177.687	337.687
Vrijval / aanwending	<u>160.000</u>	<u>160.000</u>
Stand per 31 december	<u><u>17.687</u></u>	<u><u>177.687</u></u>

In het kader van de beveiliging van onder andere de beeldentuin is in 2010 een investeringssubsidie van € 1.600.000 ontvangen. De eerste fase van de werkzaamheden is in 2012 gestart. In 2012 heeft de eerste facturatie plaatsgevonden in het kader van dit project ad € 171.865. In 2013 is er voor een bedrag ad € 1.003.650 geïnvesteerd. Begin 2014 is de investering en de technische oplevering van de laatste fase afgerond voor een bedrag van € 424.485.

Investeringsubsidie uitbreiding depot

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	2.557.091	2.631.933
Vrijval / aanwending	<u>74.842</u>	<u>74.842</u>
Stand per 31 december	<u><u>2.482.249</u></u>	<u><u>2.557.091</u></u>

In 2016 is gestart met de uitbreiding van het bestaande hoofddepot ter grootte van ongeveer 1.000 vierkante meter. Ten behoeve van de financiering van de uitbreiding zijn de Bestemmingsreserve OCW exploitatiesubsidie en Bestemmingsreserve OCW huisvestingssubsidie aangewend. De totale aanbesteding ultimo 2016 bedraagt € 2.993.669. De oplevering heeft in 2017 plaatsgevonden.

Investeringsubsidie inrichting depot

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	-	11.389
Vrijval / aanwending	<u>-</u>	<u>11.389</u>
Stand per 31 december	<u><u>-</u></u>	<u><u>-</u></u>

In het kader van de uitbreiding van het bestaande hoofddepot zijn er investeringen gedaan op het gebied van inrichting. In 2016 is er in totaal voor een bedrag van € 341.685 gefactureerd voor stellingen en schilderijrekken. Ten behoeve van de financiering van de uitbreiding is de Bestemmingsreserve OCW exploitatiesubsidie aangewend.

Investeringsubsidie 2018

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	437.375	601.612
Vrijval / aanwending	<u>121.110</u>	<u>164.237</u>
Stand per 31 december	<u><u>316.265</u></u>	<u><u>437.375</u></u>

Onderdeel van de stelselwijziging van het ministerie van OCW per 1 januari 2017 is de vorming van investeringsubsidies ten laste van de huisvestingssubsidie, om toekomstige afschrijvingslasten te dekken. In 2018 is voor de eerste maal een investeringsubsidie gecreëerd ten laste van de huisvestingssubsidie.

Investeringsubsidie 2019

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	52.466	83.670
Vrijval / aanwending	<u>30.982</u>	<u>31.204</u>
Stand per 31 december	<u><u>21.484</u></u>	<u><u>52.466</u></u>

Onderdeel van de stelselwijziging van het ministerie van OCW per 1 januari 2017 is de vorming van investeringsubsidies ten laste van de huisvestingssubsidie, om toekomstige afschrijvingslasten te dekken. In 2019 is een investeringsubsidie gecreëerd ten laste van de huisvestingssubsidie.

Investeringsubsidie 2020

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	765.111	868.778
Vrijval / aanwending	<u>103.667</u>	<u>103.667</u>
Stand per 31 december	<u><u>661.444</u></u>	<u><u>765.111</u></u>

Onderdeel van de stelselwijziging van het ministerie van OCW per 1 januari 2017 is de vorming van investeringsubsidies ten laste van de huisvestingssubsidie, om toekomstige afschrijvingslasten te dekken. In 2020 is een investeringsubsidie gecreëerd ten laste van de huisvestingssubsidie.

Investeringsubsidie brandmeldcentrale

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	251.228	270.206
Dotatie wegens investeringen	<u>-</u>	<u>8.695</u>
Vrijval / aanwending	<u>251.228</u>	<u>278.901</u>
Stand per 31 december	<u><u>223.338</u></u>	<u><u>251.228</u></u>

In 2021 is een investeringsubsidie gecreëerd ten laste van de vooruitontvangen subsidie brandveiligheid, voor de vervanging van de brandmeldcentrale.

Investeringsubsidie 2023

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	-	-
Dotatie wegens investeringen	8.294	-
	8.294	-
Vrijval / aanwending	1.076	-
Stand per 31 december	7.218	-

Onderdeel van de stelselwijziging van het ministerie van OCW per 1 januari 2017 is de vorming van investeringsubsidies ten laste van de huisvestingssubsidie, om toekomstige afschrijvingslasten te dekken. In 2023 is een investeringsubsidie gecreëerd ten laste van de huisvestingssubsidie.

Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	9.812.663	6.912.882
Erfgoedwet huisvestingssubsidie	5.273.151	4.787.262
Ontrekkingen wegens investeringen	(8.294)	-
	5.264.857	4.787.262
	15.077.520	11.700.144
Totale huisvestingslasten	3.803.696	2.625.494
Af: Totale huisvestingsbaten	(551.946)	(738.013)
Huisvestingslasten t.l.v. subsidie	3.251.750	1.887.481
Totaal onbestede huisvestingssubsidie	11.825.770	9.812.663

De nog te besteden huisvestingssubsidie wordt op de balans gepresenteerd onder zowel Langlopende schulden als Kortlopende schulden. Het verwachte bedrag van investeringen volgens het Meerjaren onderhoud- en investeringsplan in het eerstvolgende boekjaar wordt als Kortlopende schuld gepresenteerd, het resterende bedrag wordt als Langlopende schuld opgenomen. Ultimo 2023 is het bedrag van €11.825.770 verdeeld over Kortlopende schulden voor een bedrag van € 196.934 en Langlopende schulden voor een bedrag van € 11.628.236. De huisvestingslasten en baten zijn nader toegelicht in het overzicht huisvestingskosten in de toelichting op de exploitatie.

Kortlopende schulden**Leveranciers**

(euro)

	2023	2022
Leveranciers museum	389.393	601.424
Leveranciers museumwinkel	4.396	22.928
	<u>393.789</u>	<u>624.352</u>

Belastingen en premies sociale verzekeringen

(euro)

	2023	2022
BTW museumwinkel	15.584	13.128
Loonbelasting december	260.669	204.148
	<u>276.253</u>	<u>217.276</u>

Vooruitontvangen subsidie**Projectsubsidie brandveiligheid**

(euro)

	2023	2022
Stand per 1 januari	521.099	529.794
Investerings	-	(8.695)
Stand per 31 december	<u>521.099</u>	<u>521.099</u>

In 2015 heeft het ministerie een bedrag van € 800.000 ter beschikking gesteld inzake brandveiligheidsmaatregelen (naar aanleiding van de Schipholbrand in het jaar 2005). Alle gebouwen die onder de verantwoordelijkheid vallen van het Rijksvastgoedbedrijf dienen op termijn te voldoen aan de daarvoor gestelde brandveiligheidseisen. In 2015 is een bedrag van € 100.000 ontvangen en in 2016 is het resterende bedrag ad € 700.000 ontvangen. In 2021 en 2022 is ten laste van deze projectsubsidie een investeringssubsidie gecreëerd als gevolg van het vervangen van de brandmeldcentrale.

Overige schulden

(euro)

	2023	2022
Vakantiegeld	202.540	176.561
Reservering vakantiedagen	373.054	353.484
Accountants- en advieskosten	35.000	45.000
Te betalen lonen	45.822	67.221
Te betalen pensioenfondsen	156.454	127.851
Vooruit ontvangen/gefactureerde bruikleenvergoedingen	222.013	374.770
Onbestede opbrengsten geoormerkt werven	430.182	-
Te betalen kunstaankopen	-	132.000
Energiekosten	19.831	-
Te betalen inzake kosten inhuur personeel	9.772	-
Overige	31.760	75.641
	<u>1.526.428</u>	<u>1.352.528</u>

Over de jaren 2022 en 2023 zijn de netto opbrengsten uit geoormerkt werven niet geheel besteed voor resp. € 242.537 (2023) en € 187.645 (2022).

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

(euro)

Huurverplichting

Met ingang van 1 januari 2017 is een nieuwe huurovereenkomst van kracht voor de duur van vijf jaar, eindigend op 31 december 2021. Per 1 januari 2022 is deze overeenkomst stilzwijgend verlengd voor onbepaalde tijd. Uitsluitend het Museum kan de Overeenkomst gedurende deze periode opzeggen bij aangetekend schrijven en met inachtneming van een opzegtermijn van 12 maanden. De Huurverplichting voor 2024 bedraagt € 232.884.

Leasecontracten

Dit betreft twee leasecontracten inzake autolease voor € 895 en € 1.023 per maand. De lasten van deze twee leasecontracten bedragen derhalve € 10.740 en € 12.276 per jaar. Expiratiedata zijn respectievelijk 30 november 2027 en 15 september 2027. De verplichtingen bedragen voor de resterende looptijd respectievelijk € 42.065 en € 45.524.

Kunstaankopen

Geen.

Investeringsverplichting

Per balansdatum is er een investeringsverplichting ten behoeve van de automatisering van het museum van € 96.800.

Leveringsopdrachten

In het kader van de uitbreiding van het museum zijn er verschillende opdrachten verstrekt. De opdrachten worden per ontwerpfasen verstrekt:

MVSA	Opdracht € 350.000,-	Openstaand ultimo 2023 € 105.000,-
Valstar Simonis	Opdracht € 150.000,-	Openstaand ultimo 2023 € 42.500,-
DGMR	Opdracht € 78.000,-	Openstaand ultimo 2023 € 22.000,-
Van Rossum	Opdracht € 43.000,-	Openstaand ultimo 2023 € 8.600,-
Kamphuis Schaufeli	Opdracht € 42.100,-	Openstaand ultimo 2023 € 15.000,-

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN

(euro)

Toegekende subsidie van het Ministerie van OCW

De subsidies in het kader van Publieksactiviteiten, Huisvesting en Collectiebeheer zijn sinds 1 januari 2021 alle vastgelegd in de Erfgoedwet. Hierdoor is het museum structureel verzekerd van subsidietoekenning. De subsidie voor Huisvesting en Collectiebeheer worden jaarlijks ambtshalve beschikt. De subsidie voor publieksactiviteiten worden vierjaarlijks beschikt.

• Besluit publieksactiviteitsubsidie 2024 (25111498)	2.145.944
Totaal erfgoedwetsubsidie publieksactiviteiten	2.145.944
• Besluit Erfgoedwetsubsidie 2024 huisvesting (42567720)	7.261.393
• Besluit Erfgoedwetsubsidie 2024 collectiebeheer (42567720)	2.535.573
Totaal Erfgoedwetsubsidie huisvesting en collectiebeheer	9.796.966

TOELICHTING BIJ DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023

De gepresenteerde begroting is conform de ingediende en goedgekeurde meerjaren begroting OCW 2021-2024, die is gebaseerd op prijspeil 2020. Volgens het *Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024* dient deze begroting gehanteerd te worden.

Baten

(euro)

	2023	begroting	2022
Directe opbrengsten			
<i>Publieksinkomsten binnenland</i>			
Entreegelden	2.136.785	1.850.000	1.683.026
Omzet museumwinkel	<u>922.429</u>	<u>873.000</u>	<u>777.681</u>
	<u>3.059.214</u>	<u>2.723.000</u>	<u>2.460.707</u>
<i>Publieksinkomsten buitenland</i>			
Bruikleenvergoeding Duitsland	-	-	-
Bruikleenvergoeding Japan	291.926	293.000	739.000
Bruikleenvergoeding Denemarken	-	-	-
Bruikleenvergoeding Italië	1.490.360	1.200.000	530.640
Bruikleenvergoeding Finland	-	-	-
Bruikleenvergoeding Verenigde Staten	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	<u>1.782.286</u>	<u>1.493.000</u>	<u>1.269.640</u>
	<u>4.841.500</u>	<u>4.216.000</u>	<u>3.730.347</u>

De in de begroting opgenomen directe opbrengsten waren gebaseerd op een bezoekersaantal van 260.000. Per 1 januari 2023 heeft het museum de entreprijs voor volwassenen verhoogd met € 0,50. Dit leidt tot een hogere opbrengst per bezoeker. Het aantal bezoekers was met 282.926 hoger dan het begrote aantal bezoekers. De omzet van de Museumwinkel is toegenomen in 2023. Dit werd niet alleen veroorzaakt door de aankopen van bezoekers in de Museumwinkel en in de webwinkel, maar ook door opbrengsten uit merchandise. Ook de bruikleenopbrengsten zijn hoger dan begroot door verlenging van een tentoonstelling en een extra tentoonstelling in Italië.

Indirecte opbrengsten

(euro)

	2023	begroting	2022
Indirecte opbrengsten			
Huuropbrengst	119.311	85.000	84.600
Speciale openstellingen	48.351	27.000	19.440
Provisie verzekeringspremie	-	-	1.411
Omzet kantine	34.146	13.000	27.772
Opbrengst energie	29.612	22.000	19.395
Opbrengst catalogi	57.771	9.000	21.378
Bruikleenvergoedingen binnenland	-	2.000	5.000
Overige indirecte opbrengsten	<u>100.409</u>	<u>38.000</u>	<u>45.422</u>
	<u>389.600</u>	<u>196.000</u>	<u>224.418</u>

De indirecte opbrengsten zijn hoger dan in 2022. Dit wordt met name veroorzaakt door een hogere huuropbrengst en opbrengst catalogi. De omzet van de horeca was de afgelopen jaren lager dan voor de coronapandemie. Dit had een negatief effect op de omzetafhankelijke huur.

Subsidie OCW

(euro)

	2023	2022
Erfgoedwet publieksactiviteiten	2.145.944	2.014.349
Erfgoedwet huisvesting		
Erfgoedwet huisvesting	5.273.151	4.787.262
Onttrekking wegens investeringen	(8.294)	-
	5.264.857	4.787.262
Onttrekkingen (lasten):		
Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf		
- huur	375.332	386.679
Loonkosten eigen organisatie beheer en onderhoud	367.235	339.851
Verzekeringen	41.481	30.476
Afschrijvingen op investeringen	575.605	635.416
Kosten dagelijks onderhoud	203.133	254.708
Onderhoudscontracten	253.171	134.518
Kosten groot onderhoud	(6.240)	100.000
	450.064	489.226
Overige huisvestingskosten		
- advieskosten gebouw en klimaat	20.581	(8.592)
- advieskosten uitbreiding museum	1.485.504	574.246
- kosten diverse verbouwingen	107.035	-
- kosten renovatie toiletgroepen	23.574	
- energielasten	357.285	178.192
	1.993.979	743.846
Totaal onttrekkingen	3.803.696	2.625.494
Toevoegingen (baten):		
Vrijval investeringssubsidie OCW	551.946	611.802
Overige baten		
- restitutie servicekosten	-	126.211
Totaal toevoegingen	551.946	738.013
Toerekening subsidie Erfgoedwet huisvesting	3.251.750	1.887.481
Erfgoedwet collectiebeheer	2.535.572	2.380.085

Met ingang van 1 januari 2021 ontvangt het museum al zijn subsidies vanuit de Erfgoedwet. Dit geeft het museum langjarige zekerheid. De subsidies voor collectiebeheer en huisvesting worden jaarlijks beschikt, de subsidie voor publieksactiviteiten worden vierjaarlijks beschikt.

Overige subsidies/bijdragen

(euro)

	2023	begroting	2022
Subsidies uit publieke middelen			
Gemeente Ede	20.000		5.000
Provincie Gelderland	-		375
OCW incidentele subsidie	-		923.900
	20.000	-	929.275
Bijdragen uit private middelen		200.000	
Stichting Helene Kröller-Müller Fonds	323.500	100.000	114.500
Vereniging Rembrandt	-		227.500
Rozet Onderwijs Pr8programma	-		4.694
Diverse bijdragen 'Een echte Van Gogh'	6.900		6.200
Diverse bijdragen filosoferlessen	750		-
Diverse bijdragen digitale scheurkalender	-		5.757
Madeleine Fonds	10.000		5.125
Hilgemann Fonds	10.000		16.000
The Brook foundation	-		25.000
Jeekel Stichting	-		-
Geanonimiseerde gevers	146.773		-
Stichting Turing Foundation	36.000		-
International Music and Art foundation	30.000		-
Cultuurfonds	60.000		-
Tijdgeest BV	10.841		-
Fonds 21	35.000		-
Gijselaar Hintzenfonds	2.500		-
BlockBusterFonds	71.115		-
Stichting Zabawas	15.000		-
Van Lanschot Kempen	-		2.500
	758.379	300.000	407.276
Geoormerkt werven via VriendenLoterij	206.255	318.000	206.730
VriendenLoterij	1.078.030	1.000.000	1.780.584
	1.284.285	1.318.000	1.987.314
Totaal overige subsidies / bijdragen	2.062.664	1.618.000	3.323.865

Ook in 2023 ondersteunt de Gemeente Ede het project Mijn Beeldentuin.

In 2023 ondersteunt de Stichting Helene Kröller-Müller Fonds de tentoonstellingen *Futurisme en Europa* en *Art & Project* voor een bedrag van € 200.000. Daarnaast wordt er door de Stichting Helene Kröller-Müller Fonds in 2023 € 100.000 bijgedragen aan de reconstructie van de Cinema XL van Herman Mayer Neustadt.

In 2021 is het Hilgemann Fonds gevormd. Het museum ontvangt vijf jaar lang een bijdrage van Ewerdt Hilgemann en Antoinette de Stigter ter ondersteuning van mid career kunstenaars die zich bezighouden met beeldhouwkunst in de brede zin van het woord in de vorm van aankopen, tentoonstellingen en publicaties. Voor het Hilgemann Fonds wordt in 2023 € 10.000 aan donaties ontvangen.

De opbrengsten geoormerkt werven zijn in 2023 bijna gelijk aan 2022. De opbrengsten, onder aftrek van de wervingskosten, worden geheel gereserveerd voor toekomstige projecten.

Lasten

(euro)

	2023	begroting	2022
Salariskosten			
Lonen en salarissen	4.593.972	4.356.000	4.058.816
Sociale lasten	795.531	759.000	689.207
Pensioenlasten	529.915	468.000	468.861
Woon/werkverkeer	169.719	144.000	125.559
Jubileumuitkeringen	9.307	-	1.304
Inhuur personeel	<u>261.807</u>	<u>205.000</u>	<u>331.686</u>
	<u>6.360.251</u>	<u>5.932.000</u>	<u>5.675.433</u>

Personeelsbestand

Gedurende het boekjaar 2023 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij de Stichting Kröller-Müller Museum, omgerekend naar volledige mensjaren, 100,4 personen (2022: 95,5 personen).

Bezoldiging bestuurders

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT-norm voor 2023 bedraagt € 223.000 en de Stichting Kröller-Müller Museum blijft daar met alle uitkeringen ruim onder.

bedragen x € 1	E.J.H Pelsers	F. de Vogel	E. Tempel
Functie(s)	algemeen directeur	zakelijk directeur	algemeen directeur
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/11 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1	1
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	165.543	134.613	27.871
Beloningen betaalbaar op termijn	9.024	17.412	3.019
Totaal bezoldiging	174.567	152.025	30.890
Toepasselijk WNT-maximum	223.000	223.000	37.268
Gegevens 2022			
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	N.v.t.
Omvang dienstverband (in fte)	1	1	N.v.t.
Beloning	151.559	125.630	N.v.t.
Belastbare onkostenvergoeding	-		
Beloningen betaalbaar op termijn	16.076	16.018	N.v.t.
Totaal bezoldiging	167.635	141.648	N.v.t.
Toepasselijk WNT-maximum	216.000	216.000	N.v.t.

Toezichthoudende topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.800 of minder

Naam topfunctionaris	Functie
H.H.J. Dijkhuizen	Voorzitter
T. Menssen	Vicevoorzitter
M.L. Brand Flu	Lid
M. Sellink	Lid
E. Mackay	Lid
H. Bast	Lid

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Huisvestingskosten

(euro)

	2023	2022
<i>Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf</i>		
- huur	375.332	386.679
Loonkosten eigen organisatie beheer en onderhoud	367.235	339.851
Verzekeringen	41.481	30.476
Afschrijvingen op investeringen	575.605	635.416
Kosten dagelijks onderhoud	203.133	254.708
Onderhoudscontracten	253.171	134.518
Dotatie voorziening groot onderhoud	(6.240)	100.000
	450.064	489.226
<i>Overige huisvestingskosten</i>		
- advieskosten gebouw en klimaat	20.581	(8.592)
- advieskosten uitbreiding museum	1.485.504	574.246
- kosten diverse verbouwingen	107.035	-
- kosten renovatie toiletgroepen	23.574	-
- energielasten	357.285	178.192
	1.993.979	743.846
Totaal lasten	3.803.696	2.625.494
Vrijval investeringssubsidie OCW	551.946	611.802
Overige baten		
- restitutie servicekosten	-	126.211
Totaal baten	551.946	738.013
Totaal lasten minus baten	3.251.750	1.887.481

Per 1 januari 2017 is de Erfgoedwet in werking getreden en daarmee een stelselwijziging in de subsidiëring van het behoud en beheer van collecties en gebouwen enerzijds en subsidiëring van publieksactiviteiten anderzijds. Tot 2017 betaalde het museum jaarlijks een gebruikersvergoeding aan het Rijksvastgoedbedrijf, dat daarmee de verantwoordelijkheid had voor het groot onderhoud en de instandhouding van de gebouwen. Door de stelselwijziging is het museum hiervoor verantwoordelijk geworden. Tot ultimo 2019 heeft het Kröller-Müller Museum dienstverlening van het Rijksvastgoedbedrijf afgenomen voor het beheer en onderhoud van de gebouwen. Vanaf 1 januari 2020 is het museum dit in eigen beheer gaan uitvoeren. In 2022 heeft het museum overeenstemming bereikt met het Rijksvastgoedbedrijf over de vergoeding voor de door het Rijksvastgoedbedrijf geleverde diensten in 2018 en 2019. Dit heeft geleid tot een creditering die is verantwoord onder de restitutie servicekosten.

Per 1 januari 2023 is de methodiek voor het vaststellen van de hoogte van de voorziening groot onderhoud gewijzigd. Op basis van het Meerjaren onderhoud- en investeringsplan worden de kosten voor groot onderhoud per element voorzien. Dit heeft er toe geleid dat er in 2023 een vrijval van € 6.240 heeft plaatsgevonden. De werkelijke kosten voor het groot onderhoud worden jaarlijks ten laste van deze Voorziening groot onderhoud gebracht. De vrijval investeringssubsidie OCW voor een bedrag van € 551.946 betreft het afschrijvingsdeel op investeringen die met investeringssubsidie zijn gedaan.

Kunstaankopen

(euro)

	2023	begroting	2022
Aankopen Kunst	806.298	1.000.000	1.479.757
Transportkosten	14.781	-	10.401
Intakekosten	9.140	-	9.776
Installatiekosten	<u>1.105</u>	<u>-</u>	<u>6.291</u>
	<u>831.324</u>	<u>1.000.000</u>	<u>1.506.225</u>

Het bedrag van de normbegroting is gebaseerd op de besteding van de bijdrage van de VriendenLoterij ad € 1.000.000 via de Stichting Helene Kröller-Müller Fonds. Niet bestede bijdrage van de VriendenLoterij worden sinds 2022 gereserveerd in het Aankoopfonds VriendenLoterij. Indien de aankopen kunst hoger zijn dan de jaarlijkse bijdrage van de VriendenLoterij wordt het restant gedekt vanuit het Aankoopfonds VriendenLoterij en/of het Fonds kunstaankopen.

Overige lasten

(euro)

	2023	begroting	2022
Collectiepresentatie	704.847	563.000	670.423
Bruikleenverkeer inkomend	19.301	34.000	16.244
Educatie	127.714	56.000	67.758
Tentoonstellingen	2.177.972	2.206.000	683.056
Bruikleenverkeer uitgaand	26.790	81.000	82.943
Collectiebeheer	63.830	51.000	46.666
Collectiedocumentatie	73.428	75.000	85.456
Conservering en restauratie	322.450	130.000	310.651
Organisatiekosten	547.472	553.000	539.606
Stichting Helene Kröller-Müller Fonds	1.090	23.000	9.372
Marketingkosten	289.873	549.000	257.497
Inkoop museumwinkel	391.282	329.000	279.305
Beheerskosten museumwinkel	62.472	88.000	51.449
Directiereserve	-	100.000	-
Overige personeelslasten	479.666	256.000	283.485
	<u>5.288.187</u>	<u>5.094.000</u>	<u>3.383.911</u>

De hogere realisatie van de overige lasten ten opzichte van de begroting met ongeveer € 193.000 wordt met name veroorzaakt door de volgende items:

- Hogere realisatie kosten collectiepresentatie (€ 140.000).
- Hogere realisatie kosten educatie (€ 70.000).
- Hogere realisatie kosten voor conservering en restauratie (€ 191.000).
- Lagere realisatie marketingkosten (€ 260.000)
- Hogere realisatie kosten voor overige personeelslasten (€ 223.000)
- Lagere realisatie kosten bruikleenverkeer (€ 55.000)
- Lagere realisatie kosten tentoonstellingen (€ 29.000).

Het directiebudget, dat in de begroting is opgenomen, is gedurende het jaar besteed aan diverse projecten die in de realisatie onderdeel uitmaken van andere kostencategorieën.

DETAILLERING CATEGORIALE EN FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING 2023

(euro)

Categorieaal	Functioneel	Totaal	Publieks-activiteiten	Collectie-beheer	Algemeen beheer
			Vaste en tijdelijke presentatie	Conservering restauratie en documentatie	

BATEN

Directe opbrengsten					
Publieksinkomsten totaal	4.841.500				
Publieksinkomsten binnenland totaal	3.059.214				
waarvan kaartverkoop	2.136.785	2.136.785			
waarvan overig	922.429	922.429			
Publieksinkomsten buitenland totaal	1.782.286	1.782.286			
Sponsorinkomsten	25.000				
waarvan sponsoring in natura	-				
waarvan overige sponsorinkomsten	25.000	25.000			
Overige inkomsten	-				
waarvan vergoedingen van coproductanten	-				
waarvan overige inkomsten	-				
Totale directe opbrengsten	4.866.500				
Indirecte opbrengsten	389.600				
waarvan kapitalisatie van vrijwilligers	-				
waarvan overige indirecte opbrengsten	389.600	272.599		71.019	45.982
Private middelen	2.042.664				
particulieren incl. vriendenverenigingen	323.500	205.000		118.500	
bedrijven	-				
private fondsen	434.879	424.879		10.000	
goede doelen loterijen	1.284.285			1.284.285	
Totale Opbrengsten	7.298.764	5.768.978		1.483.804	45.982
Structurele subsidie OCW	7.933.266				
Regeling specifiek cultuurbeleid	2.145.944	2.145.944			
Erfgoedwet onderdeel huisvesting	3.251.750	1.886.015		1.170.630	195.105
Erfgoedwet onderdeel Collectiebeheer	2.535.572			2.535.572	
Incidentele publieke subsidies	20.000	20.000			
Totale Subsidies/Bijdragen	7.953.266	4.051.959		3.706.202	195.105
TOTALE BATEN	15.252.030	9.820.937		5.190.006	241.087

(VERVOLG)

(euro)

Functioneel		Totaal	Publieks-activiteiten	Collectie-beheer	Algemeen beheer
Categoriaal			Vaste en tijdelijke presentatie	Conservering restauratie en documentatie	

LASTEN

Salarislasten	6.360.251	2.972.673	1.968.932	1.418.646
Huisvestingslasten	3.251.750	1.886.015	1.170.630	195.105
Afschrijvingen	248.123	143.911	89.324	14.888
Aankopen	831.324		831.324	
Overige lasten	5.288.187	3.638.150	621.808	1.028.229
Collectiepresentatie	704.847	542.747	162.100	
Bruikleenverkeer inkomend	19.301	19.301		
Educatie	127.714	127.714		
Tentoonstellingen	2.177.972	2.177.972		
Bruikleenverkeer uitgaand	26.790	26.790		
Collectiebeheer	63.830		63.830	
Collectiedocumentatie	73.428		73.428	
Conservering en restauratie	322.450		322.450	
Organisatiekosten	547.472			547.472
Stichting Helene Kröller-Müller Fonds	1.090			1.090
Marketingkosten	289.873	289.873		
Inkoop museumwinkel	391.282	391.282		
Beheerskosten museumwinkel	62.472	62.472		
Overige personeelskosten	479.666			479.666
TOTALE LASTEN	15.979.635	8.640.749	4.682.018	2.656.868

Saldo uit gewone bedrijfsvoering	(727.605)	1.180.188	507.988	(2.415.781)
Saldo rentebaten/-lasten	120.247			120.247
Mutatie aankoopfonds	(19.483)		(19.483)	
Mutatie aankoopfonds Vriendenloterij	(326.020)		(326.020)	
Mutatie bestemmingsfondsen	11.938		11.938	
Koersverschillen	-			-
Saldo uit bedrijfsvoering	(940.923)	1.180.188	174.423	(2.295.534)
Toerekening Algemeen beheer	-	(1.792.426)	(503.108)	2.295.534

EXPLOITATIERESULTAAT	(940.923)	(612.238)	(328.685)	-
Overheveling subsidie	-	(328.685)	328.685	
Onttrekking Bestemmingsreserve Covid-19	940.923	(940.923)	-	

Toerekening Algemeen beheer aan functies BIS en Erfgoedwet collectiebeheer

(euro)

	Erfgoedwet Publiek	Erfgoedwet Collectiebeheer	
Totale baten	9.820.937	5.190.006	
OCW subsidie	(2.145.944)	(2.535.572)	
Subsidie Erfgoedwet huisvesting	(1.886.015)	(1.170.630)	
Geoordeelde baten aankopen kunst	-	(1.284.285)	
Baten ten behoeve van toerekening	5.788.978	199.519	
Totale lasten	8.640.749	4.682.018	
Aankopen	-	(831.324)	
Lasten ten behoeve van toerekening	8.640.749	3.850.694	
Totaal baten en lasten	14.429.725	4.050.213	18.479.939
Verdeling Algemeen beheer	78,1%	21,9%	
Toerekening Algemeen beheer	1.792.426	503.108	2.295.534

TOELICHTING OP DE VERDEELSLEUTELS ZOALS GEHANTEERD IN DE FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

Kosten per functie

Het *Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024* van het Ministerie van OCW schrijft voor de verdeling van kosten en opbrengsten vanuit de Categoriele exploitatierekening naar de Functionele exploitatierekening de volgende indeling naar functies voor:

1. Publieksactiviteiten
2. Collectiebeheer
3. Algemeen beheer

Toelichting op gehanteerde verdeelsleutels

Baten

Entreegelden, opbrengsten uit bruikleenverkeer en de omzet van de museumwinkel vallen volledig onder de Publieksactiviteiten.

De indirecte opbrengsten worden specifiek toegerekend aan de verschillende functies. De opbrengsten uit private middelen worden specifiek toegerekend aan de verschillende functies. De structurele subsidie Erfgoedwet huisvesting is op basis van vierkante meters toegerekend aan de verschillende functies voor respectievelijk 58% Publieksactiviteiten, 36% Collectiebeheer en 6% Algemeen beheer.

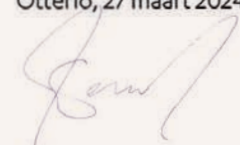
Lasten

De personeelslasten zijn in hoofdzaak specifiek toegerekend aan de verschillende functies. Secretariaat en bedrijfsbureau zijn toegerekend aan de functie Algemeen beheer. Marketing, presentatie, educatie, de tuindienst en bruikleenverkeer zijn toegerekend aan de functie Publiek. Restauratie, collectie en onderzoek en behoud en beheer zijn toegerekend aan de functie Collectiebeheer. De functies Algemeen directeur en Zakelijk directeur zijn toegerekend aan Algemeen beheer. De functie Commercieel directeur is toegerekend aan Publieksactiviteiten. De afdeling Beveiliging is toegerekend aan Publieksactiviteiten voor de kosten die samenhangen met de openstelling van het museum. De kosten van de centrale meldkamer zijn toegerekend aan Collectiebeheer. De afdeling Huishoudelijke dienst is voor 50% toegerekend aan Publieksactiviteiten en voor 50% aan Algemeen beheer. De functies conservator, registrar en de Technische dienst tentoonstellingen worden gelijk verdeeld over Publieksactiviteiten en collectiebeheer.

De huisvestingslasten zijn op basis van vierkante meters toegerekend aan de verschillende functies voor respectievelijk 58% Publieksactiviteiten, 36% Collectiebeheer en 6% Algemeen beheer.

De afschrijvingen zijn op basis van vierkante meters toegerekend aan de verschillende functies voor respectievelijk 58% Publieksactiviteiten, 36% Collectiebeheer en 6% Algemeen beheer. De overige lasten zijn specifiek toegerekend aan de verschillende functies.

Otterlo, 27 maart 2024

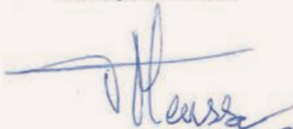
E. Tempel
Algemeen directeur

F. de Vogel
Zakelijk directeur

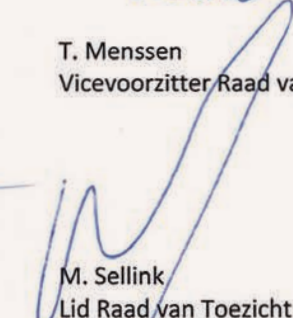
H.H.J. Dijkhuizen
Voorzitter Raad van Toezicht

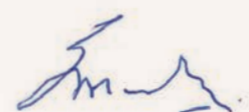
T. Menssen
Vicevoorzitter Raad van Toezicht

M.L. Brand Flu
Lid Raad van Toezicht

M. Sellink
Lid Raad van Toezicht

E. Mackay
Lid Raad van Toezicht

H. Bast
Lid Raad van Toezicht

OVERIGE GEGEVENS

ACTIVITEIT EN BEREIK**Prestatieverantwoording 2023**

	2023		Activiteitenplan		2022	
Tentoonstellingen	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoekers	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoekers	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoekers
1. Tijdelijke tentoonstellingen	6	282.926	5	360.000	13	219.691
Totaal bezoeken (2+3+4+5)		282.926		360.000		219.691
2. Reguliere bezoeken		254.683		320.000		197.997
3. Bezoeken PO		8.640		7.500		4.866
4. Bezoeken VO		19.603		32.500		16.828
5. Bezoeken MBO/HO		-		-		-
Specificatie van bezoeken totaal:						
6. Gratis bezoeken		24.267		100.000		13.877
7. Betaalde bezoeken		258.659		260.000		205.814
Overige bezoeken:						
8. Bezoeken website totaal				675.000		1.091.540
9. Aantal unieke bezoekers website				490.000		780.033
Overige activiteiten	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers
10. Schoolgebonden activiteiten	118	17.760	24	45.000	60	11.528
11. Waarvan PO	26	8.640	16	20.000	22	4.858
12. Waarvan VO	80	9.120	8	25.000	28	6.670
13. Waarvan MBO/HO	12		-	-	10	-
14. Openbare activiteiten	10	n.b.	26	7.500	7	n.b.
15. Totaal overige activiteiten (10+14)	128	17.760	50	52.500	67	11.528

Het museum heeft gedurende het gehele jaar één of meerdere tijdelijke tentoonstellingen, naast de doorlopende toegankelijkheid van de vaste presentatie. Bezoekersaantallen worden niet per tentoonstelling gedifferentieerd. De bezoekersaantallen worden sinds 2020 vastgesteld op basis van verkochte tickets, zowel online als lokaal. Binnen het schoolbezoek kan geen onderscheid gemaakt worden tussen voortgezet onderwijs en MBO en HBO. Deze categorieën worden dan ook samengevoegd gepresenteerd.

De bezoekers van de website worden vanuit Google Analytics gerapporteerd. De overige activiteiten zijn grotendeels op schattingen gebaseerd. Er vinden ook activiteiten buiten het museum plaats waarbij het aantal deelnemers niet binnen de reguliere registratie kunnen worden opgenomen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Kröller-Müller Museum te Otterlo

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Kröller-Müller Museum te Otterlo gecontroleerd. Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Kröller-Müller Museum per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de WNT;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de winst-en-verliesrekening over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Kröller-Müller Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, onderdelen n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Het jaarrapport omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, die bestaat uit:

- het voorwoord;
- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de WNT. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties die van materieel belang zijn, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Apeldoorn, 1 mei 2024

Mazars N.V.

w.g.

R.C. DoI MSc RA

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
RD | 01-05-2024

Kröller-Müller Museum
Houtkampweg 6
6731 AW Otterlo
+31 (0)318 59 12 41
info@krollermuller.nl
www.krollermuller.nl

Fotografie: Gianfranco Fortuna,
Marjon Gemmeke, Tjarko Hazewinkel,
Walter Herfst, Wieneke Hofland,
Peter Lodder, Stella Ojala,
Aatjan Renders, Valerie Spanjers,
Merel Waagmeester

Ontwerp: Saiid & Smale
Redactie: WerkOpZolder